

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Toma Mockuvienė

Švietimo kokybės vadybos magistratūros studentė

**PRADINIŲ KLASIŲ PEDAGOGO KOMPETENCIJŲ KOKYBĖS ĮSIVERTINIMAS IR
GALIMYBĖS PROFESINIAM TOBULINIMUI/ SI**

Magistro darbas

Darbo vadovė
Prof. dr. D. Malinauskienė

Šiauliai, 2014

Darbas originalus.....Toma Mockuvienė
(studento parašas)

TURINYS

SANTRAUKA	3
ĮVADAS.....	6
1. TEORINIAI PRADINIŲ KLASIŲ PEDAGOGŲ KOMPETENCIJŲ KOKYBĖS ĮSIVERTINIMO IR GALIMYBIŲ ASPEKTAI.....	10
1. 1. Pedagogų vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje.....	10
1. 2. Švietimo kokybės samprata.....	15
1. 3. Pedagogų kompetencijų teorinė apibrėžtis ir reikšmingumas	21
1. 4. Pedagogų kompetencijų įsivertinimas, svarbus profesinio tobulėjimo faktorius	31
2. PRADINIŲ KLASIŲ PEDAGOGŲ KOMPETENCIJŲ KOKYBĖS ĮSIVERTINIMO IR GALIMYBIŲ PROFESINIAM TOBULĖJIMUI/ SI TYRIMO REZULTATAI IR ANALIZĖ.....	34
2.1 . Tyrimo metodika ir imties charakteristika	34
2.2 . Tyrimo rezultatų analizė.....	35
2.2.1. Pradinių klasių pedagogų kompetencijų kokybės įsivertinimo tyrimo rezultatų analizė	35
2.2.2. Pradinių klasių mokinių tėvų pedagogų kompetencijų įvertinimo tyrimo rezultatų analizė	50
IŠVADOS	55
REKOMENDACIJOS.....	57
LITERATŪRA.....	58
PRIEDAI.....	66

SANTRAUKA

PRADINIŲ KLASIŲ PEDAGOGO KOMPETENCIJŲ KOKYBĖS ĮSIVERTINIMAS IR GALIMYBĖS PROFESINIAM TOBULINIMUI/ SI

Magistro darbas

Besikeičianti Lietuvos visuomenė formuluoja švietimui naujus uždavinius. Keičiantis švietimo uždaviniams, privaloma atnaujinti žinias ir teikti kokybiškas švietimo paslaugas. Pedagogui šiandiena nebeužtenka vien tik išmanyti kaip perteikti mokiniams žinias. Mokytojas turi tapti mokymosi galimybių kūrėju, konsultantu, partneriu ir padėjėju, gyvenimo tiesų liudytoju. Tad mokytojui turi būti suteikta didesnė laisvė ir atsakomybė parinkti mokymo turinį ir metodus, sudaryti galimybes realiai dalyvauti mokyklos valdyme. Tam, kad mokytojai galėtų tinkamai atlikti naujausius savo vaidmenis, turi pasikeisti jų rengimas, kvalifikacijos tobulinimas ir veiklos vertinimas.

Siekiant kuo geresnių rezultatų pedagoginėje veikloje, svarbu ne tik būti vertinamu, bet ir gebėti įsivertinti savo veiklos kokybę. Įsivertinimas, tai vidinis vertinimas, kurio metu renkama informacija, atliekama savianalizė pagal nustatytus kriterijus. Tad kokybės siekimas neatsiejamas nuo vertinimo ar įsivertinimo.

Tyrimo objektas: pradinių klasių pedagogo kompetencijų kokybės įsivertinimas ir galimybes profesiniam tobulinimui/ si.

Tyrimo hipotezė: tikėtina, kad pradinių klasių pedagogų kompetencijų kokybės įsivertinimas turi įtakos profesiniam tobulinimui/si.

Tikslas: ištirti, pradinių klasių pedagogo kompetencijų kokybės įsivertinimą ir galimybes profesiniam tobulinimui/ si.

Uždaviniai:

1. Remiantis mokslinės literatūros analize atskleisti pedagogo vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje.
2. Apibūdinti švietimo kokybės sampratą.
3. Išryškinti pedagogų kompetencijų apibrėžtis ir reikšmingumą.
4. Išanalizuoti pedagogų ir tėvų požiūrius į pedagogo kompetencijų kokybės įsivertinimą ir galimybes profesiniam tobulėjimui/ si.

Tyrimo dalyvavo atsitiktinai pasirinkti respondentai: 100 pradinių klasių pedagogų ir 100 pradinių klasių mokinių tėvų. Anketų grįžtamumas 91, 5 proc.

Tyrimas patvirtino darbo pradžioje iškeltą hipotezę, kad pradinių klasių pedagogų kompetencijų kokybės įsivertinimas turi įtakos profesiniam tobulinimui/si.

SUMMARY

THE COMPETENCES' QUALITY EVALUTION OF PRIMARY TEACHERS ANT POSSIBILITIES FOR PROFESSIONAL IMPROVEMENT

Master's thesis

Changing society of Lithuania forms new objectives for education. As the objectives of education change, it is obligatory to renew knowledge and provide qualitative services of education. Today it is not enough for an educator only to understand how to render knowledge to pupils. A teacher has to become the creator of learning possibilities, consultant, partner and assistant, the witness of the truths of life. Thus a teacher has to be provided with the greater freedom and responsibility to choose the contents and methods of teaching, to create the possibilities to participate actually in the management of school. So that teachers could properly perform their newest roles, their preparation, vocational training and performance assessment have to be changed.

Seeking the best results possible, it is important not only to be assessed but also to be able to make self-assessment of the quality of activities. Self-assessment is internal assessment during which information is collected and self-analysis is performed in accordance with the set criteria. Thus the seeking of criteria is inseparable from the assessment and self-assessment.

The object of the research: the competences' quality evaluation of primary teachers and possibilities for professional improvement.

The hypothesis of the research: it is possible that self-assessment of the quality of competencies of primary school teachers has an impact on professional improvement / self-improvement.

The aim of the research is to analyze the possibilities to assess the quality of competences of primary school teachers and the possibilities for professional improvement / self-improvement.

The objectives of the research are as follows:

1. basing on the analysis of scientific literature to reveal the role of an educator in the contemporary society;
2. to describe the conception of the quality of education;
3. to emphasize the definitions and importance of the competencies of educators;
4. to analyze the attitude of educators and parents towards the self-assessment of the quality of competencies and the possibilities for professional improvement / self-improvement.

To analyze teachers' and parents' views on the quality of teacher competency self-assessment, and opportunities for professional development / learning

Exposing teachers to approach the quality of self-assessment skills and opportunities for professional development / learning.

Randomly selected respondents have participated in the research: 100 teachers of primary school and 100 parents of the pupils of primary school. The return of questionnaires: 91.5 %.

IVADAS

Aktualumas. Nuolat besikeičianti Lietuvos visuomenė formuluoja švietimui naujus uždavinius. Keičiantis švietimo uždaviniams, privaloma atnaujinti žinias ir teikti kokybiškas švietimo paslaugas. Šiandien pedagogams nebeužtenka vien tik išmanyti kaip perteikti žinias mokiniams. Kaip teigiama metodinėse rekomendacijose mokytojų veiklai vertinti (Briedis, Bankauskienė, Bognanovičienė ir kt. 2007), tradiciškai buvo manoma, kad svarbiausias mokytojo uždavinys - perteikti mokiniams žinias ir suformuoti gebėjimus bei nuostatas. Dabar mokykla turėtų orientuotis į mokymosi mokytis veiklą ir aktyvų pačių mokinių mokymąsi. Šiuolaikinis mokytojas jau neturėtų būti mokiniui nepakeičiamu informacijos teikėju, svarbiausiu ekspertu ir sprendimų priėmėju. Mokytojas turi tapti mokymosi galimybių kūrėju, konsultantu, partneriu ir padėjėju, gyvenimo tiesų liudytoju. Todėl mokytojui turi būti suteikta didesnė laisvė ir atsakomybė parinkti mokymo turinį ir metodus, sudaryti galimybes realiai dalyvauti mokyklos valdyme. Tam, kad mokytojai galėtų tinkamai atlikti naujausius savo vaidmenis, turi pasikeisti jų rengimas, kvalifikacijos tobulinimas ir veiklos vertinimas (p. 10).

Siekiant kuo geresnių rezultatų pedagoginėje veikloje, svarbu ne tik būti vertinamam, bet ir gebėti įsivertinti savo veiklos kokybę. G. Slatkevičienė, P. Vanagas teigia, kad veiklos kokybė – tai organizacijos galimybių tinkamas realizavimas, siekiant gerų veiklos rezultatų klientų, darbuotojų, visuomenės bei savininkų požiūriu (Sajienė, Targamadzė, Savickienė ir kt., 2008, p. 42). M. Misiūnas (2008) savo disertacijoje atskleidžia, kad savęs vertinimas – vidinis kokybės vertinimas, kurio metu vyksta informacijos rinkimas, sisteminimas ir analizė (savianalizė) pagal institucijos nustatytas veiklos sritis, kriterijus bei rodiklius. Taigi analizuojat šių autorių apibrėžimus galima teigti, kad kokybės nustatymas neatsiejamas nuo vertinimo, o vertinantis veiklos kokybę, svarbu objektyviai gebėti įsivertinti.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje rašoma (2012), pedagogo asmeninei ir socialinei sėkmei būtina visapusiška žmogiškoji branda ir visų jo asmeninių galių realizacija, todėl kvalifikacijos tobulinimo sričių ir formų įvairovė tiesiogiai siejasi ir stiprina pedagogo norą tobulintis, jo pasitenkinimą tobulinimosi rezultatais ir jų diegimo profesinėje veikloje sėkme. Pedagogas yra pavyzdys ugdytiniams kaip asmenybė ir daro jiems įtaką asmeninėmis savybėmis bei veikla. Todėl yra svarbios, ugdytinios ir kvalifikacijos tobulinimo proceso dalimi pripažintinos įvairiausios pedagogo kompetencijos, įgyjančios viešą raišką, nepaisant to, ar jos tiesiogiai susijusios, ar nesusijusios su konkrečiomis jo einamomis pedagoginėmis pareigomis ir atliekamomis funkcijomis.

Daugelyje švietimo dokumentų yra akcentuojama pedagogų įsivertinimo svarba: bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodikoje (2002), pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012), pradinio ugdymo mokytojo rengimo standarte (2008) ir kt. pedagogų nuolatinis kompetencijų įsivertinimas suteikia galimybes nuolat tobulinti savo veiklos sritis. Apie asmens tobulinimąsi akcentuojama: Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012), Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2006, 2011), Švietimo gairėse (2003), Valstybinėse švietimo strategijose 2003 – 2012 metų (2003), Valstybinėje švietimo 2013 – 2022 metų strategijose (2013) ir kt.

Valstybinėje švietimo 2013 – 2022 metų strategijose (2013) rašoma: pasiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kai jų kritinę masę sudaro reflektuojantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai. Įdiegti duomenų analize ir įsivertinimu grįstą švietimo kultūrą, užtikrinančią savivaldos, socialinės partnerystės ir vadovų lyderystės darną. <...> Sukurti paskatų ir sąlygų mokytis visą gyvenimą sistemą, grįstą veiksnia pagalba atpažįstant save ir renkantis kelią veiklos pasaulyje.

Temos iširtumas. Pedagogų kompetencijų įsivertinimą įvairiais aspektais nagrinėjo daugelis mokslininkų: J. Smilgienė (2012), R. Prakapas (2010), K. Stankevičienė, I. Bielinienė, B. Zimblienė, ir kt. (2009), S. Balčiūnas, J. Valuckienė (2009), E. Martišauskienė (2008, 2009), V. Kaminskienė (2007), R. Girdzijauskienė (2005), Zaukienė (2005) ir kt. Švietimo kokybės klausimu analizavo: O. Damskis (2013), L. Bobrova, L. Grajauskas, R. Alūzas (2012), R. Sudžiuvienė, V. Jakubauskienė (2012), K. Pukelis (2011), D. Serafinas (2011), R. Burškaitienė, M. Vilkonienė (2009), A. Valiuškevičiūtė, I. Mikutavičienė (2006), J. Colby, M. Witt (2000).

Pedagogo veikla turėtų būti nuolat vertinama ir analizuojama, bet kurioje ugdymo pakopoje, nes kiekvienas pedagogas privalo suvokti, kad jo atliekama veikla turi būti kokybiška, taigi pedagogui svarbu ne tik būti vertinamu, bet ir gebėti įsivertinti savo kompetencijas. Todėl kyla **probleminiai klausimai** kaip: ar pedagogai įsivertina savo kompetencijas ir jų kokybę, ar tai turi įtakos profesiniam tobulinimui/ si?

Tyrimo objektas: pradinių klasių pedagogo kompetencijų kokybės įsivertinimas ir galimybės profesiniam tobulinimui/ si.

Tyrimo hipotezė: tikėtina, kad pradinių klasių pedagogų kompetencijų kokybės įsivertinimas turi įtakos profesiniam tobulinimui/si.

Tikslas: iširti, pradinių klasių pedagogo kompetencijų kokybės įsivertinimą ir galimybes profesiniam tobulinimui/ si.

Uždaviniai:

1. Remiantis mokslinės literatūros analize atskleisti pedagogo vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje.

2. Apibūdinti švietimo kokybės sampratą.
3. Išryškinti pedagogų kompetencijų apibrėžtis ir reikšmingumą.
4. Išanalizuoti pedagogų ir tėvų požiūrius į pedagogo kompetencijų kokybės įsivertinimą ir galimybes profesiniam tobulėjimui/ si.

Tyrimo metodologija grindžiama:

- **Konstruktivizmu:** socialinis konstruktivizmas akcentuoja socialinių procesų vaidmenį, o kartu ir kitokį pedagogo vaidmenį plėtojant pažinimą. Pedagogas laikomas ne tik pažinimui tinkamos aplinkos kūrėju, bet ir aktyviu proceso dalyviu, jo funkcijas išplėtodamas iki diskusijos su mokiniu, jo pastangų palaikymu, mokymu. Todėl pedagoginės kompetencijos turi apimti tiek labai gerą dėstomo dalyko žinojimą, tiek ir mokinių turimų patirčių, jų galimybių supratimą (Martišauskienė, 2008).
- **Humanizmu:** empatiškas bendravimas su kitu žmogumi, pasak C. Rogerso, suprastinąs kaip įėjimas į kito asmeninį pasaulį ir buvimas jame „kaip namie“, kaip jautrumas besikeičiančiai kito žmogaus būsenai, kaip laikinas gyvenimas kito gyvenimu, buvimas jame nevertinant ir nesmerkiant. Tai gali tik pakankamai saugiai besijaučiantys žmonės, nebijantys „pasimesti“ kito žmogaus pasaulyje. Tokiam saugumui prielaidas sudaro savęs pažinimas (LGMA, 2010).

Tyrimo metodai:

- Teoriniai: siekiant pagrįsti problemos aktualumą, atlikta mokslinės, metodinės literatūros analizė, švietimo dokumentų turinio analizė.
- Empiriniai: anketinė apklausa (pedagogams ir mokinių tėvams).
- Statistiniai: matematinės statistikos metodai, duomenų analizė, naudojant Microsoft Office Excel 2003-2007 kompiuterinę programą. Koreliacijos ryšiams nustatyti buvo naudojamas Spirmeno ranginės koreliacijos koeficientas, duomenys apdoroti SSPS programa.

Tyrimo imtis. Anketinė apklausa atlikta 2013 m. spalio - lapkričio mėnesiais apklausoje dalyvavo 100 pradinių klasių mokytojų ir 100 mokinių tėvų.

Tyrimo etapai.

1 etapas (2012. 10 – 2013. 03), mokslinės literatūros, aktualios tyrimo problemai paieška ir analizė.

2 etapas (2013.03- 2013.06), tyrimo instrumentų konstravimas ir metodikos kūrimas.

3 etapas (2013. 06 – 2013. 10), anketinės apklausos pradinių klasių pedagogams ir tėvams organizavimas.

4 etapas (2013.10 – 2013. 12), empirinio tyrimo metu gautų duomenų apdorojimas.

5 etapas (2013. 12 – 2014. 01) išvadų ir rekomendacijų pateikimas.

Darbo naujumas ir praktinis reikšmingumas iki šiol dauguma tyrimų apie pedagogų veiklos įsivertinimą yra atlikta su pedagogais dirbančiais ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo įstaigose, A. Zauskienė (2005, p. 97) savo darbe teigia, kad pradinių klasių mokytojo pedagoginės kompetencijos, pedagoginės veiklos motyvacijos problemos aktualumas yra viena iš sudėtingiausių ir mažai ištirta. Tai dar kartą akcentuoja, kad pradinio ugdymo pedagogų kompetencijų kokybės įsivertinimas ir galimybės profesiniam tobulinimui/ si, nėra išnagrinėtos, o pradinių klasių pedagogams turi būti skiriamas ypatingas dėmesys veiklos kokybės įsivertinimui, nes *pradinis ugdymas – pirmoji formaliojo ugdymo pakopa, rengiant vaiką mokymuisi pagrindinio ugdymo pakopoje* (Bitinas, 2011, p. 33). Taigi pedagogas turi nuolat gerinti savo veiklos kokybę ugdymo procese.

Pedagogų kompetencijų kokybės įsivertinimas praktikoje daugiausiai įtakos turi ugdymo kokybei. Įsivertinimo rezultatai padeda pedagogui įvertinti esamą situaciją. Rezultatų pagalba pedagogai: tobulina silpnąsias veiklos sritis, gerina pamokos kokybę, atnaujina mokymo metodus, naudoja įvairias mokymo priemones, kuria kokybiškesnę bendravimo ir bendradarbiavimo aplinką ir pan.

Darbo struktūra. Darbą sudaro santrauka, įvadas, du skyriai, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, priedai. Darbe pateikiama 2 lentelės, 26 paveikslai.

1. TEORINIAI PRADINIŲ KLASIŲ PEDAGOGŲ KOMPETENCIJŲ KOKYBĖS ĮSIVERTINIMO IR GALIMYBIŲ ASPEKTAI

1.1. *Pedagogo vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje*

Šiame sparčios kaitos amžiuje, svarbus vaidmuo tenka mokytojui, kuriam yra keliami vis nauji švietimo reikalavimai. Visuomenėje didėja poreikis išugdyti mokinį įgijusį šiuolaikinių kompetencijų, kurios padės prisitaikyti kintančioje aplinkoje. Atsižvelgiant į tai, švietimo turinys turi keistis, analizuojant visuomenės pokyčius, tiek socialinėje, tiek ekonomikos, bei ugdymo srityse. Mokytojui nebeužtenka būti geru savo srities specialistu, esant naujiems švietimo ugdymo reikalavimams, didesni reikalavimai keliami ir pačiam pedagogui. Nuo pedagogo profesinės kvalifikacijos priklauso ugdymo kokybė. Mokytojai skatinami domėtis, kaip keičiasi pagrindiniai švietimo veiksniai, mokyklų tobulinimo programos, bei jų įtaka ugdymo procesui modernėjančiose bendrojo lavinimo mokyklose.

Švietimo gairėse (2003 – 2012, p. 21), rašoma, vienas svarbiausių švietimo siekių – padėti asmeniui ir visuomenei atsakyti į esminius dabarties iššūkius, padėti kuo plačiau pasinaudoti atsiveriančiomis naujomis galimybėmis.

Viena svarbiausių ugdymo tikslų įgyvendinimo prielaidų – mokytojas – „kvalifikuotas ugdymo veikėjas, dirbantis mokykloje arba teikiantis privačias paslaugas“ (Jovaiša, 1993), nuo kurio misijos, keliamų uždavinių, reikalavimų jo parengimui, požiūrio į jį priklauso, ar išsipildys su jaunosios kartos ugdymu siejami visuomenės lūkesčiai (Mazūraitė, 2011, p. 11).

R. Lazauskaitė (2006, p. 9), atlikdama tyrimą „Pedagogo vaidmenys šiuolaikinėje visuomenėje“, rašė, kad daugelis įžymių intelektualų net dabar ieško atsakymų į klausimus, būtent koks turi būti mokytojas ir kokie turėtų būti jo asmenybės bruožai. Mokytojams jau nuo senų laikų buvo keliami labai daug reikalavimų. Taip pat R. Lazauskaitė pagal G. Butkienę, A. Kepalaitę, kurios savo knygoje „Mokymasis ir asmenybės brendimas“ (1996) mini, kad „Sokratas reikalavo, kad mokytojai turėtų nepriekaištingą autoritetą ir būtų mokinių mylimi. J. A. Komenskis vertino mokytojų labai didelį dorovingumą, išsilavinimą, meilę pedagoginiam darbui ir vaikams, veiklumą ir energingumą, mokytojų mokėjimą, galėjimą ir norėjimą mokytį. K. Ušinskis - mokytojo asmenybės pavyzdį mokiniams. N. Krupskaja - tvirtą mokslo pagrindų žinojimą, meistrišką mokymo medžiagos įvaldymą, nuodugnų ugdytinio asmenybės pažinimą. D. J. Kerchenšteineris nurodo tokius svarbiausius asmenybės bruožus: mokytojo teigiamas nusiteikimas ugdant asmenybę, žinant, kokia ji turi būti galutiniame rezultate. Jis akcentuoja ugdomojo poveikio pastovumą, valingą brandinimą tų vertybių, kurias norima išugdyti auklėtojo

tarnavimą visuomenėje. A. Maslow teigia, kad mokytojas turi sudaryti sąlygas jaunam žmogui suvokti savo tikruosius troškimus, bei sugebėjimus ir išmokyti išreikšti juos gyvenime. Jis vertingu asmenybės bruožu laiko „žinojimą, ką jam reikia daryti, - tai atrasti, kas jis ištikrųjų yra, nes pažinti savo paties prigimtį, reiškia pažinti visų žmonių prigimtį apskritai. Žmogus kuo daugiau žinodamas apie savo paties prigimtį, giliausius norus ir siekimus, lengviau pasirenka vertybes“ .

Remiantis šiais šaltiniais galima teigti, kad mokytojas, asmuo kurio dėka yra įgyvendinami ugdymo tikslai. Vaikas yra individualybė: smalsus, pasyvus, aktyvus, norintis pažinti aplink jį supančią aplinką ir kt. Pedagogas savo darbe turi būti įvairiapusiška asmenybė: gebėti patarti, konsultuoti, išklaudyti, spręsti iškilusias problemas, tapti mokiniui artimu, perteikti mokiniams žinias, kurios bus reikalingos ateityje. E. U. Szucs (2009) mintimis galima patvirtinti, kad pedagogas turi būti ne tik mokytojas, bet jis turi gebėti vadovauti, būti artimas mokiniams, perimti tėvų vaidmenį, organizuoti popamokinę veiklą, perteikti informaciją mokiniams, gebėti spręsti iškilusias problemas ir parodyti mokiniams kaip jas spręsti.

Pagal Lietuvos geografijos mokytojų asociaciją (LGMA, 2010), apie mokytojo vaidmenį, reikalavimus jo asmenybei daug rašė humanistinės psichologijos atstovai. A. Maslow teigė, jog tėvai perduoda vaikams iškreiptus elgesio modelius, tačiau jei mokytojai yra sveikesni ir stipresni, vaikai veikiau seks jais. C. Rogersas bei jo idėjas plėtoję kolegės teikė didelę reikšmę mokytojo asmenybės ypatumams, nurodė ir tyrimais pagrindė, kokiomis asmenybės savybėmis turi pasižymėti mokytojai, kad galėtų neformaliai, tradiciškai mokyti (suteikti dalyko žinių), bet padėti mokiniams išmokti. Lietuvos geografijos mokytojų asociacija pagal C. Rogersą, nurodė tam tikrus mokytojo, padedančio išmokti, asmenybės ypatumus:

- *Tikrumas ir nuoširdumas.* Šiomis savybėmis pasižymintis mokytojas įsisąmonina savo išgyvenamus jausmus, gali juos patirti ir tinkamai reikšti; jis užmezga tiesioginį asmeninį ryšį su mokiniais, ar savimi, o ne neigia save. Toks autentiškas santykis su mokiniais yra priešingas mokytojo vaidmens atlikimui.
- *Įvertinimas, priėmimas, pasitikėjimas.* Tai reiškia, kad mokytojas vertina mokinio jausmus, jo nuostatas, jo asmenybę, juo rūpinasi, laiko jį atskiru asmeniu, tiki, kad jis iš esmės vertas pasitikėjimo. Toks mokytojas neatmeta ir tų mokinio jausmų ir nuostatų, kurios ne tik padeda, bet ir trukdo išmokti.
- *Empatiškas supratimas.* „Kai mokytojas gali suprasti mokinių reakcijas iš vidaus, jautriai suvokia, kaip mokinyš mato mokymosi ir išmokimo procesą, padidėja galimybė prasmingai išmokti. Empatiškas (įsijautimas į kito žmogaus emocinę būseną) supratimas iš esmės skiriasi nuo vertinančio (LGMA, 2010).

L. Šamatavienė (2009, p. 6) akcentuoja, pedagogui labai svarbu vertinti savo paties psichinę ir emocinę būklę, išlaikyti jausmų pusiausvyrą, tirti vaiko saviraiškos turinį, aktyvumą ir galimybes, vertinti saviraiškos kokybę, prognozuoti tolesnę asmenybės raidą, numatyti jos programą, sukelti ir stiprinti nusiteikimą naujai vertybinei saviraiškai. Kita vertus pedagogo kūrybingumas pasireiškia ugdymo turinio parinkimu ir planavimu, sutinkamai su ugdytinių savybėmis, ugdymo uždavinių konkrečiu numatymu, asmenybės vystymosi prognoze ir ugdymo kokybės strategija.

Logiškas mąstymas, neleidžia nukrypti nuo pagrindinio tikslo ir pasiduoti emocijoms. Naudojantis logišku mąstymu lengviau galima suprasti mokinį, jo lūkesčius ir stiprinti tarpusavio santykius. Tad tai parodo, kad pedagogo darbe labai svarbi psichologinė būsena, kuri pasireiškia bendravime, išreiškiant jausmus.

R. Pumputytė (2011, p. 10) atlikdama tyrimą apie Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų pedagogų kompetencijų ugdymą, teigia, kad anot V. Tumėnienės (2002), ir Lietuvos mokslininkai nagrinėja pedagogo veiklą švietimo kaitos sąlygomis ir akcentuoja jos atsinaujinimo būtinybę. V. Tumėnienė (2002) nurodo, jog egzistuoja tradiciniai mokytojo vaidmenys:

- dalyko mokytojas (informacijos perteikėjas, mokymo proceso vadovas, ugdymo proceso organizatorius);
- auklėtojas (bendradarbiaujantis vyresnysis draugas, klasės lyderis).

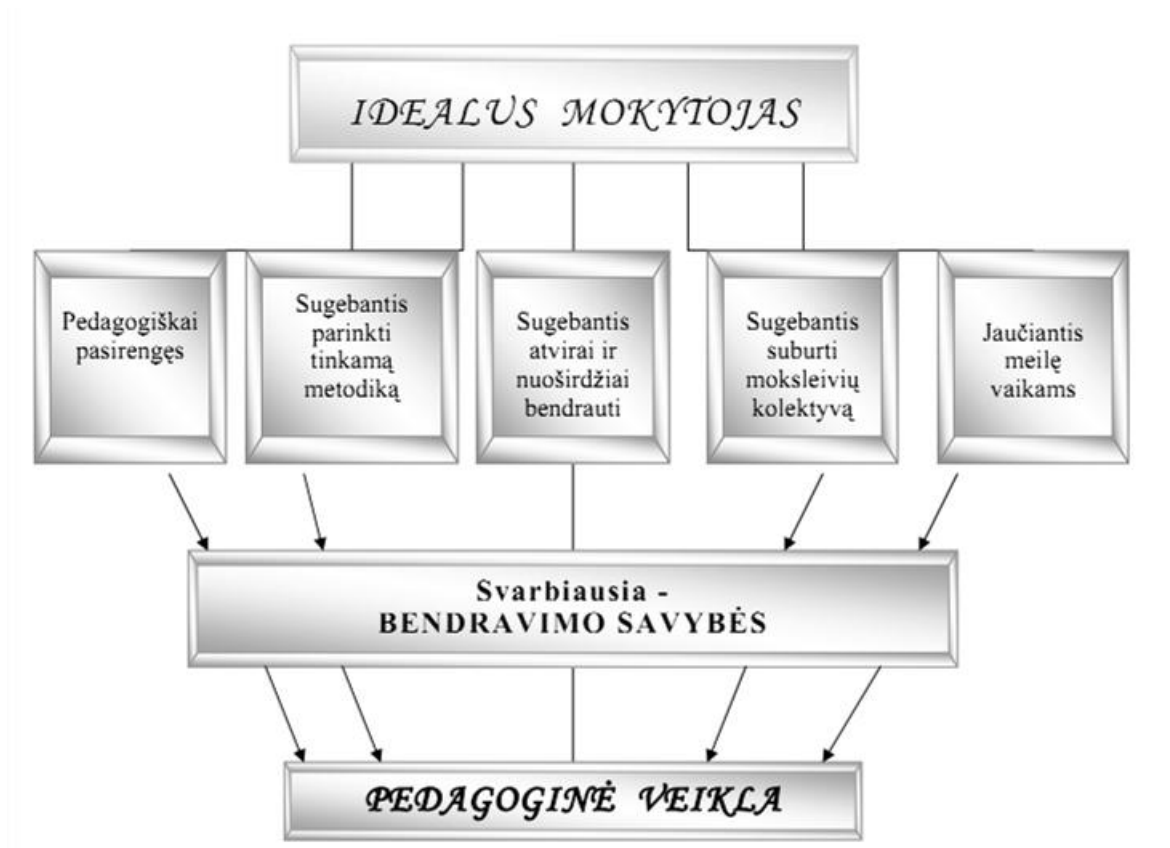
L. Jurgelaitienė (2011, p. 30), pagal V. Tumėniene (2002), išryškėja visiškai nauji šiuolaikinio pedagogo vaidmenys: *novatorius, konsultantas, mokymo procesų vadovas, skatintojas, tyrėjas, katalizatorius, pokyčių tarpininkas*.

Taigi kintantis visuomenės požiūris į pedagogą ir ugdymą, atskleidžia naujus pedagogo vaidmenis. Tai dar kartą patvirtina, kad pedagogui nepakanka būti tik geru mokytoju.

Iš mokytojų tikimasi, kad jie padės mokytis pasitelkdami aktyvius mokymo metodus, įtraukdami į ugdymo(si) procesą mokinius, jų tėvus, kolegas. Aktyvaus mokymo(si) tikslas yra dvejopas. Viena vertus, mokiniai net pradinėje mokykloje pradeda pasitikėti savimi ir įgauna gebėjimų, kurie turi svarbią reikšmę globaliame pasaulyje. Kita vertus, aktyvus mokymasis yra procesas, kuriame dalyvauja daugiau negu tradiciniai žinomi vaidmenys – mokytojai ir mokiniai. Mokymas tampa kontekstualizuotas, ir tai turi didžiulę reikšmę, jei mes norime suteikti vaikams impulsą bendradarbiauti, bendrai dirbti, tikėtis ir teikti abipusę pagalbą laikantis moralės normų (Rutkienė, Zuzevičiūtė, 2009, p. 54). A. Rutkienės, V. Zuzevičiūtės teiginiai, galima, papildyti remiantis bendrosiomis ugdymo programomis (2008), kuriose rašoma, mokytojas turi orientuotis į ugdymo procesą, kurio metu įtrauktų mokinį aktyviai ir sąmoningai mokytis, naudojant aktyvius mokymo ir mokymosi metodus. Mokytojas turi skatinti savarankišką mokinių mąstymą,

parinkti ir organizuoti mokymą, kuris atitiktų mokinių sukauptą patirtį ir gebėjimus, sudaryti ilgalaikius ir trumpalaikius planus, nuolat stebėti mokinius, jų rezultatus ir objektyviai vertinti jų sugebėjimus.

T. Komskienė (2006) atliko tyrimą „Mokytojas savo ir mokinių akimis“ ir iš gautų tyrimo duomenų suformavo šiuolaikinio idealaus mokytojo portretą (žr. 1 pav.).

1 pav. Šiuolaikinio mokytojo idealas pačių mokytojų akimis

(Paimta iš Komskienė T. (2006). *Mokytojas savo ir mokinių akimis*: magistro darbas.

LŽUŪ. p. 12. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 02]. Prieiga per internetą:< [http://www.e-](http://www.e-library.lt/resursai/Mokslai/LZUU/Magistru_darbai/Komskiene/LZUU_Komskiene_mokiniu%20akimis.pdf)

[library.lt/resursai/Mokslai/LZUU/Magistru_darbai/Komskiene/LZUU_Komskiene_mokiniu%20akimis.pdf](http://www.e-library.lt/resursai/Mokslai/LZUU/Magistru_darbai/Komskiene/LZUU_Komskiene_mokiniu%20akimis.pdf)>).

Pirmame paveiksle (žr. 1 pav.) struktūruotai pateiktas idealaus mokytojo modelis, kuris atsiskleidžia per pedagoginę veiklą. Bendradarbiavimo savybė yra viena svarbiausių pedagoginėje veikloje. Bendradarbiavimas turi būti pagrįstas abipuse pagarba, bei supratimu. Pedagogo asmeninės savybės labiausiai atsiskleidžia pedagoginėje veikloje, tiek dirbant individualiai, tiek grupėje. Pedagogas formuoja ne tik mokymo(si) aplinką, bet ir vaikų poreikius, gebėjimus ir amžių atitinkančias užduotis.

Vis aktyviau yra kalbama ne apie pedagogo darbą, bet apie pedagogo veiklą. Atsiradus tęstinio mokymosi ir perkvalifikavimo / persikvalifikavimo poreikiui, profesiniam lankstumui,

darbo visuomenei transformuojantis į veiklos visuomenę, šie procesai vis labiau įsitvirtina ir edukacinėje terminijoje. Šiandien mokytojui nebeužtenka būti geru tik savo srities specialistu (Bankauskienė, Mikuličiūtė 2004, p. 108).

Per pastaruosius dvidešimt metų visoje Europoje švietimo politika buvo orientuojama į švietimo kokybės gerinimą, mokytojų novatoriško mokymo gebėjimus, profesinių įgūdžių tobulinimą. Pasikeitė ir mokytojų darbo sąlygos, jų vaidmuo. Be geresnių gebėjimo mokyti įgūdžių, atsirandančių sistemingai tobulinant profesines žinias ir įsisavinant novatoriškus mokymo metodus, naujasis mokytojų vaidmuo iš jų reikalauja gebėti suvokti ir prisitaikyti prie konkrečios mokymo aplinkos tiek asmeniškai, tiek kolektyviai, kaip mokyklos bendruomenės atstovams (Mazūraitė, 2011, p. 17).

L. Galkutė (2003) pateikia tokius reikalavimus šiuolaikiniam mokytojui:

- pateikti dėstomus dalykus su europiniu atspalviu;
- teigiamas požiūris į europines dimensijas (pliuralizmas, multikultūriškumas, demokratija);
- partneriškumo dvasios ugdymas;
- bent vienos Europos kalbos mokėjimas;
- kitų švietimo sistemų žinojimas;
- informacinių ir komunikacinių technologijų valdymas;
- europinių dimensijų išmanymas ir taikymas ugdymo teorijoje bei metodologijoje;
- europinių dimensijų mokymo inovacijų (ypač – modulinio mokymo) žinojimas (Jablonkskienė 2013, p. 17).

Reikalavimai, kurie yra keliami mokytojams įpareigoja mokytojus būti savarankiškiems ir atsakingiems, tai jiems padeda lengviau prisitaikyti prie aplinkos, kurioje vykdo pareigas, bei laikosi institucijoje keliamų reikalavimų. Atsižvelgiant į tai mokytojas turi kelti savo kvalifikaciją, lankytis seminaruose, atnaujinti žinias, sekti kas vyksta švietimo srityje ne tik Lietuvoje, bet ir kitose užsienio šalyse.

2004 m. Lietuvai įstojus į ES mokytojams atsirado reali galimybė stažuotis Europos sąjungos šalyse ir pateikti savo darbe dėstomus dalykus su europiniu atspalviu. Europos sąjungoje yra skatinamas mobilumas, tad teigiamas požiūris į europines dimensijas, ypač multikultūriškumą, yra rekomenduojamas. Žinoma, šiuolaikinis pedagogas turi mokėti bent vieną užsienio kalbą. Pagirtina kai pedagogas gali ne tik laisvai kalbėti užsienio kalba, bet ir panaudoti ją naujoms mokslo žinioms pagilinti. Pedagogas turi taip pat prisitaikyti prie besivystančių technologijų ir jam turi būti aktualus naujų informacinių bei komunikacinių technologijų valdymas. Juk yra mokyklų, kurios turi interaktyvias lentas, kompiuterius, išmaniuosius telefonus, planšetes. Galima teigti, kad šiuolaikinis pedagogas turi ne tik būti savo

dalyko žinovas, bet būti apsišvietęs daugelyje sričių bei matyti savo profesiją pasaulinių ir europinių švietimo dimensijų kontekste (Jablonskienė, 2013, p. 12).

Apibendrinant galima teigti, kad tobulėjant mokslui ir technologijoms, kinta žmogaus veikla, kuri reikalauja naujų žinių, kompetencijų, kurias žmogus turi tobulinti ar įgyti. Atsižvelgiant į tai svarbu suvokti, kokią didelę reikšmę turi švietimas. Švietimo sistemoje tobulinamos ugdymo programos ir pedagogams keliami nauji reikalavimai: išugdyti visapusišką, savarankišką asmenybę ir kt. Pedagogas šiandieninėje ugdymo institucijoje svarbiausias veikėjas. Jo dėka, vykstant aplinkos pokyčiams, naujovės pasiekia ugdytinį, formuojasi naujos asmenybės. Užsienio šaltiniuose rašoma, kad mokytojas yra būsimų kartų „architektas“. Jis tarsi tarpininkas, jo pagrindinis uždavinys iškelti tikslus, organizuoti mokymo(si) procesą ir vadovautis ugdymo programomis. Šis darbas reikalauja kompetentingumo ir nuolatinio tobulinimosi (Szucs 2009, Chronicle, 2012). Išlieka tradiciniai pedagogo vaidmenys (dalyko mokytojas ir auklėtojas), kinta pobūdis ir išryškėja nauji vaidmenys: novatorius, konsultantas, socialinis pedagogas ir t. t. Mokytojas savo darbe turi ne tik gerai pažinti savo mokinius, bet gebėti vadovautis ugdymo programomis, prisitaikyti prie visuomenėje vykstančių pokyčių, juos stebėti.

1. 2. Švietimo kokybės samprata

Švietimas kaip atskira domėjimosi sritis nuo seno traukė įvairių tyrinėtojų - mąstytojų, filosofų, edukologų, sociologų - dėmesį. Tačiau XX a. ypač išaugo švietimo reikšmė, tuo pačiu ir dėmesys jam. Tai liečia visus žmonių gyvenimo lygius: tiek pačią visuomenę, tiek atskirą individą. Kaip teigia P. Jucevičienė, „žmonijos prasme švietimas siejamas su civilizacija. Jis įgalina žmones perimti praeities civilizaciją, dalyvauti dabarties civilizacijoje ir kurti ateities civilizaciją. Konkrečios visuomenės kontekste, švietimas pasireiškia visuomenės suinteresuotumu savo narių ugdymu, jų tobulėjimu“ (Butkevičienė, Rutkauskienė, Daukila ir kt. 2008, p. 7 cit. P. Jucevičienė, 1997).

Švietimo samprata atsiskleidžia įvairių mokslininkų požiūriais:

G. Purvaneckienė, G. Čiužaitė (2010, p. 85) teigia, kad švietimas – vienas iš svarbiausių veiksnių, nulemiančių tiek visuomenės išsivystymą, tiek paties žmogaus pasiekimus šiuolaikinėje visuomenėje. Ne veltui visuomenės socialinis išsivystymas matuojamas pasiekimais švietimo sistemoje .

Anot E. Butkevičienės, D. Rutkauskienės, S. Daukilo ir kt. (2008, p. 8), švietimas yra viena iš pagrindinių socialinių institucijų, kurios pagalba visuomenės nariams yra perduodamos žinios, įgūdžiai, kultūrinės normos ir vertybės. Kiekviena visuomenė sukuria mechanizmą, kaip savo patirtį perduoti iš kartos į kartą, kaip išlaikyti tvarką visuomenėje ir nubausti nukrypusius

nuo visuomenės normų. Šis mechanizmas atsiskleidžia per švietimo sistemos esmę ir reikalingas tam, kad tauta išsaugotų savo identitetą.

Taip pat švietimą galima apibūdinti, kaip gamybinį procesą, kuriame švietimo institucija gali būti traktuojama kaip gamybinis padalinys, iš pradinės žaliavos gaminantis galinį produktą (specialistus, išsilavinusius žmones ar kt.) reikalingą šio produkto vartotojams (visuomenei, darbdaviams, šeimai ar kt.). Šiame gamybiniame procese, priklausomai nuo siekiamo produkto ir naudojamos pradinės žaliavos parenkamos pedagoginės technologijos, galinčios užtikrinti gamybinio proceso vyksmą. Skirtingos technologijos reikalauja skirtingų išteklių (žmogiškųjų, materialųjų, finansinių ir laiko) (Valiuškevičiūtė, Mikutavičienė, 2006, p. 33).

Šis požiūris į švietimo procesus supaprastina sudėtingus švietimo procesus, juos standartizuoja ir daro labiau prognozuojamus. Tai leidžia lengviau projektuoti kokybės užtikrinimo sistemas. Realūs švietimo procesai yra daug sudėtingesni ir nėra pilnai technologizuojami. Taigi, šis požiūris turi savo ribotumus (Valiuškevičiūtė, Mikutavičienė, 2006 p.33).

Švietimas tai, procesas padedantis įgyvendinti visuomenės poreikius, kurių pagalba kiekvienas asmuo dalyvaudamas ugdymo procese įgyja reikiamas žinias, atitinkančias amžių, reikalavimus ir kt. O. Damskis (2013), teigia, kad vienas iš aktualių švietimo klausimų yra švietimo kokybė, kuriai nemaža dėmesio skirta Lietuvos švietimo strateginiuose dokumentuose: Švietimo įstatyme (37, 46, 47, 64 str.), Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose (vienas iš tikslų – švietimo kokybės užtikrinimas), Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programoje (vienas iš neatidėliotinų Vyriausybės veiklos prioritetų – švietimo ir aukštojo mokslo politikos kaita, mokesčių už studijas mažinimas, švietimo ir aukštojo mokslo kokybės gerinimas). R. Prakapas, V. Targamadžė (2008, p. 89), remiasi Lietuvos švietimo plėtotės strateginėmis nuostatomis, kuriose rašoma, kad Lietuvos švietimo sistemai integruojantis į Europos švietimo erdvę, švietimo kokybė tampa labai svarbi.

Žodis „kokybė“ kildinamas iš lotynų kalbos žodžio *qualis*, kurio reikšmė yra „koks“.

D. Serafinas (2011, p. 5) pagal Garvin, (1988) pateikia kokybės apibrėžimus, kurie gali būti klasifikuojami pagal požiūrį į kokybę.

- 1) transcendentinis požiūris;
- 2) produkto kokybė;
- 3) kokybė vartotojui;
- 4) kokybė produkto sukūrimo ir pateikimo procesuose;
- 5) vertės požiūris.

Nagrinėjant įvairius mokslo šaltinius pastebima, kad kokybės apibrėžtis pateikiama skirtingai, atsižvelgiant į nagrinėjamas veiklos sritis.

R. Burškaitienė, M. Vilkonienė (2009, p. 112) pagal Dencik (2005), Cyбетто (2006), Neifachas (2007 b), teigia, kad mokslinės informacijos šaltinių analizė parodė, kad, apibrėžiant kokybės sąvoką, egzistuoja dvi tradicinės priegios: vadybinė ir konstruktyvi. Remiantis pirmąja, kokybė suvokiama kaip produkto ar paslaugos savybių atitikties kliento poreikiams. Remiantis antrąja, konstruktyvia prieiga, kokybė – produktas ar paslauga be defektų ar nuokrypių. Pastaraisiais metais mokslinėje literatūroje aptinkama įžvalgų, kad bendroji kokybės reikšmė transformuojasi į socialinės ir humanitarinės sistemos kokybės reikšmę. Galima manyti, kad, apibrėžiant kokybės sampratą, formuojasi nauja, sisteminė prieiga, kuria remiantis yra teigiama, kad gyvenimo kokybė, visuomenės kokybė ir ekonomikos kokybė jungiasi į bendrą sąveikaujančią sistemą, kurios bendras komponentas yra žmogaus gyvenimo kokybė. Dėl minimos priežasties šios sistemos vystymosi (dinamikos) pagrindu tampa ugdymo kokybė.

A. Valiuškevičiūtė, I. Mikutavičienė (2006 p.10) analizuodamos įvairių mokslininkų (Harvey ir Knight (1996), Green (1993), Sallis (2002), Laužackas, Barczyk (1999), Van Damme (2004) ir kt.) literatūra, išskyrė aštuonis švietimo kaip paslaugos kokybės apibrėžimus (žr.1 lentelę).

1 lentelė

Švietimo kaip paslaugos kokybės apibrėžimai

1. Kokybė kaip atitikimas fiksuotiems reikalavimams	Quality as fulfilment of requirements	švietimo įstaigoje pasireiškia per kokybės užtikrinimo sistemą, garantuojančią paslaugų atitikimą iš anksto suformuluotiems reikalavimams – standartams. Mokyklos kokybės vertinimo sistemos kūrimas nukreiptas į suskaidytų mokyklos veiklos elementų atitikimo reikalavimams lygio nustatymą. Šiuo požiūriu kokybė yra nusakoma per objekto, t.y. studijų būsenos kokybę.
2. Kokybė kaip klaidų nedarymas	Quality as „zero errors“	šis požiūris reikalauja nepriekaištingo atitikimo aiškiai apibrėžtiems standartams. Įvairiose linijinės gamybos srityse tai gana tinkamas požiūris į kokybę. Juo vadovaujantis aukštos kokybės produktas bus tas, kuris pagamintas pagal vienodą visiems priimtina modelį ir be klaidų. Šis požiūris akcentuoja standartizuoto proceso vyksmą.
3. Kokybė kaip vartotojų/klientų poreikių patenkinimas ir/ar viršijimas	Quality as fulfilment and/or exceeding client's needs	kokybė švietimo įstaigoje apčiuopiama per klientų pasitenkinimą teikiama paslauga. Čia svarbus uždavinys – identifikuoti švietimo paslaugos klientus/vartotojus, jų poreikius bei lūkesčius, keliamus atžvilgiu teikiamos paslaugos bei sukurti sistemą, leidžiančią nustatyti poreikių patenkinimo laipsnį bei subjektyvų klientų pasitenkinimo faktą arba nepasitenkinimo priežastis.
4. Kokybė kaip paskirties tinkamumas	Quality as fitness of purpose	skirtingos švietimo institucijos gali turėti skirtingas misijas ir tikslus ir jie gali būti nuolatos peržiūrimi ir keičiami. Tai inicijuoja organizacijos misijos ir tikslų nuolatinio apsvaistymo pasikeitusių sąlygomis būtinybę.

1 lentelės tęsinys 18 puslapyje

1 lentelės tęsinys

5. Kokybė kaip tinkamumas paskirties išpildymui	quality as „fitness for purpose“	kokybė vertinama pagal tai, kaip švietimo institucijos veikla atitinka paskirtį. Instituciniame lygmenyje, paskirtis bendriausia forma atsispindi organizacijos misijoje, o veiklos kokybė yra nusakoma kaip tos paskirties atliepimo lygmuo, t.y. ar institucija atlieka savo paskirtį.
6. Kokybė kaip ekonominė vertė	quality as value for money	šis požiūris akcentuoja švietimo organizacijos veiklos produktyvumą bei efektyvumą; čia gautas rezultatas lyginamas su indėliu/investicija. Tai populiariausias investuotojo požiūris į kokybę. Vieną svarbiausių vietų šioje koncepcijoje užima švietimo įstaigos atskaitomybė visuomenei, valstybei ar privatiems švietimo paslaugos akcininkams; čia siekiama įvertinti lėšų panaudojimo tinkamumą bei efektyvumą.
7. Kokybė kaip transformacija	quality as transformation	šiuo požiūriu kokybė apima pokyčius iš vienos būklės į kitą, kaip vandens virtimą ledu. Šis požiūris akcentuoja mokymosi procesą kaip žinių, gebėjimų bei vertybių kaitos šaltinį. Mokinio/studento ir institucijos sąveikos rezultate vykta kokybiniai mokinio/studento pokyčiai. Taigi, kuo kokybiškesnė mokyklos teikiama paslauga, tuo esmingesnius pokyčius patirs mokiniai/studentai. Kokybės vertinimas šioje kokybės paradigmoje nukreiptas ir į procesą, ir į rezultatą - įgytas kompetencijas.
8. Kokybė kaip	quality as	šiuo požiūriu mąstyme apie kokybę akcentuojamas nuolatinis.

(Paimta iš Valiuškevičiūtė A., Mikutavičienė I. (2006). *Švietimo organizacijų kokybės vadyba*. Kaunas. P. 10).

Kokybė apibendrinama kaip visuomenės poreikių atitiktis, kurie tenkina išskeltus reikalavimus. Bet kokybė ne tik atitiktis reikalavimams ir visuomenės poreikiams, analizuojant 1 lentelę, išryškėja, kad kokybė turi atitikti veiklos paskirtį, kiekvienoje organizacijoje išskeltus tikslus, misiją, viziją. A. M. Barrett, R. Chawla – Duggan, J. Lowe ir kt. (2006), remiasi dokumentais ir teigia, kad kokybė apima asmeninius ir socialinius mokymosi rezultatus, žmogaus savirealizacija, mokymą apimančią prisitaikymą apie vyraujančių pokyčių. Tai dar kartą patvirtintina, kad atsižvelgiant į kokybės reikalavimus, švietimo organizacija turi būti lanksti ir greitai prisitaikanti prie pokyčių.

Kokybės užtikrinimo problema buvo ir lieka svarbi, nors jos koncepcija yra gana sunkiai apibrėžiama ir dažniausiai apibūdinama kaip terminologijų bei metodologijų sandauga (Bobrova, Grajauskas, Alūzas, 2012, p. 30 cit. Rudzevičius ir kt., 2008). Kokybei charakterizuoti taikomos tokios sąvokos kaip geresnis, geriausias, tinkamiausias ir kt., išreiškiančios prasminį jų artumą, o tuo pačiu ir skirtingumą. (Bobrova, Grajauskas, Alūzas, 2012, p. 30).

Remiantis J. Colby, M. Witt (2000), kokybiškas švietimas apima:

- mokinius, kurie yra sveiki, gerai maitinasi ir yra pasirengę dalyvauti mokymosi procese, taip pat yra bendraujama su jų tėvais ir kitais bendruomenės nariais;
- aplinka, kuri yra sveika, saugi, nėra diskriminacijos, suteikiamos reikalingos mokymuisi priemonės;
- mokymo turinį, atitinkantį ugdymo programas (svarbus raštingumas, gyvenimo srityse kaip sveikata, mityba, prevencinės programos);
- procesus, apimančius mokytojo parinktus mokymo ir vertinimo metodus, atitinkančius mokinių amžių ir gebėjimus;
- rezultatus, kurie apima žinias, įgūdžius, požiūrį susijusį su nacionaliniais švietimo tikslais ir pozityvūs dalyvavimas visuomenės veikloje.

Šis apibrėžimas leidžia švietimą suprasti kaip sudėtingą sistemą integruotą į politinę, kultūrinę ir ekonominę padėtį. Tai parodo, kad švietimas yra sisteminio pobūdžio, apimantis vienas su kitu susijusius aspektus, net ir tuos kurie kartais yra nenumatyti (Colby, Witt 2000, p. 4).

Švietimo institucijoms keliami reikalavimai pasirinkti joms tinkantį požiūrį į kokybę, juo vadovautis savo veikloje ir viešai pademonstruoti galimybes teikti kokybiškas paslaugas. Išskiriami keturi veiksniai, kurie įtakoja švietimo institucijų apsisprendimą siekti kokybės:

- **Moralinis veiksnys** - susijęs su vartotojais. Jis slypi idėjoje, kad švietimo paslaugų vartotojai yra verti gauti geriausios kokybės švietimo paslaugas. Tai – švietimo moralinis uždavinys, dėl kurio neturėtų vykti debatų, o šios srities atstovams pirmiausia turėtų rūpėti sudaryti kuo geresnes mokymo sąlygas.
- **Profesionalumo veiksnys** - susijęs su švietimo srities specialistų, kaip profesionalų, veikla. Šis veiksnys koreliuoja su pirmuoju, nes akcentuoja visų tų, kurie teikia švietimo paslaugas, pareigą užtikrinti aukštos kokybės mokymą. Švietimo srities specialistai, būdami profesionalais, privalo gerinti mokymo kokybę ir tai yra didžiulis iššūkis pedagoginiam ir administraciniam personalui, jei jie siekia aukščiausių standartų.
- **Konkuravimo veiksnys** - susijęs su konkurentų pasiekimais. Konkurencija tampa kasdienybe švietimo srityje. Kai sumažėja priimamų mokinių skaičius, tada sumažinamas ir pedagogų skaičius, o viskam mažėjant atsiranda pavojus, kad instituciją gali tekti likviduoti. Švietimo rinkoje reikia konkuruoti, todėl tenka dirbti taip, kad mokymo kokybė vis gerėtų. Siekiant to, būtina sukurti ir laikytis konkurencijos strategijos.

- Atsiskaitomybės veiksnys - susijęs su politinėmis/valstybinėmis grupėmis. Profesinio rengimo institucijos turi vykdyti joms keliamus politinius ir valstybinius reikalavimus ir įrodyti, kad jų teikiamos paslaugos tenkina aukščiausius standartus (Leonardo da Vinčio programos projektas, 2006, p. 4).

Švietimo kokybė - tai sistema apimanti visuomenės narius (mokinius), ugdymo turinį, procesus ir siekiamus rezultatus. Švietimo įstaigos siekia teikti kokybišką ugdymą, pasižymi naujovių ir nuolatinio tobulėjimo siekimu, įgyvendina nacionalinius ugdymo tikslus, atitinka reikalavimus ir normas, Europos Sąjungos, pasaulio šalių švietimo siekius.

Pagrindinis įstatymas, kuris reguliuoja kokybės užtikrinimą visoje švietimo sistemoje yra Švietimo įstatymas, priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 1991 m. birželio 25 d. (Nr. I-1489). Švietimo įstatymas nustato Lietuvos Respublikos švietimo tikslus, švietimo sistemos principus, švietimo sistemos sandaros, švietimo veiklos, švietimo santykių pagrindus, valstybės įsipareigojimus švietimo srityje. Vienas svarbiausių valstybės įsipareigojimų švietimo srityje – teikiamų švietimo paslaugų kokybės užtikrinimas, kuris grindžiamas veiksmingumo principu, nurodančiu, kad „švietimo sistema siekia geros kokybės rezultatų sumaniai ir taupiai naudodama turimus išteklius, nuolat vertindama, analizuodama ir planuodama savo veiklą, remdamasi veiksminga vadyba – tinkamais ir laiku priimamais sprendimais“ (5 straipsnio 3 punktas). Švietimo įstatymo III skirsnio „Švietimo prieinamumas ir kokybė“ 37 straipsnis skiriamas švietimo kokybei. Jame nurodoma, kad „Už švietimo kokybę atsako švietimo teikėjas. Formaliojo ir iš dalies neformaliojo švietimo kokybę užtikrina valstybė“ (1 punktas). To paties straipsnio 3 punktas nurodo, kad „Pagal kompetenciją švietimo programas formuoja ir jų kokybę laiduoja valstybė, mokyklos steigėjas ir švietimo teikėjas“ (Pukelis, 2011, p. 4).

Lietuvos švietimo plėtotės strategijos nuostatose 2003 - 2012 metams (2003) akcentuojama, kad, siekiant ugdymo kokybės, būtina įdiegti atsakingo valdymo sistemą, pagrįstą monitoringu, strateginiu planavimu ir valdymu, aiškiai apibrėžtą atsiskaitomybę, visuomenės informavimu bei dalyvavimu. Šiuo atveju pedagogas yra svarbiausias asmuo siekiant švietimo kokybės. Nuo pedagogų pastangų daugiau nei nuo kitų veiksnių priklauso ugdymo rezultatai. Pedagogo kūrybingumas pasireiškia ugdymo turinio parinkimu ir planavimu, sutinkamai su ugdytinių savybėmis, ugdymo uždavinių konkrečiu numatymu, asmenybės vystymosi prognoze ir ugdymo kokybės strategija, kryptingumu projektavimu, kūrybingu ugdymo metodų kombinavimu, novatoriškumu, gerosios patirties organizavimu ir apibendrinimu, moksliniu pedagoginiu darbu (Kosjanenkienė, 2012, p.17 – 18).

Švietimo kokybės samprata apibūdinama įvairiai. Daugelis švietimo kokybės apibrėžimų liudija sudėtingumą ir daugialypio pobūdžio sampratą. Terminai kaip efektyvumas, veiksmingumas, teisingumas ir kokybė dažnai vartojami sinonimiškai (Colby, Witt, 2000, p. 4

cit. Adams, 1993). Švietimo kokybę užtikrina Švietimo įstatymas (2006), Švietimo gairės (2003 Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija (2008), Bolonijos procese (2009 - 2010) ir kt. Švietimo kokybė apima ne tik kokybišką mokinių ugdymą, bet ir pedagogų ugdymą/si, kompetencijų didinimą.

1.3. Pedagogų kompetencijų teorinė apibrėžtis ir reikšmingumas

Pasaulyje ir Lietuvoje, nuolat susiduriama su šiuolaikiniais socialiniais iššūkiais darbo rinkos sferoje, tokiais kaip: globalizacija, žinių visuomene, daugiataute bendruomene, vartotojiška visuomene ir kt. Atsižvelgiant į tai darbo rinkos dalyviams nuolat auga reikalavimai, jų kompetencijoms. Analizuojant mokslinę literatūrą svarbu apibrėžti kompetencijos sąvoką.

E. Martišauskienė (2009, p. 88), pagal R. Laužacką, K. Pūkelį, B. Anužienę, dažniausiai kompetencijos saistomos su profesinės veiklos pasauliu, nes padeda aiškiau apibrėžti gamybinius pasiekimus.

Kompetencija – efektyvios veiklos demonstravimas, sugebėjimas atlikti pateiktas užduotis realioje ar imituojamoje darbo situacijoje; gebėjimas pagal kvalifikaciją, žinias, įgūdžius gerai atlikti veiklą (Kučinskas, Kučinskienė, 2000, p. 205).

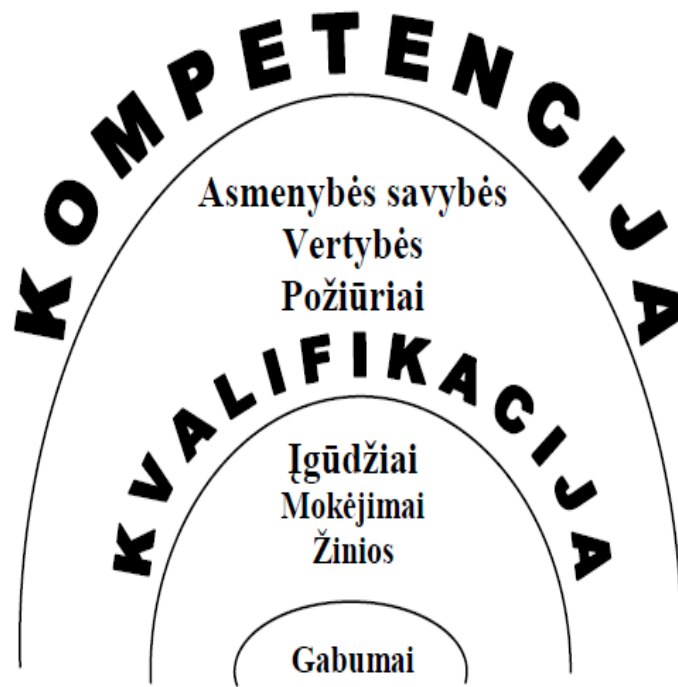
Kompetencija – tai ne tik žinios, bet ir gebėjimai naudotis tomis žiniomis vadovaujantis tam tikra nuostata, požiūriu ir sugebėjimas atlikti užduotis, veiksmus paisant sutartų reikalavimų (Petrikienė, 2007, p. 8).

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2006) kompetencija apibrėžiama, kaip - mokėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, gebėjimų, vertybinių nuostatų visuma.

Kompetencija - individo žinios, mokėjimai, įgūdžiai, požiūriai, asmeninės savybės bei vertybės, lemiančios jo kvalifikacijos raišką arba gebėjimą veikti (Bankauskienė, 2007, p. 9).

P. Jucevičienė, D. Lepaitė (2000, p.44), pateikia struktūrą, kurioje vaizduoja kompetencijos termino vietą tarp kitų, glaudžiai susijusių terminų ugdymo moksle (žr. 2 pav.).

Paveiksle vaizduojama, kad žinios, mokėjimai, įgūdžiai sąlygoja kvalifikacijos suteikimą, taip pat įvertinus gabumų, kurie veikia gebėjimų formavimąsi, svarbą bei žmogaus vertybes ir asmenines savybes, sukuriama kompetencijos šerdis ir visuminis pobūdis (Jucevičienė, Lepaitė, 2000, p. 44).

2 pav. **Kompetencijos termino struktūra**

(Paimta iš Jucevičienė P., Lepaitė D. (2000). Kompetencijos sampratos erdvė. *Socialiniai mokslai*, 1(22), p. 47)

Remiantis pateiktais kompetencijos apibrėžimais, galima teigti, kad kompetencija įvairiuose šaltiniuose suvokiama, kaip gebėjimai atsiskleidžiantys profesinėje veikloje. Kiekvienas asmuo, remdamasis turimomis žiniomis, gebėjimais, praktika sukaupia tam tikrą kompetencijų bagažą atitinkantį profesinę veiklą.

Viena iš profesinių kompetencijų rūšių yra pedagoginė kompetencija. Remiantis M. Liakopoulou (2011, p. 67) profesinė pedagogo kompetencija, tai asmenybės bruožai, gebėjimai ir įgytos naujos žinios. E. Martišauskienė (2008, p. 65), teigia, kad pedagoginiai kompetencijai tinka bendriausia kompetencijos apibrėžtis. L. Kosjanenkienė (2012, p. 13) akcentuoja, kad pedagogas – svarbiausias šiandieninės ugdymo institucijos veikėjas. Jis yra žmogus, kurio dėka, vykstant aplinkos pokyčiams, naujovės pasiekia ugdytinį, formuojasi naujos asmenybės. Svarbu išskirti pedagoginėms veikloms specifinius ypatumus. Juos reglamentuoja Mokytojo profesinės kompetencijos aprašas (2007).

Mokytojo profesinės kompetencijos apraše (2007) išskiriamos:

- Bendrakultūrinė kompetencija – žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą žmogaus veiklą konkrečioje(-iose) kultūroje(-ose).

- Profesinės kompetencijos – mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, reikalingos sėkmingai bendrajai ugdymo veiklai, jos nespacificuojant pagal ugdymo turinio koncentrus /sritis.
- Bendrosios kompetencijos – žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai, kitos asmeninės savybės, reikalingos mokytojo veiklai ir galimos perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą.
- Specialiosios kompetencijos – mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą jo veiklą konkrečiame ugdymo turinio konkcentre/srityje.

Mokytojų profesinės kompetencijos apraše, mokytojo profesinės kompetencijos pateikiamos sukonkretintai. Norint jas produktyviau išanalizuoti tikslinga atkreipti dėmesį ir į kitų autorių požiūrį, kaip jie išskiria kompetencijas, būdingas mokytojo darbe.

A. Zaukienė (2005, p. 98), teigia, kad mokytojo profesinė kompetencija atspindi darbui reikalingą išsilavinimą, patyrimą, kvalifikacijos lygį, gebėjimus sėkmingai dirbti vienoje ar keliose veiklos srityse, išreiškia teorinio ir praktinio pasirengimo vienvę, mokytojo gebėjimus produktyviai ir efektyviai taikyti savo žinias, įvairias mokymo priemones ir pasiekti tokią mokymo (si) pažangą, kuri realizuotų ugdymo tikslus. Autorė išskiria šias kompetencijas (2005, p. 99 – 100):

- Asmeninė kompetencija – gebėjimas būti disciplinuotam, laikytis organizacijos nustatytų tikslų ir vadovautis jos interesais;
- Socialinė kompetencija – gebėjimu bendradarbiauti profesinių santykių srityje siekiant organizacijos tikslų;
- Metodinė kompetencija – gebėjimu savarankiškai planuoti, vykdyti ir kontroliuoti visas priemones reikalingas siekiamam tikslui efektyviai įgyvendinti.

N. Bankauskienė (2012) pranešime: Asmeninis profesinis tobulėjimas, šiuolaikinio mokytojo kompetencijos, pateikia Dublino aprašus: gairės pedagogų kompetencijai, kuriuose išskiriamos 4 pedagogo kompetencijos:

- Tarpasmeninė kompetencija;
- Pedagoginė kompetencija;
- Dalyko mokėjimo ir metodologinė kompetencija;
- Organizacinė kompetencija.

Europos Komisijos Švietimo ir kultūros direktorato darbo grupės (2004, cit. Martišauskienė, 2008, p. 68) nuomone, pagrindinės kompetencijos yra:

- Bendravimas gimtąja kalba;
- Bendravimas užsienio kalba;

- Matematinis raštingumas ir pagrindinės kompetencijos moksle bei taikant technologijas;
- Informacinių technologijų taikymo gebėjimai;
- Mokymasis mokytis;
- Tarpasmeniniai pilietiniai gebėjimai;
- Verslumas;
- Kultūrinis sąmoningumas.

P. Pečiulienė, N. Bankauskaitė (2011, p. 12), nagrinėdamos Bendrųjų europinių principų mokytojų kompetencijoms ir kvalifikacijoms (2005) dokumentą, pateikia išsamų profesinių kompetencijų sąvadą, išskiriamos keturios profesinių kompetencijų grupės:

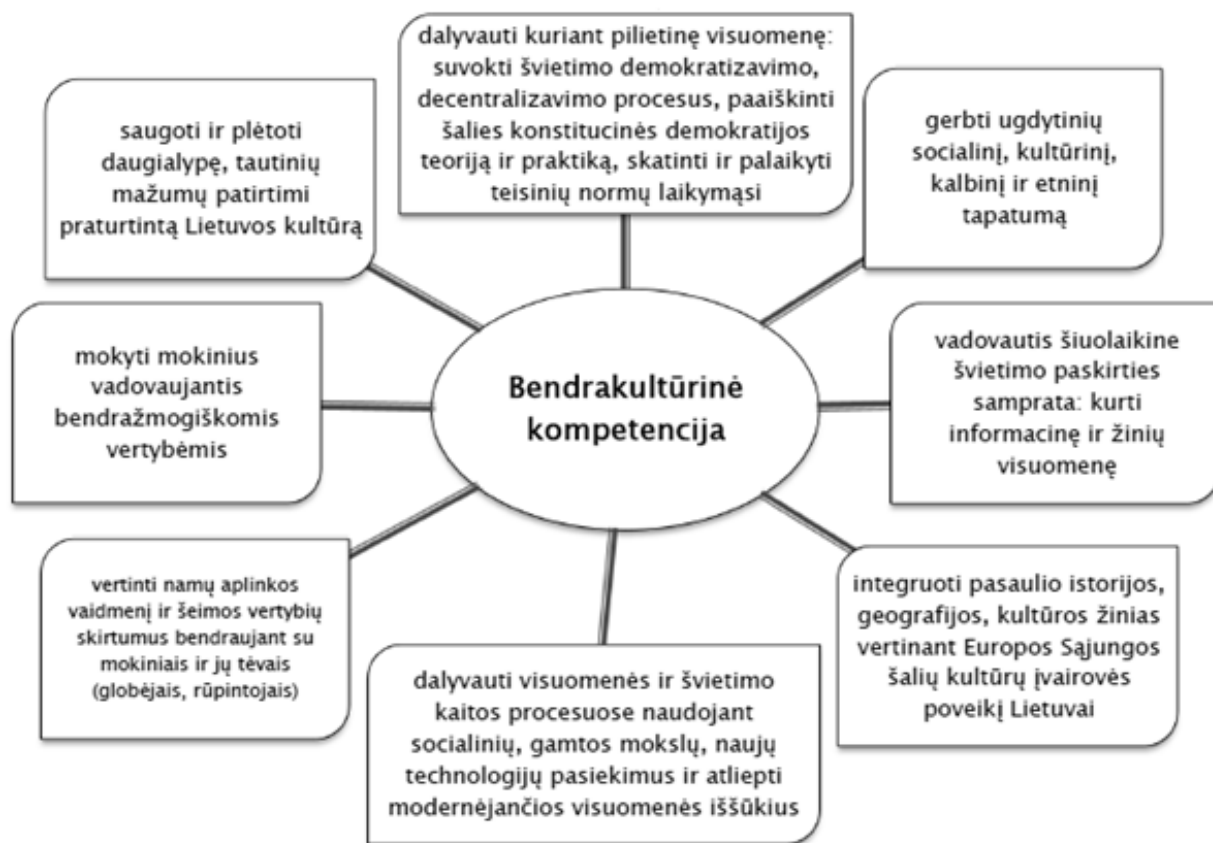
- Kognityvinės kompetencijos, kurios apima sąvokų, teorijų naudojimą, bei neformalųjį numanomą žinojimą, pagrįstą patyrimu;
- Funkcinės kompetencijos apima gebėjimus, įgūdžius;
- Asmeninių kompetencijų pagrindą, sudaro žinojimas, kaip elgtis tam tikroje situacijoje;
- Etninių kompetencijų pagrindas – asmeninės ir profesinės vertybės.

Analizuojant pateiktas profesinių kompetencijų grupes, išryškėja kad jos tarpusavyje glaudžiai susijusios. Tikslingas šių kompetencijų pritaikymas, jų plėtojimas naujomis žiniomis, padeda pedagogui produktyviai atlikti savo darbą. Pateiktuose profesinių kompetencijų grupavimuose dažniausiai sutinkamos asmeninės ir metodinės kompetencijos. Šių kompetencijų dėka atsiskleidžia pagrindiniai pedagogo įgūdžiai: pasitikėjimas savo jėgomis, gebėjimas spręsti iškilusias problemas, tiesiogiai susijusias su darbo procesu, nuolatinis mokymasis, naujų žinių ir įgūdžių ugdymas, savarankiškumas priimant sprendimus.

Kadangi tyrime siekiama atskleisti pradinių klasių pedagogo veiklos kokybės įsivertinimą svarbu apsibrėžti kokias kompetencijas turi įsivertinti pradinių klasių pedagogas. Remiantis O. Monkevičienės, V. Schoroškienės (2007) sudaryta „Pradinių klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimas“ metodika išskiriamos šios pradinių klasių pedagogui reikalingos kompetencijos: bendrakultūrinė kompetencija, socialinė kompetencija, komunikacinė kompetencija, informacijos valdymo kompetencija, veiksmingos veiklos kompetencija, pokyčių valdymo kompetencija, analitinė – tiriamoji kompetencija, saviugdosa kompetencija ir edukacinė kompetencija. Šios kompetencijos būdingos kiekvienam tiek pradedančiam dirbti, tiek patirties turinčiam pedagogui. Šių kompetencijų apibrėžtys dar labiau atskleidžia jų svarbą.

Mokytojo bendrakultūrinę kompetenciją sudaro mokėjimai ir sugebėjimai, kurie vaizduojami 3 paveiksle.

3 pav. Mokytojo bendrakultūrinė kompetencija

(Paimta iš Čiužas R. (2011). Besikeičiantys mokytojo vaidmenys. 2011 m. balandžio 8 d.

[Žiūrėta: 2013 – 08 - 05]. Prieiga per internetą:

<http://galimybės.pedagogika.lt/uploads/RenaldasCiuzas_20110408.pdf>

Paveikslėlyje pateikta informacija (žr. 3 pav.) atskleidžia pagrindinius bendrakultūrinės kompetencijos bruožus. Bendrakultūrinė kompetencija pasižymi tuo, kad ne tik svarbu nuolat atnaujinti, ugdytis savo bendrakultūrinės žinias, bet jas plėtoti, reikšti naujas kultūrinės idėjas, integruoti į mokomuosius dalykus vertinant Europos sąjungos šalių kultūrų įvairovės poveikį Lietuvai. Pedagogo asmeninių gebėjimų dėka, ugdytiniai gebės įsitvirtinti plačioje visuomenėje. Taip pat svarbu gerbti ugdytinius ir jų tėvus, tiek darbo srityje, tiek socialinėje aplinkoje, bendraujant ir bendradarbiaujant, bei gebant spręsti konfliktus, atsižvelgiant į kiekvienos šeimos saugomas vertybes. Su tuo glaudžiai susijusi socialinė kompetencija.

Socialinė kompetencija, remiantis D. Antinienės, R. Lekavičienės atliktu studentų nuomonės tyrimu (2012), tai psichologijoje vyraujančio požiūrio konstruktas, kuris siejamas su kontekstu, orientuotas į veiksmą, aktyvumą, susijęs su specifiniais asmenybės tikslais ir sąveikomis, ši kompetencija nusako socialinio elgesio efektyvumo lygmenį.

R. Malinauskas (1999) teigia, jog ypač reikšminga tampa mokytojo socialinė kompetencija, tai yra mokytojo gebėjimas derinant pedagoginę ir organizacinę veiklą, kitaip

sakant, gebėjimas orientuoti mokymą ir mokinių interesus, reikmes, poreikius, polinkius bei tobulėjimo tendencijas (Lipneviečienė, Tonkuvienė, Šilėnienė, 2007, p. 27).

Pilnaverčiu visuomenės nariu asmuo jausis, kai jis bus įvaldęs socialinius, emocinius, intelektinius įgūdžius reikalingus sėkmingam bendravimui su aplinkiniais. Kaip 4 paveiksle vaizduojama, kad socialinę kompetenciją sudaro: atsakingumas, pagalbos priėmimas ir suteikimas, pozityvus požiūris, pagarba aplinkiniams ir veiksminga veikla dirbant su įvairiomis amžiaus grupėmis palankioje aplinkoje.

4 pav. Socialinės kompetencijos struktūra

(Paimta iš Vaivadienė E. (2012). *Technologijos kompetencijų ugdymo pavyzdžiai*. P. 63.

[Žiūrėta: 2013 – 08 – 10]. Prieiga per internetą:

<www.upc.smm.lt/.../Socialines_kompetencijos_ugdymo_pavyzdžiai.doc>

Analizuojant bendrakultūrinės ir socialinės kompetencijų apibrėžimus, svarbus vaidmuo atitenka bendravimui, tiek formalioje, tiek neformalioje aplinkoje, kuris neatsiejamas nuo komunikacinės kompetencijos.

Komunikacinė kompetencija (angl. competency) – tai gebėjimas naudotis Lm, L1, L2 kalbomis (klausymas, kalbėjimas, skaitymas, rašymas, mediacija) pagal ES, visuomenės, mokyklos ir besimokančiojo poreikius ir jo galimybes. Komunikacinė kompetencija – tai sudėtingas psichologinis, pedagoginis, socialinis, fiziologinis procesas, leidžiantis individui bendrauti, perteikti ir priimti informaciją (žodžiu, raštu, gestais, mimika), tapti pilnaverčiu informacinės bendruomenės, šios populiacijos, kultūros, verslo, gamybos nariu (Šernas, 2006, p. 51).

Pasak D. Cecchin, komunikacinė kompetencija leidžia užmegzti dialogą su vaiku, jo tėvais, kolegomis ir kitais bendradarbiaujančiais partneriais. Komunikacijos kompetencija apima

tiek žodinių, tiek bežodį bendravimą. Pagrindine ugdytojo savybė čia turi būti įsigyventi į kitą žmogų, pamatyti pasaulį jo akimis, mokėti kalbėtis apie išskylančius klausimus su vaikais ir jų tėvais (Juneviciūtė, 2006, p. 16)

Apibendrinant autorių pateiktas komunikacinės kompetencijos sąvokas galima teigti, kad šios kompetencijos dėka pedagogas gali pilnavertiškai bendrauti tiek verbaliniu, tiek neverbaliniu būdu. Bendravimas turi vykti atsižvelgiant į situaciją, pasirenkamas tinkamas balso tonas, kalbėjimo kultūra atitinkanti bendraujančiojo išsilavinimą, kad nekiltų nesklandumų dėl sampratų.

Nagrinėjant pedagogo kompetencijas sutinkama ir informacijos valdymo kompetencija. Informacijos ir žinių valdymo kompetenciją sudaro: informacijos ieškojimas, žinių ir informacijos supratimas ir identifikavimas, koncepcijų formavimas, informacijos ir žinių sklaida, naujų žinių kūrimas, žinių panaudojimas, informacijos ir žinių sistemos kūrimas (Jucevičius, Ilonienė, 2009, p. 791).

Remiantis O. Monkevičienės, V. Schroškienės metodika „Pradinių klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimas“ (2007, p. 7), pedagogo informacijos valdymo kompetencija pasižymi gebėjimais, kaip mokinio rengimu gyventi informacinėje visuomenėje, informacijos paieška ir valdymu. Svarbiausias šios kompetencijos bruožas, pedagogo gebėjimas pasirinkti aktualiausią, naujausią informaciją, kuri padės tobulėti pedagoginėje veikloje.

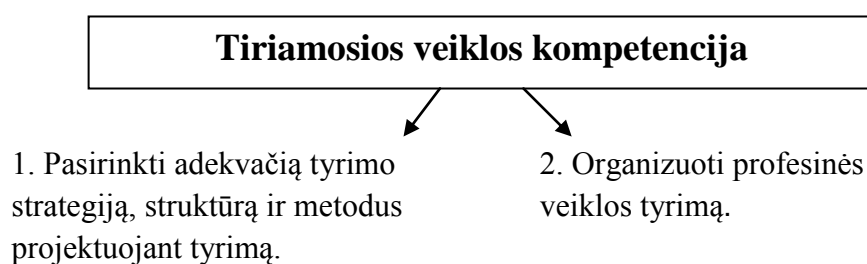
Veiksmingos veiklos kompetencija. Veiksmingos veiklos valdymas pagal F. Hoque (2012), leidžia organizacijai ir jos dalyviams nuolat tobulinti visas veiklos sritis, priimant sprendimus, gerinant klientų, partnerių ir žmogiškųjų išteklių galimybes. Tai organizacijos matomumo, kontrolės, praktikos valdymo įrankiai, būtini siekiant didesnio veiklos efektyvumo ir veiksmingumo. R. Jucevičius, J. Ilonienė (2009, p. 790), pateikia dvi esmines dedamąsias kompetencijas, bei eilę gebėjimų bei žinojimų, kuriuos turi veiklos efektyvumo kompetencija, tai problemų sprendimo kompetencija (gebėjimas analizuoti, prioretizuoti; gebėjimas konceptualizuoti; gebėjimas taikyti efektyvius sprendimo metodus) ir valdymo organizavimo kompetencija (vadybos funkcijų ir proceso žinojimas; gebėjimas valdyti projektus; gebėjimas valdyti virtualias ir judrias sistemas; veiklos monitoringo gebėjimai; veiklos standartų nustatymo gebėjimai; organizacijos projektavimo gebėjimai).

Kiekvienas pedagogas planuodamas savo darbą išsikelia tikslus, kurių dėka bus pasiekti laukiami rezultatai. Siekiant kuo geresnių rezultatų pedagogas ne tik organizuoja veiklą, bet ir kontroliuoja, kad viskas būtų vykdoma pagal planą. Taigi veiksmingos veiklos kompetencijos valdyme atsiskleidžia keturios pagrindinės vadybos funkcijos: planavimas, organizavimas, kontrolė, vadovavimas. Veiksmingos veiklos kompetencija, taip pat glaudžiai susijusi su pokyčių valdymu.

Pokyčių valdymo kompetencija apima organizacijos parengimą priimti aplinkos iššūkius, kokybinių pokyčių valdymą visose srityse ir tinkamiausių veiklos variantų pasirinkimą organizacijos vizijai pasiekti (Bersėnaitė, Šaparnis, Šaparnienė, 2006, p. 19).

Nuolat besikeičiančioje aplinkoje, pedagogas turi stebėti joje vykstančius pokyčius, kurie gali turėti įtakos darbe. Dirbant tiesiogiai su mokiniais įdiegiant naujas idėjas ir kitoje profesinėje veikloje, dalijantis sukaupta patirtimi ir įgyvendinant naujoves.

N. Bankauskienė, A. Augustinienė, N. Čiučiulkienė (2008, p. 27) teigia, kad kiekvienas mokytojas turi gebėti įsivertinti savo veiklą, gebėti dalyvauti tiriamojoje veikloje, atlikti savo pedagoginės veiklos tobulinimo tyrimą (žr. 5 pav.).

5 pav. **Tiriamosios veiklos kompetencijos sandara**

(Paimta iš Bankauskienė N., Augustinienė A., Čiučiulkienė N. (2008). *Patarimai rengiantiems mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos*. Mokytojų

kompetencijų centras. P. 27. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 16]. Prieiga per internetą:

<http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/akreditacija/programos/Patarimai_rengiantiems_programas.doc>)

Tiriamoji kompetencija – tai žinios, gebėjimai, požiūriai, vertybės ir kitos asmeninės savybės, suteikiančios galią planuoti tyrimą, savarankiškai jį atlikti, taikant tinkamus tyrimo metodus, analizuoti gautus duomenis, pateikti apibendrinimus ir išvadas, suformuluoti praktines rekomendacijas, parašyti tyrimo ataskaitą bei diskutuoti apie rezultatus (Bankauskienė, Augustinienė, Čiučiulkienė, 2008, p. 27 pagal N. Bankauskienė, G. Bankauskaitė-Sereikienė, 2007).

Ši kompetencija reikalauja pedagogo ne tik dalyvauti švietėjiškoje veikloje, bet gebėjimo iširti joje vykstančių pokyčių pasekmes ir priežastis. Pedagogas turi gebėti numatyti, atlikti, apibendrinti ir pagrįsti ugdymo tyrimus. Gautų rezultatų dėka, galima koreguoti ar spręsti problemas, kurios išryškėja tyrimo metu.

Saviugdos kompetencija. N. Bankauskienė (2012), vartoja mokymosi mokyti kompetencijos terminą, kurį apibūdina, kaip - gebėjimą individualiai organizuoti savo mokymąsi, jį individualizuojant ir grupėje, atsižvelgiant į laiką ir informacijos kiekį. Gebėti įsisavinti naujas žinias ir įgūdžius, juos pritaikant praktinėje veikloje: namų aplinkoje, darbe, mokantis, šviečiantis. Ši kompetencija grindžiama asmens motyvacija ir pasitikėjimu.

K. Kuzminskienė (2005) savo magistro darbe „Pradinių klasių mokytojų pedagoginės saviugdos ypatumai“ aptardama suaugusiųjų savarankišką mokymąsi teigia, kad būtina akcentuoti besimokančiųjų tikslų įvairovę. Pateikia suaugusiųjų mokymosi tikslus pagal J. Robinson (žr. 2 lentelė), kuriuos apibendrinęs švietėjų ir psichologų, dirbusių su suaugusiais patirtį suaugusiųjų tikslų tipologija apima penkias mokymuisi siekiamų naujovių sritis: asmeninį tobulėjimą, socialinį ir asmeninį tobulėjimą, organizacinį efektyvumą, intelekto lavinimą ir socialinę transformaciją. Tikslų kelimas ir jo siekimas, be abejo, priklauso nuo išsilavinimo, socialinės padėties, šeimos struktūros, darbovietėje užimamos padėties.

2 lentelė

Suaugusiųjų mokymosi tikslai (pagal J. Robinson)

Sritis	Tikslas
Asmeninis tobulėjimas	Individuali saviaktualizacija, sudaranti galimybę tobulėti harmonizuojant aplinką.
Asmeninis ir socialinis tobulėjimas	Dvejopas: asmeninis vystymasis ir socialinis brendimas (besimokantieji nori ne tik patys tobulėti, bet ir siekia gerinti savo santykius su socialine aplinka: darbo vietose ir kitose grupėse).
Organizacinis efektyvumas	Mokymasis paruošti programas, kurios įgalintų siekti organizacijos veiklos gerinimo per “žmogiškųjų išteklių plėtojimą”.
Intelekto lavinimas	Mokymasis, siekiant naujų žinių ir gebėjimų (jis vertinamas pats savaime kaip “moraliai, socialiai ir politiškai neutralus”).
Socialinė transformacija	Mokymasis sukelti radikalų socialinį pokytį per suaugusiųjų mokymą (juo numatoma daryti pokyčius socialinėje sistemoje: ją transformuoti ar liberalizuoti).

(Paimta iš Kuzminskienė K. (2005). *Pradinių klasių mokytojų pedagoginės saviugdos ypatumai*: magistrinis darbas. Vilnius, p. 6. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 15]. Prieiga per internetą:

http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2005~D_20050622_092204-44986/DS.005.0.02.ETD)

Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategijoje (2008), teigiama, kad mokymosi visą gyvenimą plėtojimo srityje esminiu veiksniumi laikytina nuolatinio mokymosi kompetencija, kurią turėtų įgyti pedagogai, dirbantys visose švietimo srityse, taip pat šią kompetenciją turėtų ugdytis mokiniai jau bendrojo lavinimo etape. Vertinant, pavyzdžiui, pedagogų rengimą, nuolatinio mokymosi kompetencija, tyrimų duomenimis, nėra ryški nei pedagogų rengimo studijų programose, nei jų įgyvendinimo (Kuzminskienė, 2005, p.6).

Saviugdosa kompetencija akcentuoja mokymąsi visą gyvenimą. Tai nuolatinis žmogiškojo kapitalo praturtinimas: praktinių ir teorinių žinių atnaujinimas, gebėjimas savarankiškai mokytis, nebijojimas save realizuoti, karjeros palnavimas, kuris motyvuoja nuolat tobulėti. Gebėjimo tobulėti taip pat reikalauja pedagogo edukacinė kompetencija.

Pedagogo edukacinę kompetenciją A. G. Raišienė (2004) savo straipsnyje apibūdina, kaip sugebėjimą panaudoti asmenines savybes, dalyko žinias bei pedagoginius įgūdžius, siekiant patenkinti besimokančiojo akademinis poreikius.

R. Kontautienė, J. Melnikova (2007, p. 14) cituoja B. Simonaitienė, V. Targamadze, kurios teigia, kad edukacinė kompetencija siejasi su tobulėjimu ir gebėjimu mokytis.

Remiantis „Pradinių klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimas“ (Monkevičienė, Schoroškienė, 2007, p. 12 - 14) knyga, pedagogo edukacinę kompetenciją sudaro: ugdymo turinio pritaikymo kompetencija, planavimo kompetencija, proceso valdymo kompetencija, veiksmingų technologijų taikymo kompetencija, vaikų ugdymo individualizavimo kompetencija.

Pasak P. Jucevičienės, B. Stanikūnienės (2003) į edukacinę kompetenciją įeina ir dėstytojo pedagoginė kompetencija, nes terminas „edukacinis“ akcentuoja platesnę kompetencijos koncepciją bei besimokančiojo tobulėjimo įgalinimą mokymo ir mokymosi arba saviugdosa veiklą (Sūdžiuvienė, Jakubauskienė 2012, p. 85).

Apibendrinant šiuos pedagogo edukacinės kompetencijos apibrėžtis, galima teigti, kad edukacinė kompetencija, tai tarsi visų kompetencijų, reikalingų pedagogui visuma. Ji apima įgūdžius reikalingus perteikti mokiniui žinias, jas pritaikyti atsižvelgiant į jo amžių, poreikius, mokymosi lygį, mokymo metodų pritaikymą, gebėjimu planuoti procesus ir juos veiksmingai valdyti.

Kompetencijos pedagoginiame darbe atveria platesnes veiklos galimybes. Asmuo remiasi įgytais gebėjimais ir turimomis žiniomis, juos pritaiko savo profesinėje veikloje. E. Musneckienė (2007) teigia, kad žmogaus kompetencijos svarba tuo didesnė, kuo reikšmingesnis jo socialinis vaidmuo – tai žmogaus kvalifikacijos raiška arba gebėjimas veikti, sąlygotas individo žinių, mokėjimų, įgūdžių, požiūrių, asmenybės savybių bei vertybių (p.67). Pedagogo asmenybės formavimosi „kelias“ prasideda, pedagoginių studijų metu. Pedagogo rengimo reglamente (2010), akcentuojama, kad studentas turi įgyti Mokytojų profesiniame kompetencijos apraše

apibrėžtas kompetencijas. Studijų metu pedagogas įgyja pradmenis, kurių dėka jis tobulins ne tik save, bet ir įgys reikiamas kompetencijas. Pedagogo profesinė kvalifikacija priklauso nuo pedagogo profesinio pasirengimo, tai turi įtakos ugdymui ir rezultatų kokybei. Pedagogas įsipareigoja ne tik sau, bet ir mokiniams, bei jų tėvams ar globėjams teikti kokybišką ugdymą. Geriausias rodiklis atliekant savianalizę – bendravimas, bendradarbiavimas su mokiniais ir savo pedagoginių kompetencijų įsivertinimas.

1. 4. Pedagogo kompetencijų įsivertinimas, svarbus profesinio tobulėjimo faktorius

Pedagogo asmeninės savybės ir gebėjimai, reikalingi įgyjant kompetencijas ir jas efektyviai taikant pedagoginiame darbe. Svarbus veiksnys motyvuojantis pedagogus tobulėti įvairiuose veiklos srityse, tai gebėjimas įsivertinti savo kompetencijas, analizuoti, reflektuoti gautus rezultatus.

Anot A. Zaukienės (2005) mokytojui reikalingi ir refleksiniai gebėjimai, kaip pedagogo veiklos pasitikrinimas, vertinimas. Refleksija kaip procesas yra savo veiklos apmąstymas, savimonitoringas. Pedagogas turi gebėti reflektuoti, protingai ir objektyviai analizuoti savo elgesį, laiku nustatyti, kaip teigiami ar neigiami ugdymo būdai lemia pedagoginės veiklos rezultatus, kaip kiti (mokiniai, tėvai, bendradarbiai), žino ir supranta „refleksuojamąjį“, jo asmenines savybes, emocines reakcijas, kognityvinį išmanymą.

V. Kaminskienė (2007), pateikia mokytojų pedagoginės veiklos vertinimo metodus, vienas iš jų savęs vertinimo metodas. Šis metodas leidžia mokytojui stebėti ir analizuoti savo veiklą, jos pokyčius, kaupti apie save informaciją, skatina tobulėjimą. Tai naudojant kartu su formaliojo vertinimo metodais, skatina pasitikėjimą vertintoju, sudaro prielaidas nuomonių suderinamumui. Pagal šį metodą mokytojui siūloma įsivertinti savo veiklą pagal tuos pačius kriterijus, pagal kuriuos ją vertins kiti (vertintojai). Galima būtų pasiūlyti mokytojui įvertinti savo veiklos, mokinių pažangos ir pasiekimų pokyčius per tam tikrą laikotarpį. Tai padeda sutelkti mokytojo dėmesį į pagrindinius, svarbiausius dalykus, apie kuriuos jam teks kalbėtis su vertintoju (Kaminskienė, 2007, p. 13).

Mokytojai gali naudoti įsivertinimą kaip savo veiklos įvertinimo priemonę, kuri skirta, skatina mokytojus apmąstyti savo patirtį ir nustatyti silpnąsias ir stipriąsias sritis, kurias reikia tobulinti. Tai naudinga plėtoti profesinius prioritetus (Professional Standarts for Teachers in Adult Education Self - Assessment, 2008).

Pedagoginį darbą supa ne tik mokymosi aplinka, naudojami metodai, kuriamos užduotys, bet ir mokytojo gebėjimai, kuriuos jis pritaiko ugdymo procese. Siekiant išvengti rutinos pedagogas turi nuolat įvertinti savo veiklą, siekti išsikeltų tikslų. Remiantis įsivertinimo

rezultatais mokytojas įgys naujų kompetencijų, silpnąsias veiklos sritis tobulins, prisitaikys prie naujai keliamų reikalavimų ir to pasėkoje bus siekiama aukštesnės ugdymo kokybės.

Pasak T. Guskey (2004), mokytojų profesinės kompetencijos tobulinimas jungia keletą svarbių aspektų. Pirmasis jų akcentuoja moksleivių poreikius. Mokytojų profesinio tobulinimosi programose dėmesio centre turėtų būti klausimai, susiję su mokymusi ir mokiniais. Dėmesys mokiniams skatina mokytojus įsipareigoti imtis didesnių permainų, lemiančių jų pačių ir mokinių dalyvavimą mokyklos gyvenime. Be to, dėmesio nukreipimas į mokinius padeda mokytojams susikoncentruoti į šią svarbiausią užduotį ir neleidžia užsiimti mažareikšmiais dalykais, taupomas laikas ir tausojamos mokytojų pastangos, kurios turi būti skirtos moksleivių mokymuisi ir pažangumui gerinti (Simonaitienė, 2007, p. 56).

Mokytojas yra svarbiausias asmuo siekiant švietimo kokybės. Nuo mokytojų pastangų daugiau nei nuo kitų veiksnių priklauso ugdymo rezultatai. Didelės investicijos į mokymosi aplinką (aprūpinimas mokomosiomis priemonėmis, kompiuterine technika ir kt.) gali nepasiteisinti, jeigu mokytojai nepasirengę ir nesugeba šių investicijų veiksmingai panaudoti. Todėl svarbi valstybinės švietimo politikos dalis yra tobulinti mokytojų rengimą aukštosiose mokyklose, sudaryti mokytojams galimybes tęstiniam mokymuisi ir kvalifikacijos tobulinimui (Kaminskienė, 2007, p. 10).

Pedagogo profesiniai veiklai būtinų kompetencijų sistema sudaro profesinę kvalifikaciją. Pedagogų kvalifikacijos koncepcijoje (2012) sąvokos „kompetencija“ ir „kvalifikacija“ suvokiamos ir taikomos taip: sąvoka „kompetencija“ derintina su žodžiais „įgyjama“, „ugdoma“ ir vartotina tiek bendrajam profesinių gebėjimų lygiui, tiek atskiriems gebėjimams atlikti profesines užduotis, veikti profesinėje srityje apibūdinti; sąvoka „kvalifikacija“ derintina su žodžiais „tobulinama“, „pripažįstama“, „formalizuojama“, „reikalaujama“ ir vartotina dokumentais patvirtintam bei su profesine karjera siejamai kompetencijų ir patirties visumai apibūdinti. Koncepcijoje aptariama procesų ir priemonių visuma vadinama „pedagogų kvalifikacijos tobulinimu“, o paties pedagogo veikla siekiant įgyti naujų ar aukštesnių kompetencijų – „profesiniu tobulinimusi“.

Remiantis V. Židžiūnaite, D. Lepaite, G. Cibulsku ir kt. (2012), žmogui yra reikalingi ne tik specialūs su profesija susiję gebėjimai, bet ir bendrosios kompetencijos, kurios gali būti pritaikomos įvairiose gyvenimiškose situacijose. Tai leidžia asmeniui lengviau integruotis prie visuomenėje vykstančių pokyčių išlikti darbo aplinkoje mokantis iš praktinės veiklos pritaikant, naujai įgytas kompetencijas.

Pasak S. Balčiūno, J. Valuckienės (2009), mokytojų nuomone, įsivertinimas yra naudingiausias profesinių jų kompetencijų didėjimo požiūriu. Jis praplečia mokytojų supratimą apie mokyklą kaip šiuolaikinę organizaciją, leidžia į ugdymo procesą pažvelgti plačiau,

kūrybiškiau, ne vien per savo dėstomąjį dalyką. Taip pat mokytojai mano, kad įsivertinimas turi naudoti profesinės atsakomybės didinimui, motyvuoja profesinės sėkmės pojūtį, kaip gero darbuotojo statuso įtvirtinimas, savęs realizavimas profesinėje veikloje.

R. Prakapas (2010) aprašydamas mokyklų savęs vertinimą, išskiria vieną iš procesų vidaus auditą, kurio metu buvo vykdomas pedagogų savęs vertinimas. Tad tyrimo metu paaiškėjo didžiausią naudą, mokytojų nuomone, savęs vertinimas teikia jų profesinių kompetencijų tobulinimui: savęs vertinimas praplečia supratimą apie mokyklą kaip šiuolaikinę organizaciją; leidžia į ugdymo procesą pažvelgti plačiau, kūrybiškiau, „išėiti“ iš dėstomo dalyko metodikos rėmų; savęs vertinimo metu įgijo naujų kompetencijų, kurias gali panaudoti pamokose, kitoje ugdymo veikloje. Taip pat pedagogai rezultatus panaudos planuodami kasdienę savo veiklą.

Pradinių klasių mokytojai norėdami įsivertinti savo kompetencijų kokybę gali remtis: Pradinio ugdymo mokytojo rengimo standartu (2008), Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatomis (2008), Pradinių klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimu (Monkevičienė, Schoroškienė, 2007). Pradinių klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimo knyga padeda tobulinti pedagogo kompetencijų įsivertinimo gebėjimus. Remiantis O. Monkevičienės, V. Schoroškienės (2007) įsivertinimo metodika, mokytojas galės įsivertinti kompetencijas, kurios reikalingos pradinių klasių mokytojui.

Apibendrinant galima teigti, kad kompetencijų kokybės įsivertinimas, tai asmens supratimas apie savo gebėjimus ir žinias, kurias turi tobulinti. Anot K. Stankevičienės, I. Bielinienės, B. Zimblienės ir kt. (2009), kompetencijų įsivertinimas svarbus prognozuojant pedagoginės veiklos kaitą, numatant tobulėjimo sritis (p. 63). Didžiausios naudos pedagogo kompetencijų kokybės įsivertinimas turi profesiniam tobulėjimui (Balčiūno, Valuckienės, 2009, Prakapas, 2010). Nuolat vykstant socialiniams, ekonominiams, politiniams pokyčiams, pokyčiai neišvengiamai vyksta ir organizacijose. Organizacijų dalyviai prisitaikydami prie pokyčių keičia savo įgūdžius tobulina arba įgyja naujus. Tad nuolatinis mokymasis kiekvienos profesijos žmogui yra būdingas, ypatingai pedagogui. Pedagogas atsakingas ne tik už savo asmenybės augimą, bet ir mokinius, ugdant jiems reikalingas kompetencijas. Pedagogas kvalifikacijos kėlimas, savo kompetencijų vertinimas, padės įgyvendinti visus iškeltus tikslus ir uždavinius.

2. PRADINIŲ KLASIŲ PEDAGOGŲ KOMPETENCIJŲ KOKYBĖS ĮSIVERTINIMO IR GALIMYBIŲ PROFESINIAM TOBULĖJIMUI/ SI TYRIMO REZULTATAI IR ANALIZĖ

2.1. Tyrimo metodika ir imties charakteristika

Siekiant ištirti, pradinų klasių pedagogo veiklos kompetencijų kokybės įsivertinimą ir galimybes profesiniam tobulinimui/ si, buvo atliktas empirinis tyrimas. Tyrimui atlikti buvo pasirinktas kiekybinis tyrimo metodas – anketinė apklausa. Anketa, tai plataus profilio klausimynas, kuriuo siekiama atskleisti respondentų požiūrį į įvairius socialinius (tarp jų - ir ugdymo) tikrovės reiškinius (Bitinas, 2006). Respondentams buvo pateiktos anoniminės, dviejų tipų anketos, sudarytos iš standartizuotų klausimų:

- Anketinė apklausa pedagogams (žr. 1 priedas) sudaryta remiantis O. Monkevičienės, V. Schoroškienės (2007), „Pradinių klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimas“ metodika. Šios metodikos tikslas – pateikti pradinų klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimo metodiką pradedančiam dirbti mokytojui. Knyga padės tobulinti pedagogo kompetencijų įsivertinimo gebėjimus. Anketą sudarė du blokai, pirmąjį bloką sudarė demografinė informacija, antrąjį – pedagogų kompetencijų įsivertinimas.
- Anketinės apklausos pradinų klasių mokinių tėvams (žr. 2 priedas) klausimais buvo siekiama atskleisti, kokiomis savybėmis, kompetencijomis turėtų pasižymėti pradinų klasių pedagogai. Anketą sudarė du blokai, pirmąjį bloką sudarė demografinė informacija, antrąjį – pedagogų kompetencijų įvertinimas.

Tyrimas buvo vykdomas keliais etapais:

- Atliekant pedagoginės, psichologinės, vadybinės, metodinės literatūros, švietimo dokumentų ir kt. analizę atskleista tyrimo problema. Iškelta tyrimo hipotezė, atskleistas darbo naujumas ir praktinis reikšmingumas, išskirti tyrimo: objektas, tikslas uždaviniai.
- Remiantis teorine analize pasirinkti tyrimo metodai ir numatomos tiriamųjų grupės.
- Atliekant empirinį tyrimą respondentams buvo pateiktos anketos. Tyrimo metu buvo apklausti pradinų klasių pedagogai ir pradinų klasių mokinių tėvai.
- Empirinio tyrimo metu gautų duomenų apdorojimas, naudojantis Microsoft Office Excel 2003 – 2007.
- Apdorotų duomenų analizė.

Tyrimo metodai:

- Teoriniai: mokslinės literatūros analizė ir švietimo dokumentų analizė.
- Empiriniai: anketinė apklausa (pedagogams ir tėvams).
- Statistiniai: statistinių duomenų analizė naudojant Microsoft Office Excel 2003 – 2007 kompiuterinę programą. Atlikta kiekybinė ir kokybinė tyrimo duomenų analizė. Koreliacijos ryšiams nustatyti buvo naudojamas Spirmeno ranginės koreliacijos koeficientas, duomenys apdoroti SSPS programa.

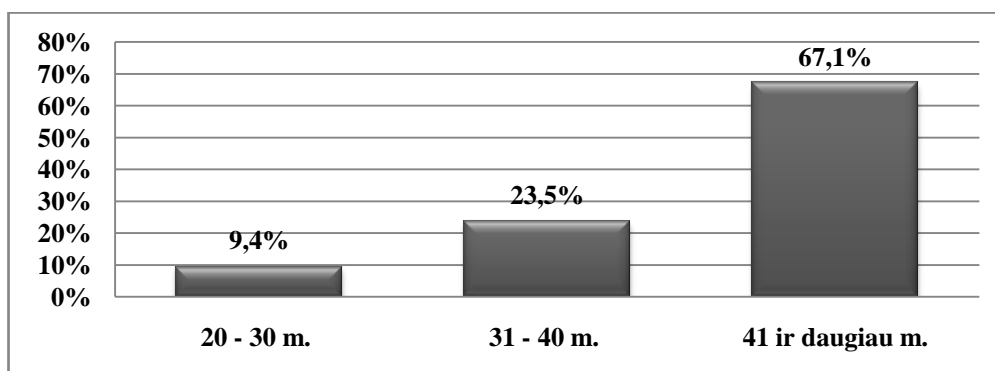
Tyrimo imtis. Tyrimas buvo atliktas 2013 metų spalio – lapkričio mėnesiais. Respondentais pasirinkti pradinė klasių pedagogai ir mokinių tėvai. Tyrime dalyvavo atsitiktinai pasirinkti respondentai. Atsitiktinės atrankos pagrindais yra laikomos patikimesnėmis už tikslines, nes kiekvienas generalinės visumos narys turi galimybę pakliūti į imtį. Atsitiktinės atrankos leidžia apdorojant duomenis įvertinti jų patikimumą (Kardelis, 2002). Anketos buvo išdalintos 100 pradinė klasių mokytojams ir 100 pradinė klasių mokinių tėvams. Anketų grįžtamumas 91, 5 proc.

Darbe naudojami sutrumpinimai N_p – apklausoje dalyvavę pradinė klasių pedagogai, N_t – apklausoje dalyvavę pradinė klasių mokinių tėvai.

2.2. Tyrimo rezultatų analizė

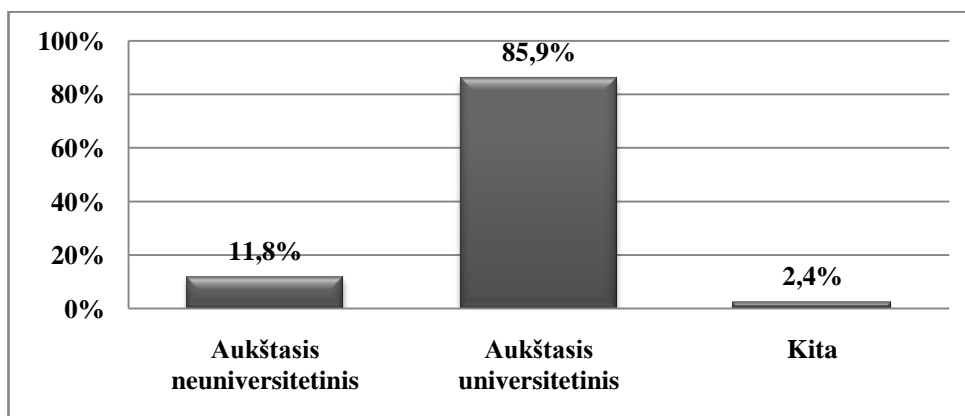
2.2.1. Pradinė klasių pedagogų kompetencijų kokybės įsivertinimo tyrimo rezultatų analizė

Atliekant tyrimą apie pradinė klasių pedagogų įsivertinimo kokybę ir galimybes profesiniam tobulėjimui apklausoje dalyvavo 85 pradinė klasių mokytojai. Analizuojant demografinio bloko duomenis paaiškėjo, kad tyrime dalyvavusių pedagogų amžius įvairus. Daugiausia vyraujantis respondentų amžius 41 ir daugiau metų (67, 1 proc.), mažiausiai iš apklausoje dalyvavo 20 – 30 metų mokytojų (9, 4 proc.) (žr. 6 pav.).

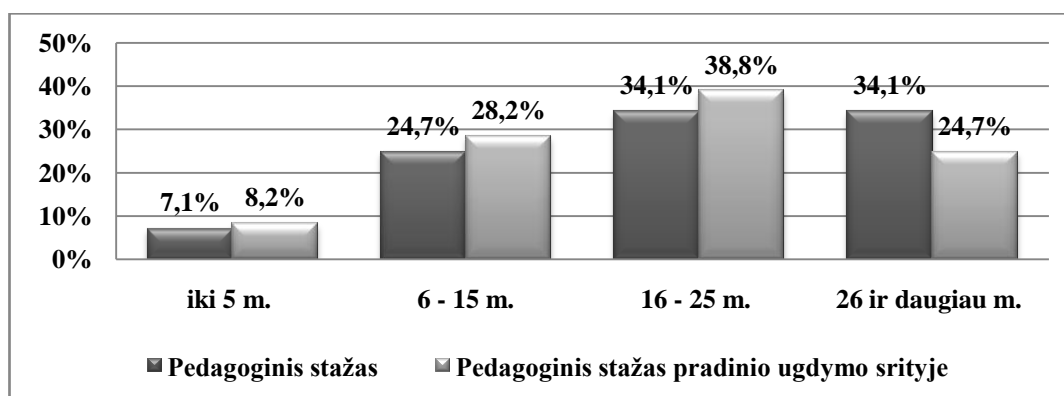
6 pav. Pradinė klasių pedagogų pasiskirstymas pagal amžių ($N_p = 85$)

85, 9 proc. apklausoje dalyvavusių pedagogų nurodė, kad turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą (žr. 7 pav.). Tai rodo, kad apklausoje dalyvavę pradinė klasių pedagogai yra kvalifikuoti ir atitinka Lietuvos švietimo reikalavimus, asmuo turi teisę dirbti pedagoginį darbą, nes yra įgiję aukštąjį neuniversitetinį ar aukštąjį universitetinį išsilavinimą (Lietuvos respublikos švietimo įstatymas, 2011).

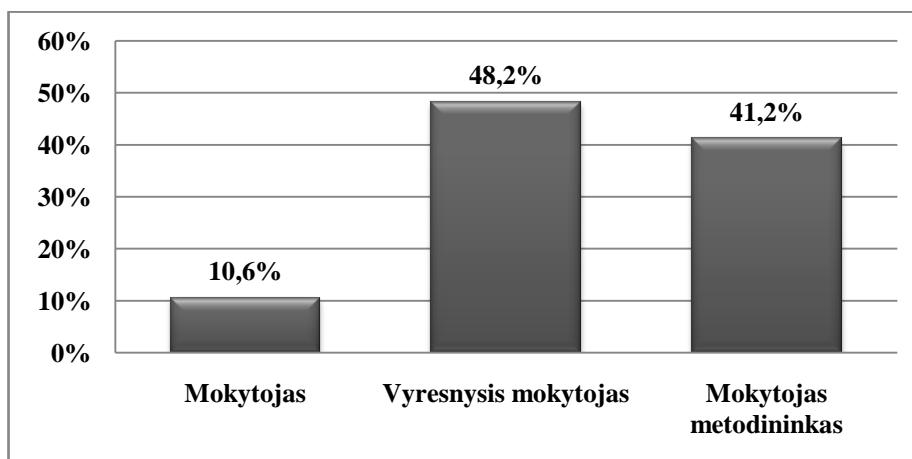
7 pav. Pradinių klasių pedagogų pasiskirstymas pagal išsilavinimą ($N_p = 85$)

8 paveiksle pavaizduotas respondentų pasiskirstymas pagal pedagoginio darbo stažą mokykloje. 34, 1 proc. respondentų dirba mokykloje 16 – 25 metus ir daugiau nei 26 metus. Daugiausia pradinio ugdymo srityje yra 38, 8 proc. dirbančių mokytojų yra 16 ir 25 metus. Mažiausiai respondentų pasiskirstė turintys 5 ir mažiau darbo stažo tiek bendrai (7, 1proc.), tiek pradinio ugdymo srityje (8, 2 proc.). Vidutinis respondentų pedagoginis stažas 20 metų, o pradinio ugdymo srityje 19 metų. Remiantis tyrimo duomenimis galima teigti, kad apklausoje dalyvavę pedagogai yra įgiję profesinės patirties, kuriai daugiausia įtakos turi darbo stažas, tačiau tam įtakos gali turėti ir kiti faktoriai, kaip kvalifikacija, sritis kurioje dirbama, naudojamos priemonės, teorinės ir praktinės žinios ir pan.

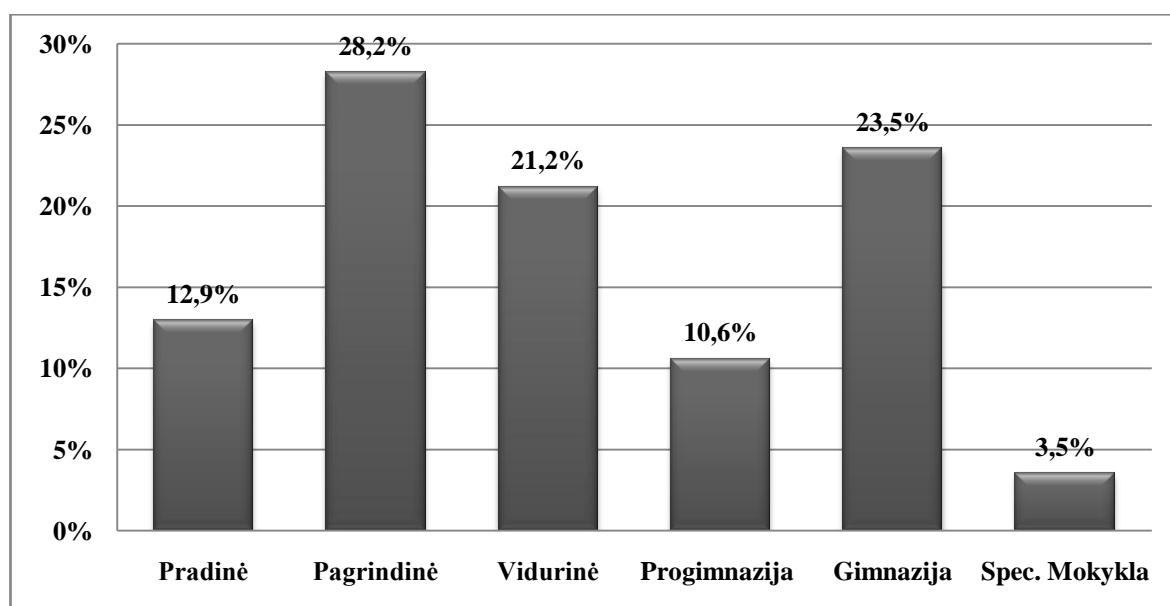
8 pav. Pradinių klasių pedagogų pasiskirstymas pagal pedagoginį darbo stažą mokykloje ($N_p = 85$)

Analizuojant 9 paveikslo duomenis galima teigti, kad apie puse respondentų (48, 2 proc.) nurodė, kad yra įgiję vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją. Tai rodo, kad šių pedagogų kompetencijos ir praktinė veikla buvo ne kartą vertinama ir įsivertinama, tai lemia pedagogo kompetencijų ir praktinės veiklos tobulinimąsi. Tarp apklausoje dalyvavusių pedagogų mokytojų ekspertų nebuvo.

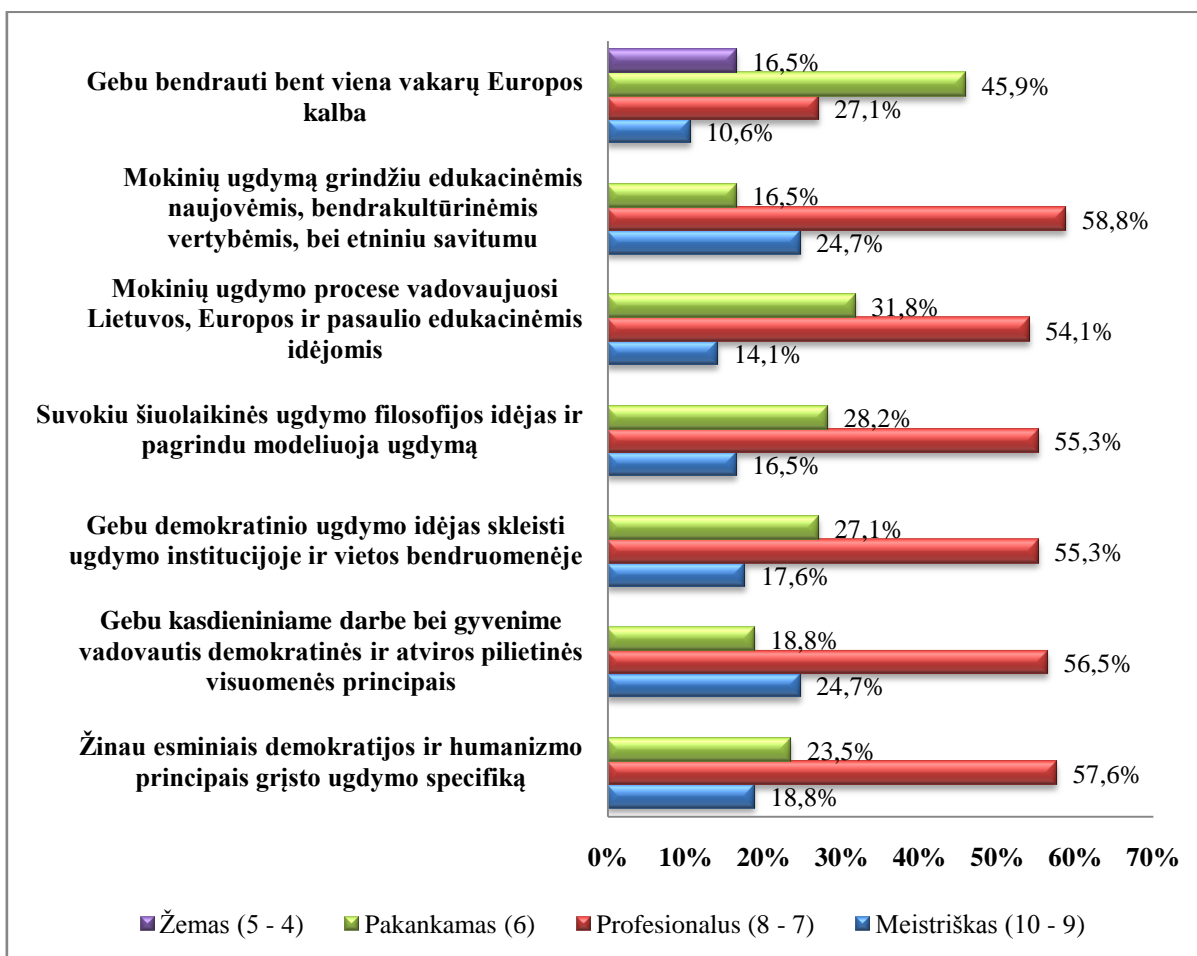
9 pav. Pradinių klasių pedagogų pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją ($N_p = 85$)

Pedagogų pasiskirstymas pagal mokyklos tipą, kurioje dirba nėra kardinalus. 28, 2 proc. pedagogų dirba pagrindinėse mokyklose, 23, 5 proc. respondentų nurodė, kad dirba gimnazijose, mažiausiai dalyvavusių respondentų dirba specialiosiose mokyklose (3, 5 proc.).

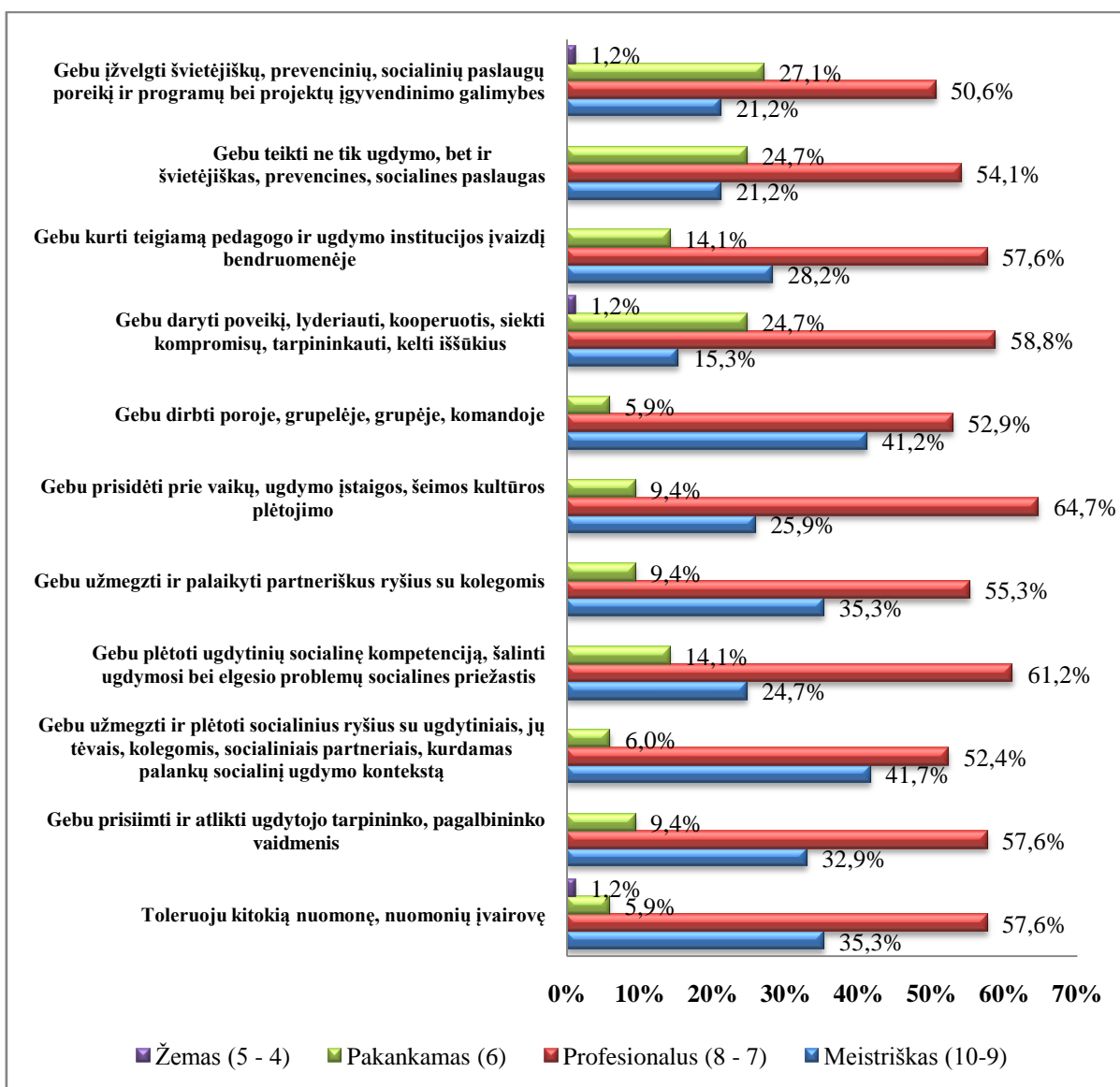
10 pav. Pradinių klasių pedagogų pasiskirstymas pagal mokyklos tipą, kurioje dirba ($N_p = 85$)

Remiantis 11 paveikslo duomenimis, galima teigti, kad apie pusę pedagogų bendrakultūrinės kompetencijos kokybę įsivertina 8 – 7 balais. Tai reiškia, kad gebėjimus yra įvaldę profesionaliai. 58, 8 proc. pedagogų profesionaliai mokinių ugdymą grindžia edukacinėmis naujovėmis, bendrakultūrinėmis vertybėmis, bei etniniu savitumu. Silpniausia gebėjimą respondentai nurodo (16, 5 proc.) bendravimą bent viena vakarų Europos kalba. Bendrakultūrinės kompetencijos gebėjimai buvo suskirstyti į du blokus (žr. 1 priedas): Demokratijos ir humanizmo principams ir vertybėms atviros asmenybės puoselėjimo; ir Lietuvos, Europos, pasaulio švietimo ir kultūros kaitos suvokimas. Pirmuosius gebėjimus respondentai įsivertina geriau (meistriškai – 20, 4 proc.; profesionaliai 56, 5 proc.). Tai gali lemti, respondentų amžius, išsilavinimas, auklėjimas, darbinė aplinka, asmeninė patirtis ir kt. Žmonės vertybes, papročius, bendravimo stilių perimta iš savo tėvų nuo mažens ir jas vėliau perduoda jaunajai kartai. Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas tarp pradinių klasių pedagogų amžiaus ir pedagogų bendrakultūrinės kompetencijos įsivertinimo, nustatyta, kad ryšys labai silpnas. Galima daryti išvadą, kad amžius mažai turi įtakos bendrakultūrinės kompetencijos gebėjimams.

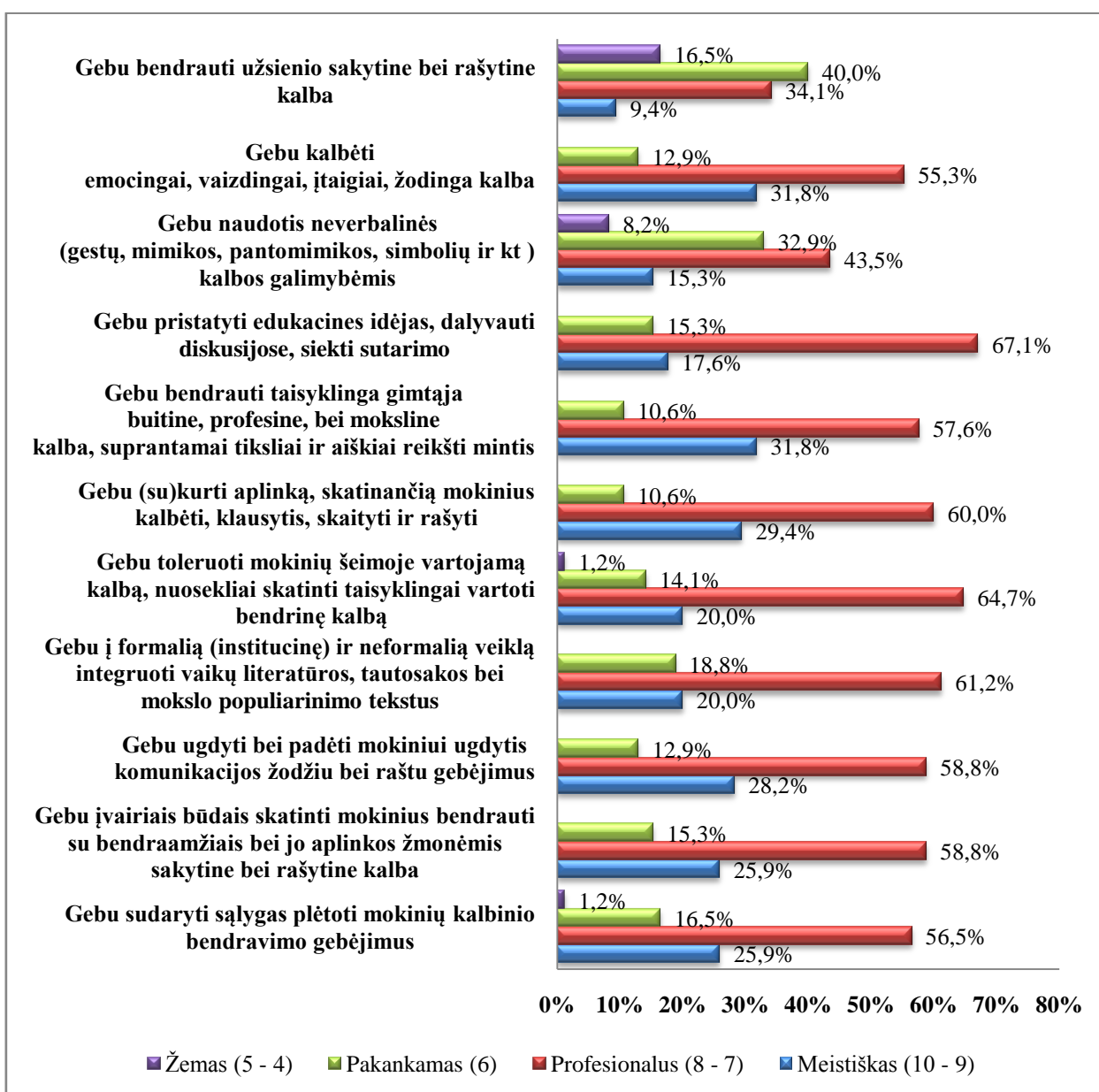
11 pav. Pradinių klasių pedagogų bendrakultūrinės kompetencijos kokybės įsivertinimas (N_p = 85)

Socialinės kompetencija svarbi ne tik pedagoginiame darbe, bet ir kituose darbo srityse, bei kasdienėje veikloje. Tai natūralus bendravimas su kolegomis, mokiniais artimaisiais ir kita. Apie trečdalis apklausoje dalyvavusių pradinėjų klasių mokytojų (žr. 12 lentelė) meistriškai valdo socialinę kompetenciją. Tik 1, 2 proc. susiduria su sunkumais kaip gebėjimu išvelgti švietėjiškų, prevencinių, socialinių paslaugų poreikį ir programų bei projektų įgyvendinimo galimybes, gebėjimą daryti poveikį, lyderiauti, kooperuotis, siekti kompromisų, tarpininkauti, kelti iššūkius, bei toleruoti kitokią nuomonę, bei jų įvairovę. Didžioji dalis respondentų profesionaliai geba prisidėti prie vaikų, ugdymo įstaigos, šeimos kultūros plėtojimo (64, 7 proc.), plėtoti ugdytinių socialinę kompetenciją, šalinti ugdymosi bei elgesio problemų socialines priežastis (61, 2 proc.). Efektyvus socialinės kompetencijos panaudojimas gerina vaikų įsiliejimą ir dalyvavimą ugdymo procese.

12 pav. Pradinėjų klasių pedagogų socialinės kompetencijos kokybės įsivertinimas (N_p = 85)

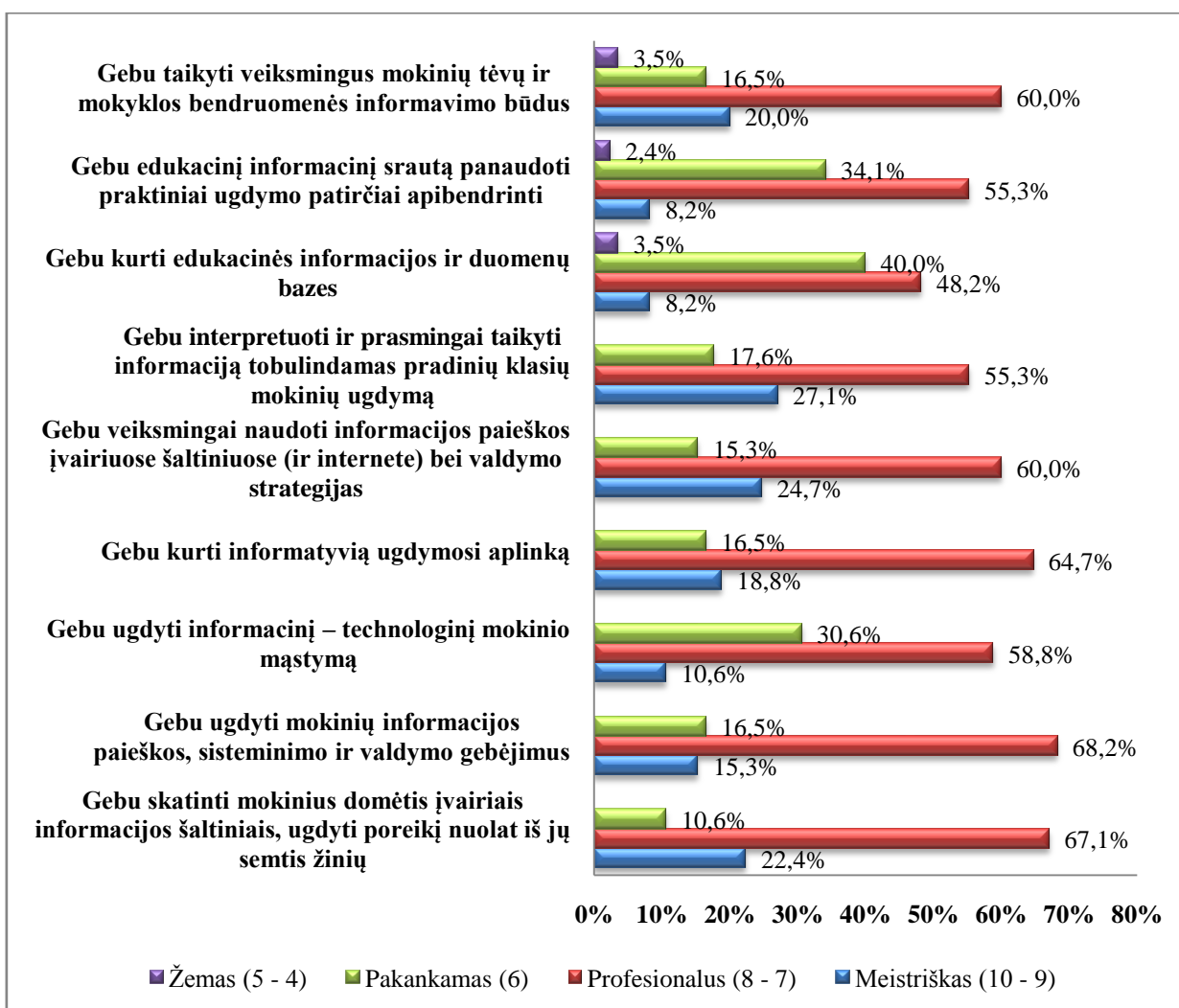
Tyrimo rezultatai rodo (žr. 13 pav.), kad pradinių klasių pedagogai geba profesionaliai pristatyti edukacines idėjas, dalyvauti diskusijose, siekti sutarimo (67, 1 proc), toleruoti mokinių šeimoje vartojamą kalbą, nuosekliai skatinti taisyklingai vartoti bendrinę kalbą (64, 7 proc.), bei į formalią (institucinę) ir neformalią veiklą integruoti vaikų literatūros, tautosakos bei mokslo populiarinimo tekstus (61, 2 proc). Silpniausiai 16, 5 proc. pradinių klasių pedagogų bendrauja užsienio sakytine bei rašytine kalba, tai galima sieti su bendrakultūrine kompetencija, nes taip pat 16, 5 proc. pedagogų (žr. 11 pav.) žemu gebėjimų lygiu bendrauja bent viena Europos vakarų kalba. Tad pedagogo visapusiškumas, profesinė patirtis lemia šių kompetencijų efektyvų panaudojimą. Kalba (komunikacinė kompetencija) vienas iš pedagoginio darbo instrumentų. Tikslingai šį instrumentą naudojant pasiekiami rezultatai, kurie atsispindi 13 paveiksle.

13 pav. Pradinių klasių pedagogų komunikacinės kompetencijos kokybės įsivertinimas (N_p = 85)

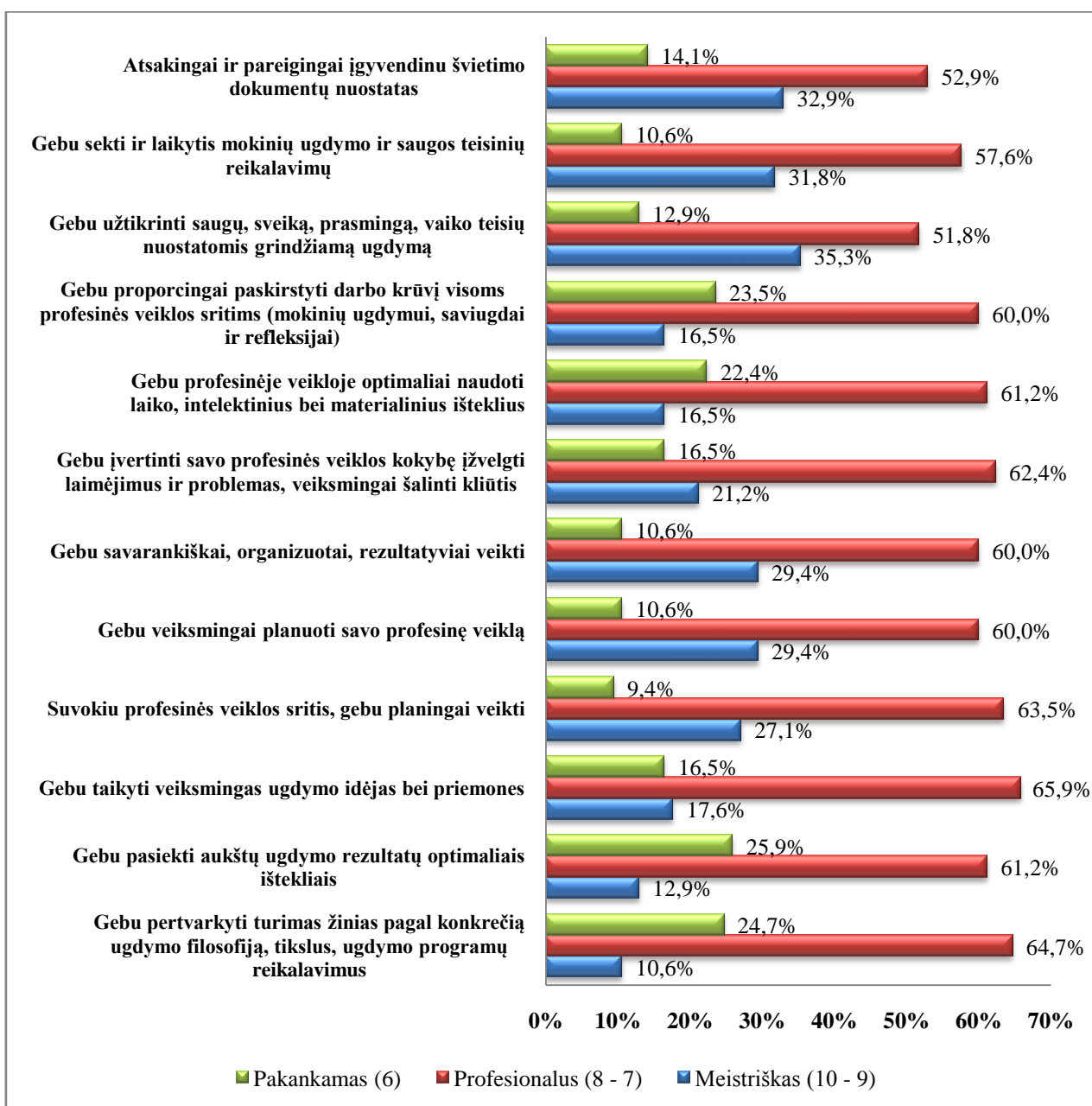

Analizuojant pradinų klasių pedagogų informacijos valdymo kompetencijos kokybės įsivertinimo duomenis (žr. 14 pav.), matoma, 8 – 7 balais įsivertina gebėjimus, kaip ugdyti mokinių informacijos paieškos, sisteminimo ir valdymo gebėjimus (68, 2 proc.) ir skatinti mokinius domėtis įvairiais informacijos šaltiniais, ugdyti poreikį nuolat iš jų semtis žinių (67, 1 proc.). Šie gebėjimai priklauso pirmajam informacijos valdymo blokui (žr. 1 priedas): mokinio rengimas gyventi informacinėje visuomenėje. Lyginant abiejų blokų duomenis galima teigti, kad pedagogai yra geriau įvaldę mokinio rengimo gyventi informacinėje visuomenėje kompetenciją, nei informacijos paieškos ir valdymo kompetenciją. Šiuolaikinėje visuomeninėje dauguma mokinių jau pradėję eiti į mokyklą turi įvaldę minimalius kompiuterinius įgūdžius. Tad ir mokytojams lengviau rengti mokinius įsilieti į informacinės visuomenės gyvenimą, bet sunku išugdyti mokinių informacijos paieškos ir valdymo įgūdžius. Tam įtakos gali turėti tai, kad pradinų klasių mokiniai pirmoje klasėje nemoka rašyti ir skaityti, bei pradinų klasių mokiniams nėra atskiro mokomojo dalyko, kaip informacinių technologijų valdymas.

14 pav. Pradinų klasių pedagogų informacijos valdymo kompetencijos kokybės įsivertinimas (N_p= 85)

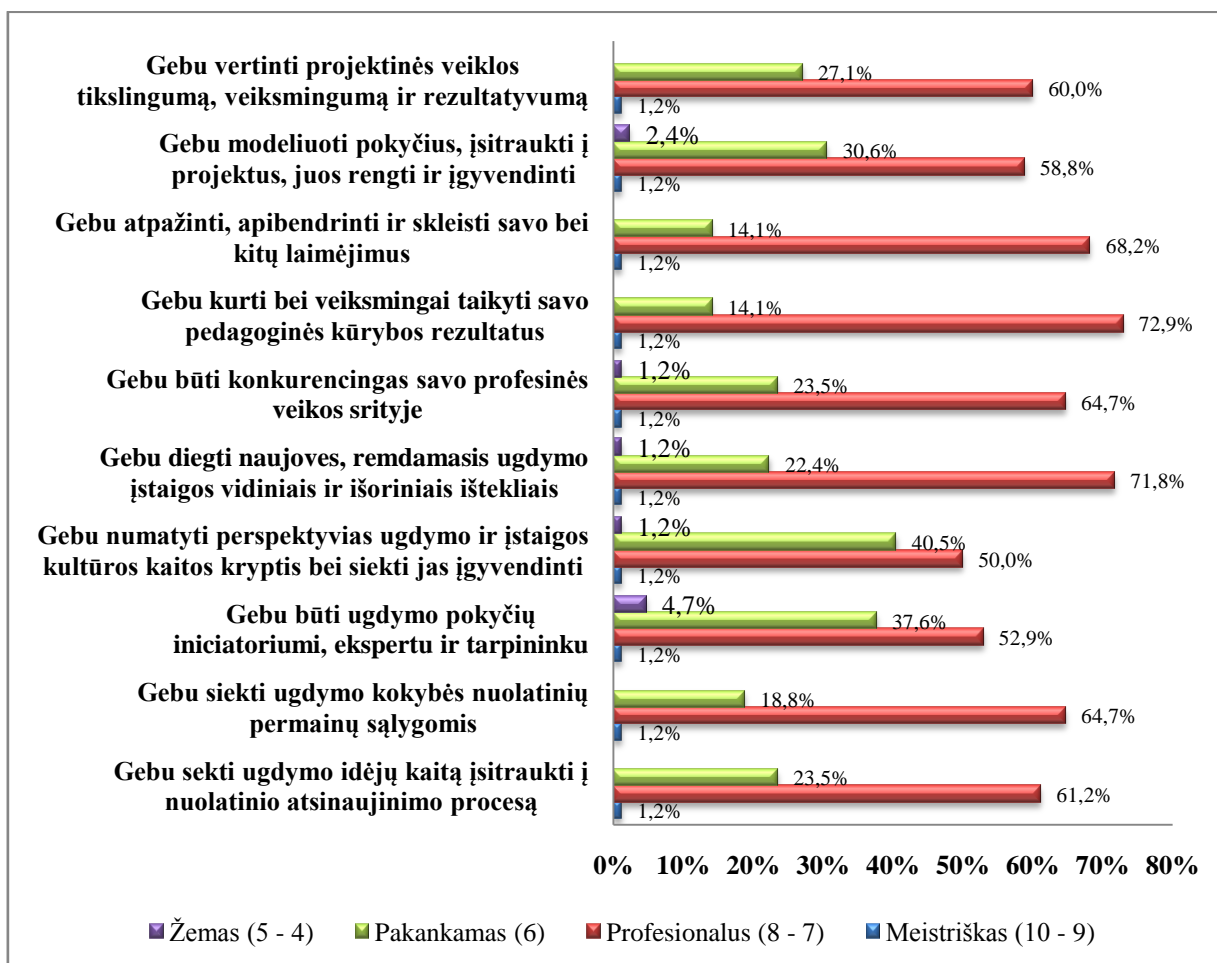
Iš 15 paveiksle pavaizduotų duomenų galima daryti išvadą, kad viena iš tiriamųjų pedagoginių kompetencijų - veiksmingos veiklos kompetenciją, pedagogai geriausiai pritaiko savo darbe. Tai rodo, kad gebėjimai nėra įvertinti žemu (5 – 4) gebėjimų lygiu, daugiau nei puse respondentų gebėjimus įvertino profesionaliu (8 – 7) gebėjimų lygiu. Geriausiai iš veiksmingos veiklos kompetencijų pedagogai užtikrina saugų, sveiką, prasmingą, vaiko teisių nuostatomis grindžiamą ugdymą, tai rodo įsivertinimas: meistrišką gebėjimų lygį sudaro 35, 3 proc., profesionalų – 51, 8 proc. Veiksmingos veiklos siekimas, tai tarsi yra pedagoginio darbo tikslas, geri rezultatai, ugdymo uždavinių įgyvendinimas, mokymosi aplinkos gerinimas ir pan. kurių yra siekiama vadovaujantis švietimo reikalavimais.

15 pav. Pradinių klasių pedagogų veiksmingos veiklos kompetencijos kokybės įsivertinimas (N_p = 85)

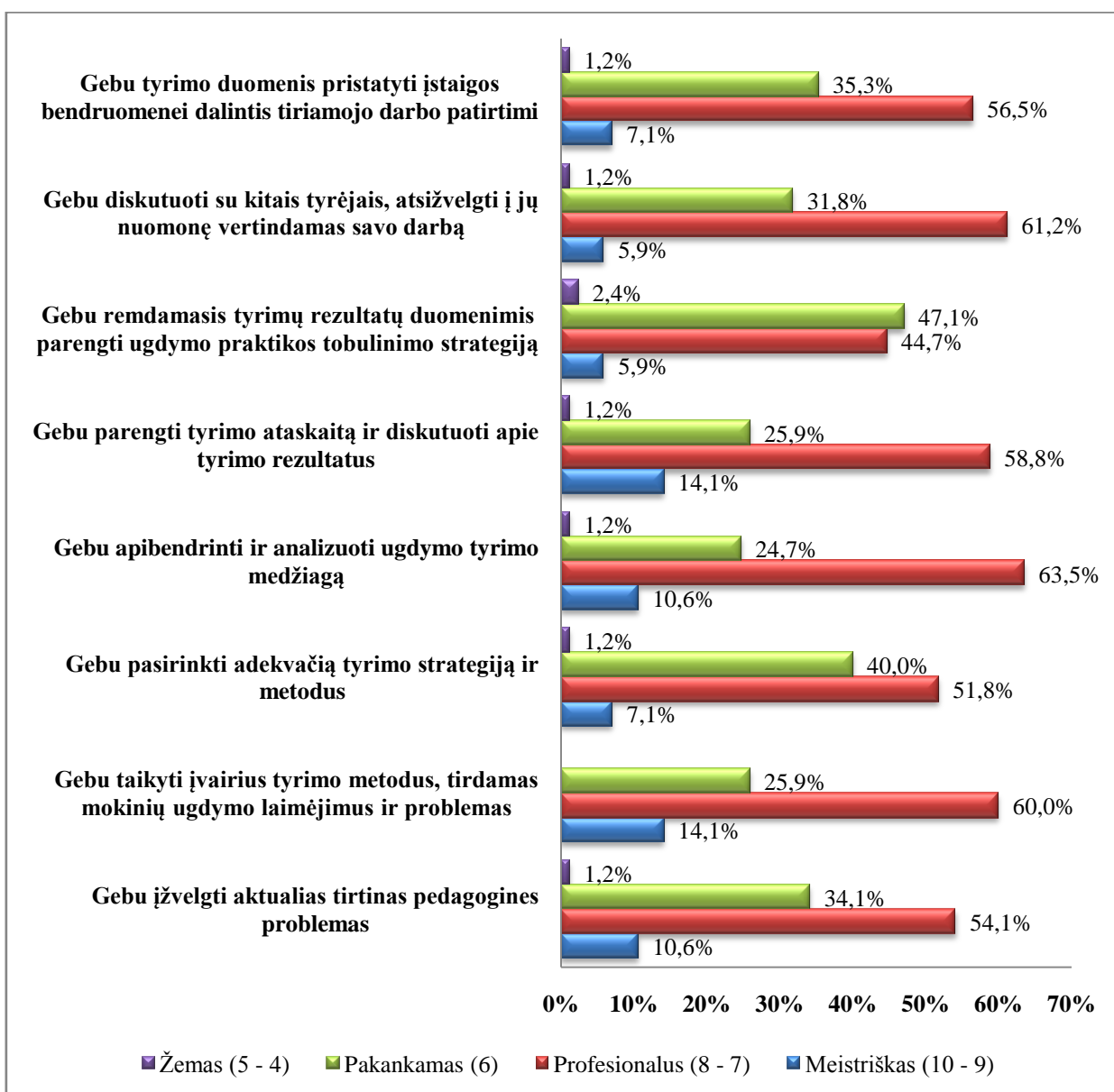
Remiantis tyrimo duomenimis apie pradinių klasių pedagogų pokyčių valdymo kompetencijos kokybės įsivertinimą (žr. 16 pav.), galima teigti, kad šios kompetencijos įsivertinimas reikalauja pedagogų tobulinti gebėjimus reikalingus pokyčių valdymo kompetencijai. 10 – 9 balais pokyčių valdymo kompetencija įsivertino 1,2 proc. respondentų. Pedagogai profesionaliai geba kurti bei veiksmingai taikyti savo pedagoginės kūrybos rezultatus (72, 9 proc.) bei diegti naujoves, remdamiesi ugdymo įstaigos vidiniais ir išoriniais ištekliais (71, 8 proc.). Tad pedagogų pasirengimas, nuolatinis asmenybės tobulinimas, turi įtakos prisitaikymui prie pokyčių. Pradinių klasių pedagogo darbas, tai kūrybinis procesas, kuris pareikalauja asmeninių gebėjimų, bei organizaciją įtakojančių vidinių ir išorinių išteklių. Kurie padeda nesukeliant streso ugdymo dalyviams prisitaikyti prie pokyčių.

Analizuojant tyrimo duomenis buvo apskaičiuotas koreliacijos koeficientas tarp mokyklos tipo, kurioje dirba apklausoje dalyvavę pradinių klasių pedagogai ir pedagogų pokyčių valdymo kompetencijos įsivertinimo. Skaičiavimai parodė, kad ryšys labai silpnas, tad organizacijos tipas, kurioje dirba pradinių klasių pedagogai, beveik neįtakoja gebėjimų reikalingų pokyčių valdymo kompetencijai.

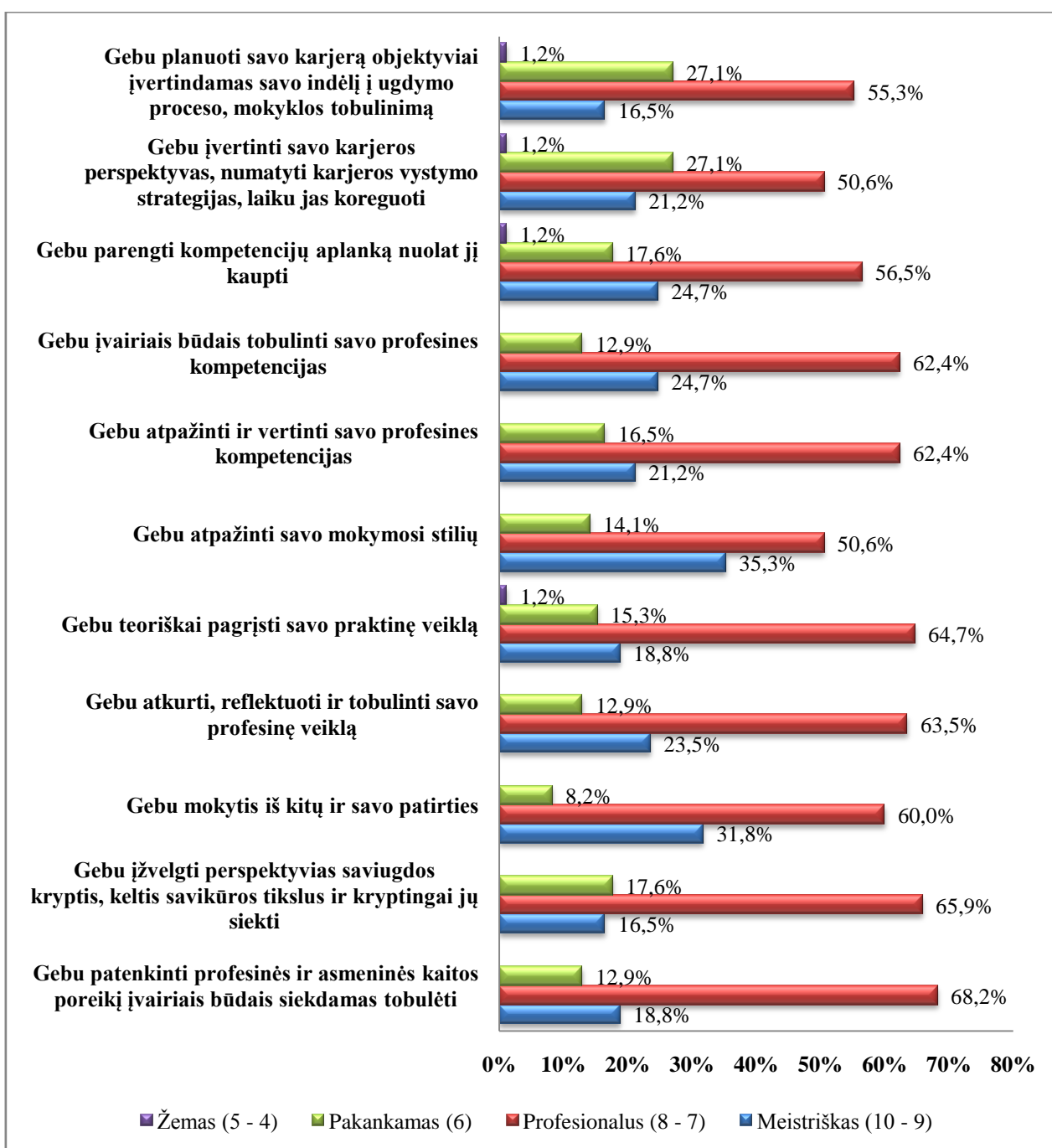
16 pav. Pradinių klasių pedagogų pokyčių valdymo kompetencijos kokybės įsivertinimas (N_p = 85)

Analizuojant 17 paveikslu tyrimo duomenis paaiškėjo, kad analitinę – tiriamąją kompetenciją pradinių klasių pedagogai išsiugdę vidutiniškai. Apie trečdalis respondentų analitinės – tiriamosios kompetencijos gebėjimus įsivertino 6 balais. 63, 5 proc. geba apibendrinti ir analizuoti ugdymo tyrimų medžiagą profesionaliai, taip pat diskutuoti su kitais tyrėjais, atsižvelgti į jų nuomonę vertindami savo darbus (61, 2 proc.). Pedagogai atlikdami tyrimus savo vidinėje aplinkoje, bei analizuodami kitų tyrimų duomenis, gali tobulinti savo pedagoginės veiklos įgūdžius. Remiantis kitų patirtimi gali keisti ugdymo pobūdį, padaryti jį kūrybiškesnį, įvairiapusiškesnį. Diskusijų metu pedagogai, remiantis pateiktais argumentais gali išvelgti sritis, kurias ateityje reiks tobulinti.

17 pav. Pradinių klasių pedagogų analitinės – tiriamosios kompetencijos kokybės įsivertinimas ($N_p = 85$)

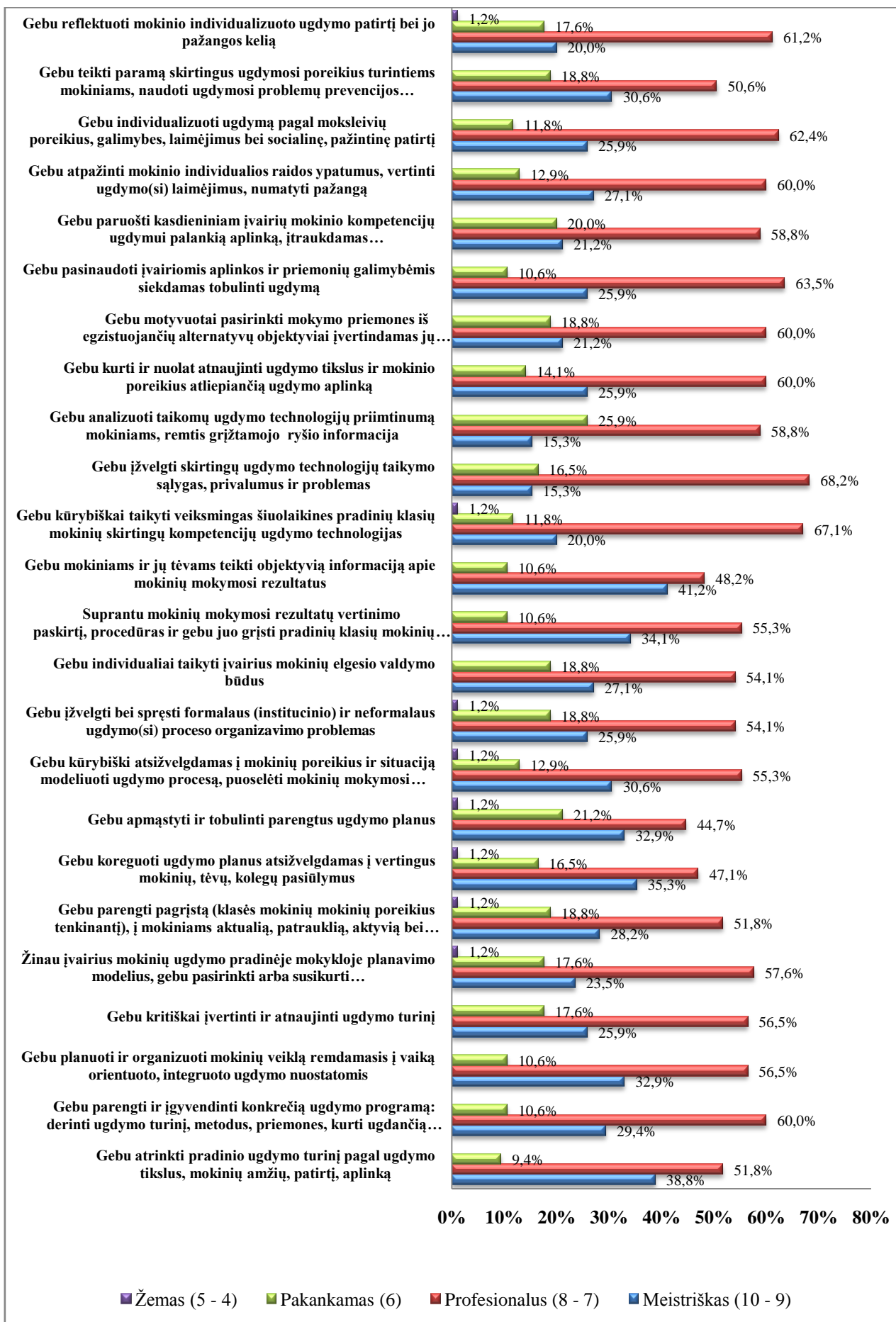
Apie 60 proc. pradinių klasių pedagogų saviugdos kompetenciją įvaldę profesionaliai (žr. 18 pav.). Po 1, 2 proc. respondentų susiduria su problemomis kaip: gebėjimą planuoti savo karjerą objektyviai įvertindamas savo indėlį į ugdymo proceso, mokyklos tobulinimą, įvertinti savo karjeros perspektyvas, numatyti karjeros vystymo strategijas, laiku jas koreguoti, gebėjimą parengti kompetencijų aplanką nuolat jį kaupiti, bei teoriškai pagrįsti savo praktinę veiklą. Analizuojant pedagogams išskylančias problemas galima spręsti, kad jiems trūksta vadybinių žinių ir kontrolės iš organizacijos vadovybės. Visa tai padės įveikti keturios vadybos funkcijos: planavimas, organizavimas, vadovavimas, kontrolė.

18 pav. Pradinių klasių pedagogų saviugdos kompetencijos kokybės įsivertinimas ($N_p = 85$)

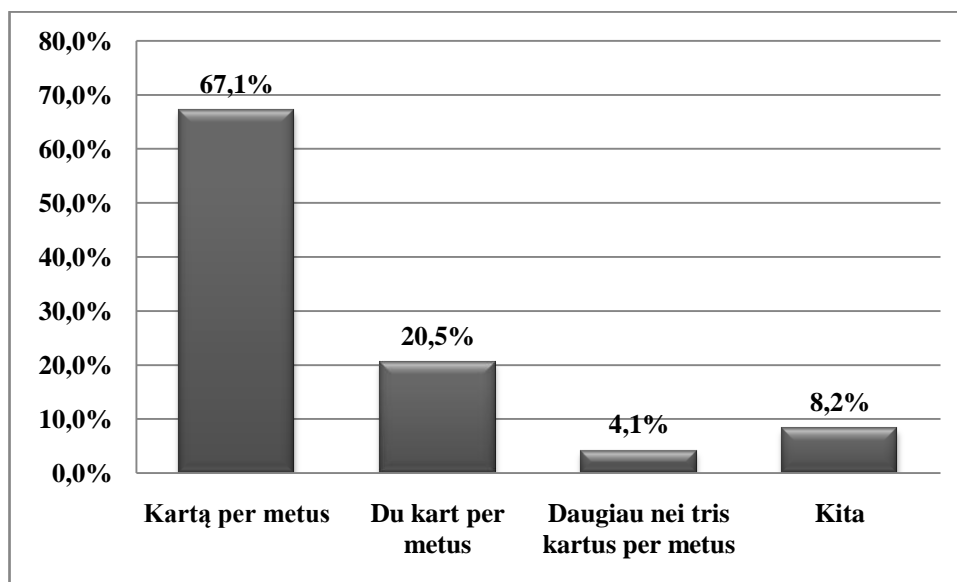
Edukacinės kompetencijos įsivertinimo lentelę (žr. 1 priedas) sudaro 6 blokai: pradinio ugdymo turinio praktinio pritaikymo kompetencija; veiksmingo pradinio ugdymo planavimo kompetencija; pradinio ugdymo proceso vadybos kompetencija; veiksmingų pradinio ugdymo technologijų taikymo kompetencija; pradinio ugdymo aplinkos kūrimo kompetencija; jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų ugdymo individualizavimo kompetencija. Apie 30 proc. respondentų įsivertino kompetencijas 10 – 9 balais, 8 – 7 balais apie 55 proc. Pradinių klasių pedagogai įsivertino (žr. 19 pav.), kad profesionaliai geba išvelgti skirtingų ugdymo technologijų taikymo sąlygas, privalumus ir problemas (68, 2 proc.), 67, 1 proc. profesionaliai geba kūrybiškai taikyti veiksmingas šiuolaikines pradinių klasių mokinių skirtingų kompetencijų ugdymo technologijas.

Remiantis tyrimo duomenimis buvo nustatyti koreliacijos koeficientai tarp pradinių klasių pedagogų dalyvavusių apklausoje pedagoginio stažo ir pedagogų edukacinės kompetencijos įsivertinimo; tarp pradinių klasių pedagogų dalyvavusių apklausoje pedagoginio stažo pradinio ugdymo srityje ir pedagogų edukacinės kompetencijos įsivertinimo; ir tarp pradinių klasių pedagogų kvalifikacinės kategorijos ir pedagogų edukacinės kompetencijos įsivertinimo. Paaiškėjo, kad visi ryšiai labai silpni, tad galima daryti išvadą, kad pedagoginis stažas ir pedagogo kvalifikacinė kategorija labai mažai įtakoja edukacinės kompetencijos gebėjimus.

19 pav. Pradinėjų mokinių pedagogų edukacinės kompetencijos kokybės įvertinimas (N_p= 85)

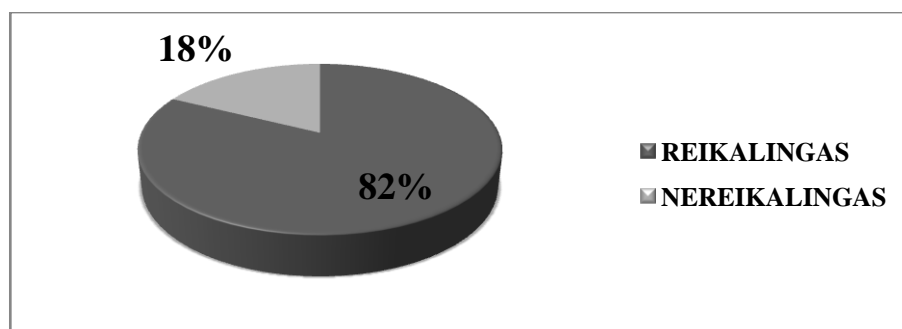
Pradinių klasių pedagogų dalyvavusių apklausoje 84,7 proc. nuolat įsivertina savo kompetencijas. 67,1 proc. kompetencijas įsivertina kartą per metus (žr. 20 paveikslas). Dalis respondentų (8,2 proc.) nurodė, kad įsivertinimas vyktų tik esant reikalui, per metodinius susirinkimus ar tik kas 5 metai atestacijos metu. Savaime aišku, kad kuo daugiau bus įsivertinamos kompetencijos tuo didesnė tobulėjimo galimybė.

20 pav. Pradinių klasių pedagogų pasiskirstymas pagal kompetencijų įsivertinimo dažnį ($N_p = 73$)

21 paveiksle atsispindi vyraujanti nuomonė, kad kompetencijų įsivertinimas yra reikalingas (82 proc.). Pedagogai suvokia kokybiško kompetencijų įsivertinimo naudą.

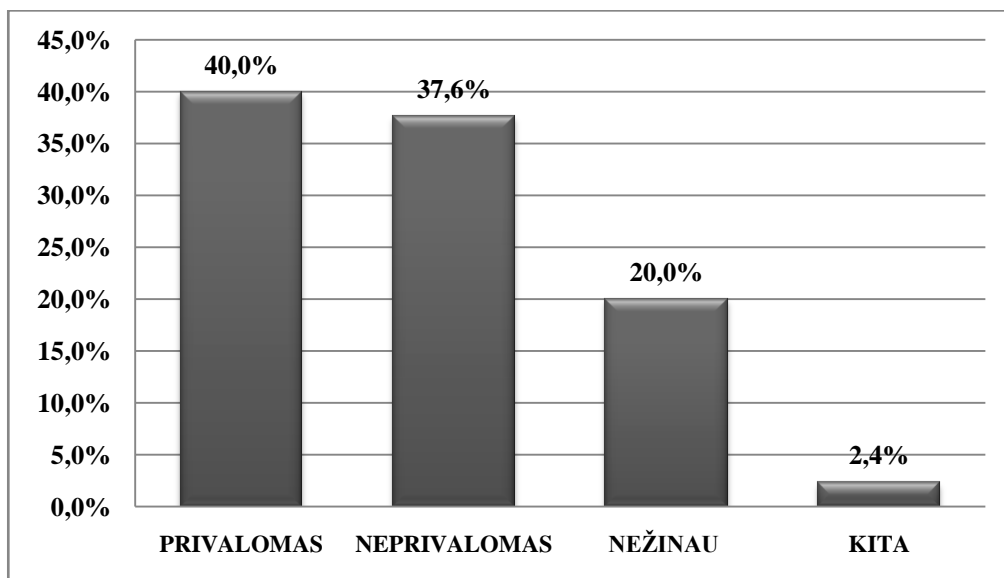
Apskaičiuotas koreliacijos koeficientas tarp pradinių klasių pedagogų dalyvavusių apklausoje išsilavinimo ir jų nuomonės ar reikalingas pedagogų kompetencijų įsivertinimas, nustatytas silpnas ryšys. Taigi išsilavinimas nelabai turi įtakos, formuojant nuomonę apie pedagogo kompetencijų įsivertinimo reikalingumą.

21 pav. Pradinių klasių pedagogų nuomonių pasiskirstymas pagal kompetencijų įsivertinimo reikalingumą ($N_p = 85$)

40, 0 proc. pradinių klasių mokytojų dalyvavusių apklausoje mano, kad pedagogų kompetencijų įsivertinimas turėtų būti privalomas. 2, 4 proc. respondentų teigia, kad ir šiuo metu yra įsivertinamos kompetencijos ir net nėra abejonių, įsivertinimas turi būti privalomas. Šie teiginiai atskleidžia pedagogų natūralų supratimą apie kompetencijų įsivertinimą ir jo naudą.

22 pav. Pradinių klasių pedagogų nuomonių pasiskirstymas pagal kompetencijų įsivertinimo privalomumą (N_p = 85)

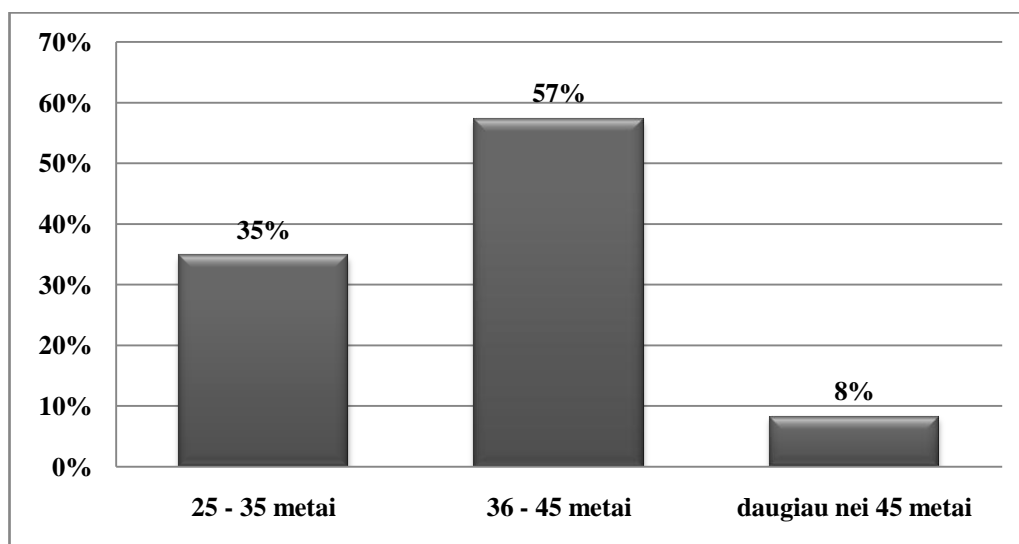
Pedagogams buvo pateiktas kokybinio tipo atviras klausimas (žr. 1 priedas, 10 klausimas). Respondentai pateikė savo nuomonę apie galimybes, kurias atveria pedagogų kompetencijų įsivertinimas. Beveik vienareikšmiškai visi pedagogai teigia, kad tai atveria galimybes tobulėti. Taip pat respondentai nurodo, kad tai priemonė vedanti prie nuolatinio mokymosi. Nuolatinis mokymasis skatina nuolat atnaujinti žinias, domėtis pokyčiais, kurie reikalauja žmogaus prisitaikymo ir tam tikrų gebėjimų turėjimo. Pradinių klasių mokytojams svarbu, kad adekvačiai geba įsivertinti savo veiklą ir „*realiai suvokti savo gebėjimus*“. Svarbu objektyvus suvokimas apie savo gebėjimus ir nebijojimas pripažinti, kad kai kuriose veiklose esi silpnas. Reikia idėti daug pastangų, sustiprinti savo silpnąsias sritis, atsižvelgti į tai, kad bus pasiekta tai ko tikimasi - gerų rezultatų. Įsivertinimas atskleidžia „*darbo metodų įvairovę, ugdymo trūkumus ir stipriąsias puses*“, to pasekoje gilinamos žinios, gerinami darbo rezultatai ir tobulinami gabumai. Respondentai nurodo, kad pedagoginių kompetencijų įsivertinimas: atveria galimybę save realizuoti kitose kompetencijose, padeda planuoti, „*suprasti kaip pavyko įgyvendinti savo užsibrėžtus siekius*“, užsibrėžti naujus tikslus, gerina darbo įgūdžius, pamokos vadybą, diegti naujoves. Gebėti naudotis pagrindinėmis vadybos funkcijomis planavimu, organizavimu, vadovavimu, kontrole, palengvina siekti užsibrėžtų tikslų, išbandyti savo gebėjimus kitose

sirtyse. Pedagogai teigia, kad „*didėjant reikalavimams, auga ir mokytojo tobulinimosi poreikiai. Svarbu nuolat siekti profesionalumo, kvalifikacijos kėlimo*“ ir „*analizuoti savo darbo kokybę, išvelgti problemas ir jas spręsti, nuolat tobulėti*“. Atsižvelgiant į tai, kad auga tobulėjimo poreikis, pedagogai turi dalyvauti įvairiuose seminaruose, dalytis gerąja patirtimi su kolegomis, analizuoti kitų organizacijų veiklas ir ieškoti naujų profesinio tobulėjimo „šaltinių“.

Apibendrinant tyrimo duomenis galima teigti, kad pradinių klasių pedagogai dalyvavę apklausoje savo kompetencijų kokybę įsivertina profesionaliu gebėjimų lygiu. Jų nuomone kompetencijų įsivertinimas atveria galimybes tobulinti savo silpnąsias sritis, gerinti darbo rezultatus, nuolat mokytis, pritaikyti naujus ugdymo metodus, siekti užsibrėžtų tikslų ir planuoti savo veiklą.

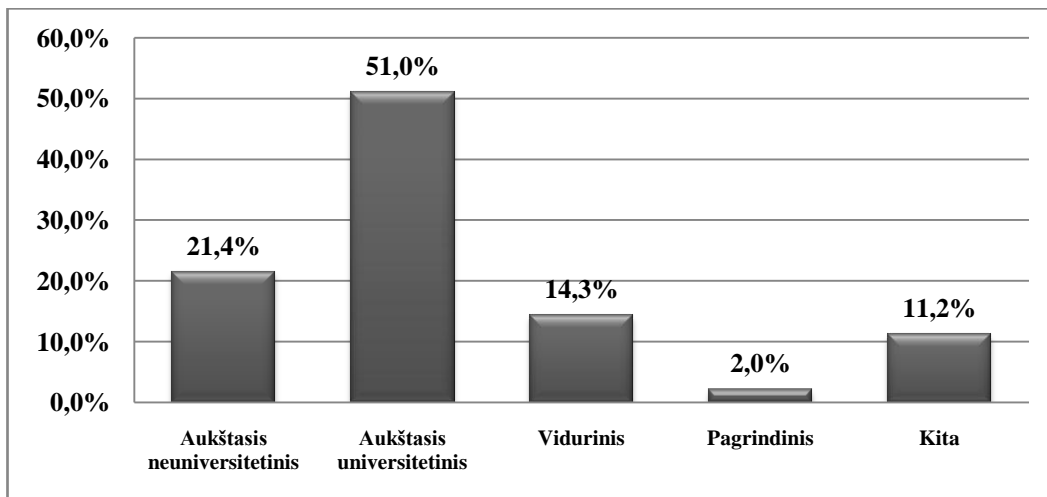
2.2.2. Pradinių klasių mokinių tėvų pedagogų kompetencijų įvertinimo tyrimo rezultatų analizė

Vertinant pradinių klasių pedagogų kompetencijas apklausoje dalyvavo 98 pradinių klasių mokinių tėvai. Pagal lyti tėvai pasiskirstė: 79 proc. – moterų, 21 proc. – vyrų. Respondentų vyraujantis amžius 36 – 45 metai (57 proc.) (žr. 23 pav.). Atsižvelgiant į tėvų amžių, galima spręsti, kad jie yra įgiję pakankamai gyvenimiškos patirties. Tėvai žino kas jų vaikams yra geriausia ir jų nuomonė yra svarbi, kai kalbama apie mokinių ugdymą.

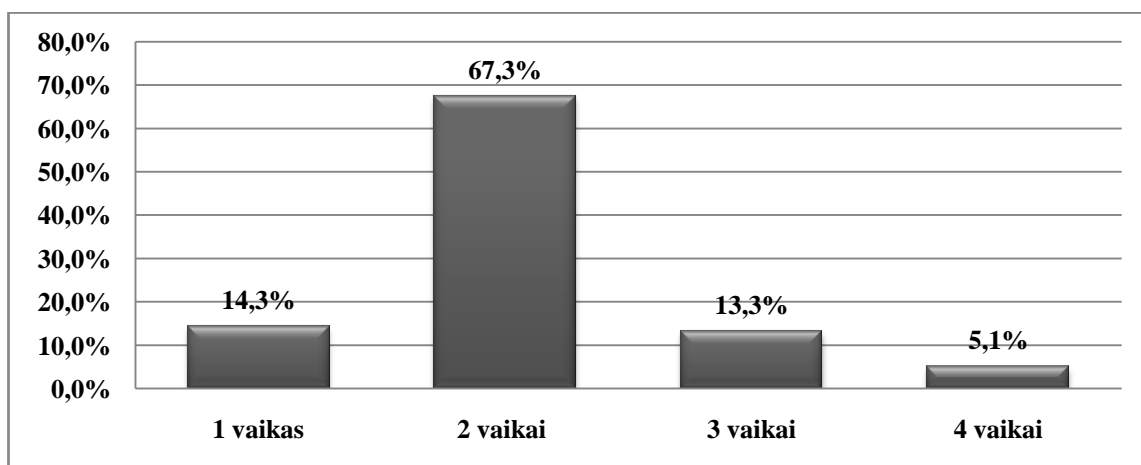
23 pav. Pradinių klasių mokinių tėvų pasiskirstymas pagal amžių ($N_t = 98$)

Apie pusę (51 proc.) apklausoje dalyvavusių tėvų turi įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 21 proc. aukštąjį neuniversitetinį. Dalis respondentų nurodė, kad yra įgiję profesinį ir kitą išsilavinimą (11 proc.). Remiantis 24 paveikslo duomenimis galima teigti, kad pradinių klasių mokinių tėvai yra kvalifikuoti

24 pav. Pradinių klasių mokinių tėvų pasiskirstymas pagal išsilavinimą ($N_t = 98$)

25 paveiksle pavaizduota pradinių klasių mokinių tėvų pasiskirstymas pagal šeimoje turimų vaikų skaičių, 67, 3 proc. apklaustųjų turi po du vaikus, 5, 1 proc. net po keturis vaikus. Vaikų vidutinis amžius 8, 5 metų. 83 proc. iš visų respondentų vaikų vienas vaikas yra pradinukas, 17 proc. net du vaikai. Galima teigti, kad tėvams labai svarbu koks yra ir koks turėtų būti pradinių klasių mokytojas.

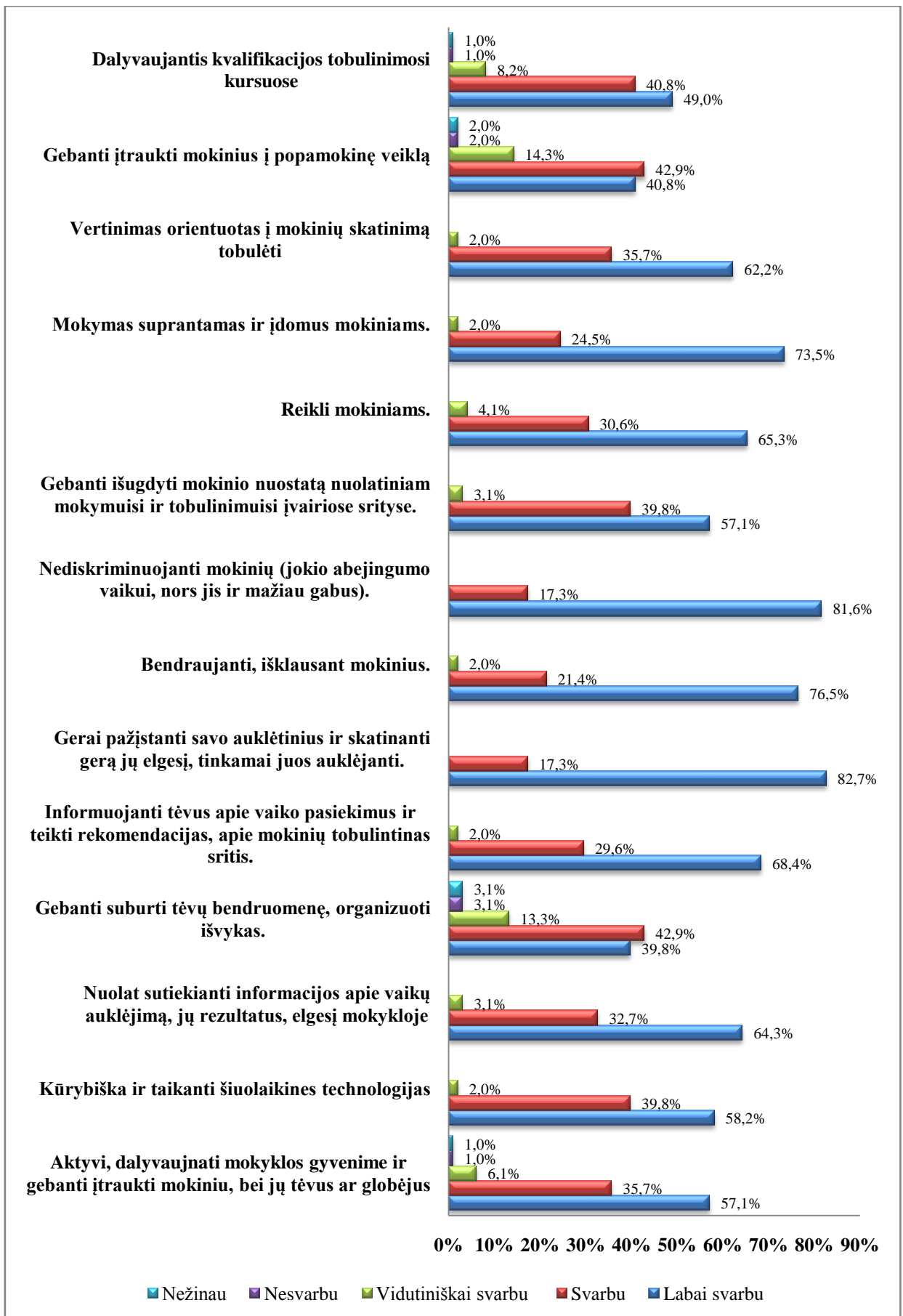

25 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal šeimoje turimus vaikus ($N_t = 92$)

Pradinių klasių mokinių tėvams buvo pateikta vertinimo lentelė (žr. 2 priedas), kurioje jie turėjo nurodyti, kiek jiems yra svarbios pedagogo kompetencijos. 82, 7 proc. respondentų teigia, jiems labai svarbu, kad mokytojas gerai pažintų savo auklėtinius ir skatintų gerą jų elgesį, tinkamai juos auklėję, taip pat labai svarbu, kad pedagogas nediskriminuotų mokinių (jokio abejingumo vaikui, nors jis ir mažiau gabus) (81, 6proc.). Vaiko ugdymas visų pirma prasideda nuo asmens pažinimo, tuomet parenkami ugdymo metodai geriausiai tinkantys mokiniams. Mažiausiai dėmesio respondantai skiria tėvų bendruomenės subūrimui ir išvykų organizavimui. Tėvams svarbiausia, kad pedagogas tobulintų savo kompetencijas susijusias su mokinių ugdymu. Taip pat tėvai nurodo, kad yra svarbūs bendravimo įgūdžiai su mokiniais (bendraujanti ir išklausti, 76, 5 proc.) ir mokymo procesas turi būti suprantamas ir sudominantis mokinius (73, 5 proc.).

Analizuojant tyrimo duomenis apskaičiuoti koreliacijos koeficientai: demografinio bloko (žr. 2 priedas) ir pradinių klasių mokinių tėvų pedagogo kompetencijų vertinimo. Nustatyta, kad ryšiai labai silpni, kuriuos rodo koreliacijos koeficientai nuo -0, 2 iki -0, 1. Galima daryti išvadą, kad mokinių tėvų lyties pasiskirstymas silpnai įtakoja požiūrį į pedagogo pastangas suburti tėvų bendruomenę. Tėvų amžius, išsilavinimas, šeimoje turimų vaikų skaičius ir jų amžius, taip pat mažai turi įtakos tėvų nuomonei, apie pedagogų gebėjimą gerai pažinti savo auklėtinius ir jų nediskriminuoti, jų gebėjimas bendrauti, ugdymo metodų naudojimas, jų tobulėjimas.

Apibendrinant 26 paveikslu duomenis galima teigti, kad pradinių klasių mokinių tėvams dalyvavusiems apklausoje labai svarbu, kad mokytoja ugdanti jų vaikus būtų aktyvi, kūrybiška, bendraujanti, reikli, informuojanti tėvus apie mokinių rezultatus ir pan.

26 pav. Pradinių klasių mokinių tėvų pedagogo kompetencijų vertinimas ($N_t = 98$)

Respondentams buvo pateiktas atviro tipo klausimas (žr 2 priedas), ko jie tikisi iš pradinių klasių mokytojo, kuriam patiki savo vaiko ateitį? Puse respondentų neišreiškė savo nuomonės. Didžioji dalis tikisi iš mokytojos tolerancijos, supratimo, adekvataus, šilto bendravimo, geranoriškumo, paslaugumo, kūrybiškumo ir pan. Taip pat tėvai mano, kad žmogus pasirinkęs šią profesiją turi mylėti savo darbą ir žinoma vaikus, kad mokiniams mokytoja būtų globėjiška, net ir „draugė“ ar „mama“, tėvai pagrindiniai auklėtojai, bet mokytojai, prie to prisideda. Mokytoja turi būti mokiniams autoritetas, rodyti gerą pavyzdį, be žalingų įpročių, turėti medicininių žinių. Taip pat rūpestinga, atsakinga, jautri, „*nediskriminuojanti mokinius ne tik pagal gabumus, bet ir dėl socialinės padėties*“, bet būtų reikli, griežta objektyvi, „*kiekviename mokinyje išvelgtų asmenybę, motyvuotų mokinius tobulėti*“, kad mokiniai patirtų sėkmę, siektų bendro užsibrėžto tikslo. Bendravimą ir bendradarbiavimą respondetai nurodo ir kaip svarbią pedagogo savybę, tiek su mokiniais, tiek su tėvais. „*Pradinėse klasėse vaikas susiformuoja nuomonę apie mokyklą, mokytoją, mokslo reikšmę*“, tad tikimasi, kad mokiniams bus įdiegta teigiama nuomonė apie žinių siekimo naudą.

Apibenrinant pradinių klasių mokinių tėvų nuomonės, galima teigti, kad mokytojas būtų tobulas jei jis turėtų visas savybes pavaizduotas 26 paveiksle ir svarbu, kad mylėtų savo darbą ir vaikus.

IŠVADOS

1. Analizuojant mokslinę literatūrą galima teigti, kad pedagogo vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje kvalifikuotas veikėjas ugdymo institucijoje, kuris išlaiko tradicinius vaidmenis (dalyko mokytojas ir auklėtojas). Pedagogas svarbiausias veikėjas jo dėka pasiekiami švietimo tikslai. Svarbiausias mokytojo darbas pažinti savo mokinius, (auklėtinius) vadovautis švietimo reikalavimais, diegiant inovacijas ugdymo procese, stebėti pokyčius vykstančius aplinkoje, bei nuolat tobulinti savo kompetencijas. Pedagogas dalyvauja ne tik mokymo procese, bet ir nuolatinio mokymosi.

2. Švietimo kokybės samprata moksliniuose šaltiniuose apibūdinama įvairiai. Tai sistema, kuri apima visuomenės narius(mokinius), ugdymo turinį, procesus ir siekiamus rezultatus. Švietimo institucijos siekia teikti kokybišką ugdymą, įgyvendina nacionalinius ugdymo tikslus, atitinka reikalavimus ir normas, Europos Sąjungos, pasaulio šalių švietimo siekius.

3. Kompetencija – tai gebėjimai atsiskleidžiantys profesinėje veikloje. Kompetencijos atveria platesnes veiklos galimybes pedagoginiame darbe. Asmuo remiasi įgytais gebėjimais, turimomis žiniomis ir pritaiko savo profesinėje veikloje.

4. Kompetencijų kokybės įsivertinimas tai, asmens supratimas apie savo gebėjimus ir žinias. Įsivertinimas padeda numatyti savo silpnųjų ir stipriųjų tobulintinas sritis.

5. Išanalizavus tyrimo duomenis paaiškėjo, kad pradinių klasių pedagogai veiksmingos veiklos kompetencijos kokybę įsivertino geriausiai. Šią kompetenciją pedagogai geba veiksmingai pritaikyti savo darbe. Veiksminga, kokybiška veikla, tai pedagoginio darbo tikslas, nuolat siekti aukštų rezultatų ir nuolatinio tobulėjimo. Remiantis pedagogų pokyčių valdymo kompetencijos kokybės įsivertinimu, galima daryti išvadą, kad šioje gebėjimų srityje pedagogai turi tobulinti savo gebėjimus, reikalingus pokyčių valdymo kompetencijai. Apskaičiavus koreliacijos koeficientą tarp mokyklos tipo kurioje dirba apklausoje dalyvavę pradinių klasių pedagogai ir pedagogų pokyčių valdymo kompetencijos kokybės įsivertinimo, nustatytas labai silpnas ryšys taigi organizacijos tipas, kurioje dirba pradinių klasių pedagogai, beveik neįtakoja gebėjimų reikalingų pokyčių valdymo kompetencijai.

6. Tyrimo duomenys parodė, kad pradinių klasių pedagogai dalyvavę apklausoje savo kompetencijų kokybę įsivertina profesionaliu gebėjimų lygiu. Kompetencijų kokybės įsivertinimas tai tarsi priemonė nuolatiniam mokymuisi, skatinanti tobulėti. Kompetencijų įsivertinimas padeda pritaikyti įvairius ugdymo metodus, diegti naujoves, padeda planuoti, gerinti vadybos įgūdžius, realiai suvokti savo gebėjimų ir darbo kokybę atliekant savirefleksiją.

7. Apibendrinant pradinį klasių mokinių tėvų apklausos duomenis apie pedagogų kompetencijų vertinimą, galima teigti, kad mokytojas yra tobulas tas, kuris myli savo darbą ir vaikus. Tėvams labai svarbu, kad pedagogas būtų tolerantiškas mokiniams, jų nediskriminuotų. Tėvai irgi vertina mokytojus, kurie geba profesionaliai pritaikyti išsiugdytas kompetencijas savo darbe.

8. Tyrimas patvirtino darbo pradžioje iškeltą hipotezę, kad pradinį klasių pedagogų kompetencijų kokybės įsivertinimas turi įtakos profesiniam tobulinimui/si.

REKOMENDACIJOS

Pradinių klasių pedagogams:

➤ Įsivertinti savo kompetencijų kokybę du kartus į metus ir atlikti savirefleksiją: mokslo metų pradžioje ir mokslo metų pabaigoje, tai padėtų įvertinti kokias veiklos sritis dar reikia tobulinti, kokių užsibrėžtų tikslų buvo pasiekta. Tai pat padės, gerinti pamokos kokybę, atnaujinti mokymo metodus, naudoti įvairias mokymo priemones, kurti kokybiškesnę bendravimo ir bendradarbiavimo aplinką ir pan.

➤ Įsivertinimą atlikti remiantis metodika: Monkevičienės O. Schoroškienės V. (2007). *Pradinių klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimas*. Kaunas.

➤ Tobulinti savo profesines kompetencijas, nuolat mokytis ir domėtis švietimo inovacijomis.

Švietimo organizacijoms:

➤ Skatinti nuolatinį pedagogų kompetencijų įsivertinimą.

➤ Sudaryti tinkamas sąlygas pedagogų kompetencijų tobulinimui.

LITERATŪRA

1. Antinienė D., Lekavičienė R. (2012). Socialinės kompetencijos samprata ir dinamika pastarąjį dešimtmetį: Lietuvos studentų tyrimas. *Psichologija*, 45, p. 89 – 102. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 10]. Prieiga per internetą: <http://www.leidykla.eu/fileadmin/Psichologija/2012_45/89-102.pdf>
2. Balčiūnas S., Valuckienė J. (2009). Bendrojo lavinimo mokyklų įsivertinimo praktika ir nauda. *Švietimo problemos analizė*, 8 (36). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 15]. Prieiga per internetą: <http://new.smm.lt/uploads/documents/svietimo_problemos_analizes/Isivertinimo%20praktika%20ir%20nauda.pdf>
3. Bankauskienė N. (2012). Asmeninis profesinis tobulėjimas, šiuolaikinio mokytojo kompetencijos. Kaunas, 2012 m. gruodžio 18 d. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 01]. Prieiga per internetą: <[http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/konsultantai/vertintojai/Asmeninis_profesinis_tobulejimas_\(N.Bankauskiene\).pdf](http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/konsultantai/vertintojai/Asmeninis_profesinis_tobulejimas_(N.Bankauskiene).pdf)>
4. Bankauskienė N. (2007). Mokytojui būtinos kompetencijos. Vilnius, 2007 m. spalio 17 d. [Žiūrėta: 2013 – 06 – 25]. Prieiga per internetą: <http://www.pprc.lt/metodineveikla/naujienos/Mokytojui_butinos_kompetencijos.pdf>
5. Bankauskienė N., Augustinienė A., Čiučiulkienė N. (2008). *Patarimai rengiantiems mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programas*. Mokytojų kompetencijų centras. P. 27. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 16]. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/akreditacija/programos/Patarimai_rengiantiems_programas.doc>
6. Bankauskienė N., Mikuličiūtė I. (2004). Dailės mokytojas apie savo veiklos vaidmenį formaliame ir neformaliame švietime. *Mokytojų ugdymas*, 3, p. 107 – 117. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 01]. Prieiga per internetą: <<http://archive.minfolit.lt/arch/9001/9445.pdf>>
7. Barrett A. M., Chawla – Duggan R., Lowe J., ir kt. (2006), *The concept of quality in education*. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 11]. Prieiga per internetą: <www.edqual.org/publications/.../edqualwp3.pdf>
8. *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika: I dalis* (2002). Vilnius. [Žiūrėta 2013 – 01 – 20]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/ugdymas/docs/BLM_audito_metodika.pdf>

9. Bersėnaitė J., Šaparnis G., Šaparnienė D. (2006). Pokyčių valdymas besimokančioje organizacijoje: darbuotojų nuomonių raiška. *Socialiniai tyrimai*, 1(7), p. 19 – 28. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 15]. Prieiga per internetą: <<http://archive.minfolit.lt/arch/4001/4120.pdf>>
10. Bitinas B. (2011). *Edukologijos terminija: kokybė ir problemos*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
11. Bitinas B. (2006). *Edukologijos tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Vilniaus spauda.
12. Briedis M., Bankauskienė N., Bogdanovičienė B. ir kt. (2007). *Metodinės rekomendacijos mokytojų veiklai vertinti*. Vilnius.
13. Bobrova L., Grajauskas L., Alūzas R. (2012). Mokymo ir mokymosi kokybės įžvalgos: universitetinių kūno kultūros studijų programos studentų vertinimo kontekstas. *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje: mokslo darbai*, 3(1). P. 30 – 37. Šiauliai. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 10]. Prieiga per internetą: <http://www.slk.lt/sites/default/files/images/STUDIJS_2012_puslapiui.pdf>
14. Burškaitienė R., Vilkonienė M. (2009). Priešmokyklinio ugdymo kokybė: samprata ir esminiai vadybos aspektai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 2(23). P. 111 – 117. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 10]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2009~ISSN_1648-8776.N_2_23.PG_111-117/DS.002.0.01.ARTIC>
15. Butkevičienė E., Rutkauskienė D., Daukilas S., ir kt. (2008). *E. mokymosi ypatybių švietimo sektoriuose studija*. Kaunas.
16. Chronicle G. (2012). *The teacher and the society*. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 03]. Prieiga per internetą: <<http://www.modernghana.com/news/380958/1/the-teacher-and-the-society.html>>
17. Colby J., Witt M. (2000). *Defining Quality in Education*. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 11]. Prieiga per internetą: <<http://www.unicef.org/education/files/QualityEducation.PDF>>
18. Čiužas R. (2011). Besikeičiantys mokytojo vaidmenys. 2011 m. balandžio 8 d. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 05]. Prieiga per internetą: <http://galimybes.pedagogika.lt/uploads/RenaldasCiuzas_20110408.pdf>
19. Damskis O. (2013). Švietimo kokybės užtikrinimas savivaldybėse apžvalga. *Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento informacinis biuletėnis*, 8. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 10]. Prieiga per internetą: <http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Nr%208_ivadas.pdf>
20. *Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija*. (2008). Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 12]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=332022&p_query=&p_tr2=>>

21. Girdzijauskienė R. (2005). Pedagoginiai gebėjimai ir jų ugdymasis. *Žvirblių takas*, 4, p. 5 – 8.
22. Hoque F. (2012). The Anatomy Of Operational Excellence. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 15]. Prieiga per internetą: <<http://www.fastcompany.com/3002767/anatomy-operational-excellence>>
23. Jablonskienė A. (2013). *Šiuolaikinio pedagogo vaizdinys mokinių požiūriu*: magistratūros studijų baigiamasis darbas. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 03]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2013~D_20130621_132620-34617/DS.005.0.02.ETD>
24. Jurgelaitienė L. (2011). *Mokytojo darbo specifiška Lietuvai istojus į Europos sąjungą*: magistratūros studijų baigiamasis darbas. LŽŪU. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 06]. Prieiga per internetą: <http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110615_140754-50562/DS.005.0.01.ETD>
25. Jucevičienė P., Lepaitė D. (2000). Kompetencijos sampratos erdvė. *Socialiniai mokslai*, 1(22), p. 44 – 50.
26. Jucevičius R., Ilonienė J. (2009). Žinių organizacijos kompetencijos: valdymo modelių perspektyva. *Ekonomika ir vadyba*, p. 788 – 793. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 05]. Prieiga per internetą: <<http://www.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/ekovad/14/1822-6515-2009-788.pdf>>
27. Juneviciūtė J. (2006). *Pradinių klasių mokytojų specialiosios kompetencijos integruoto mokymo sąlygomis*: magistrinis darbas. Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 16]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2006~D_20060627_175538-16144/DS.005.0.01.ETD>
28. Kaminskienė V. (2007). *Mokytojų veiklos vertinimas*. P. 10 – 16. Iš knygos, Briedis M., Bankauskienė N., Bogdanovičienė B., ir kt. (2007). *Metodinės rekomendacijos mokytojų veiklai vertinti*. Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 12]. Prieiga per internetą: <http://www.daukanto.vilnius.lm.lt/doc/dokumentai09/atestacija/Methodines_rekomendacijos.pdf>
29. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
30. *Kokybės užtikrinimo vadovas*. Leonardo da Vinčio programos projektas. (2006). Kaunas. [Žiūrėta – 2013 – 10 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://verslas.pasvalys.lt/docs/empty/Kokybes%20uztikrinimas.pdf>>
31. Komskienė T. (2006). *Mokytojas savo ir mokinių akimis*: magistro darbas. LŽŪU. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 02]. Prieiga per internetą: <http://www.e-library.lt/resursai/Mokslai/LZUU/Magistru_darbai/Komskiene/LZUU_Komskiene_mokiniu%20akimis.pdf>

32. Kontautienė R., Melnikova J. (2007). Bendrojo lavinimo mokyklų vadovų kompetencijos nuolatinės švietimo kaitos kontekste. *Mokytojų ugdymas*, 9, p. 12 – 23. [Žiūrėta: 2013 – 09 – 02]. Prieiga per internetą: <<http://archive.minfolit.lt/arch/14001/14371.pdf>>
33. Kosjanenkienė L. (2012). *Požiūrių į ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos kokybę įvairovė*: magistro baigiamasis darbas. Kaunas. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 10]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2012~D_20120608_112549-21368/DS.005.0.01.ETD>
34. Kučinskis V., Kučinskienė R., *Socialinis darbas švietimo sistemoje: teoriniai aspektai: studijų knyga*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
35. Kuzminskienė K. (2005). *Pradinių klasių mokytojų pedagoginės saviugdų ypatumai*: magistrinis darbas. Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 15]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2005~D_20050622_092204-44986/DS.005.0.02.ETD>
36. Lazauskaitė R. (2006). *Pedagogo vaidmenys šiandieninėje visuomenėje*: magistrinis darbas. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 01]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2006~D_20060609_102738-88850/DS.005.0.02.ETD>
37. Liakopoulou M. (2011). The Professional Competence of Teachers: Which qualities, attitudes, skills and knowledge contribute to a teacher's effectiveness? *International Journal of Humanities and Social Science*, 1 (21), p. 66 – 78. [Žiūrėta: 2013 – 08 – 01]. Prieiga per internetą: <http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_1_No_21_Special_Issue_December_2011/8.pdf>
38. Lietuvos geografijos mokytojų asociacija (LGM). (2010). *Netradiciniai mokymo metodai kaip ugdymo proceso kaitos dalis*. [Žiūrėta: 2013 – 01 – 11]. Prieiga per internetą: <<http://geografija.lt/2010/09/netradiciniai-mokymo-metodai-kaip-ugdymo-proceso-kaitos-dalis/>>
39. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2006). [Žiūrėta: 2013 – 06 – 25]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279441&p_query=&p_tr2=>>
40. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. (2011). Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 01 – 22]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=395105&p_query=&p_tr2=>>
41. Lipneviečienė G., Tonkuvienė M., Šilėnienė B. (2007). Būsimųjų pradinių klasių mokytojų bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų ugdymas pedagoginėse praktikose. *Mokytojų*

rengimas XXI amžiuje: pokyčiai ir perspektyvos. Tarptautinės mokslinės konferencijos medžiaga.
P. 26 – 31.

42. Martišauskienė E. (2008). *Pedagogo kompetencijų apibrėžtis ir struktūros*, straipsnis iš knygos, Monkevičienė O., Schoroškienė V., Stankevičienė K. (2008). *Pedagogo kompetencijos: mentoriaus rengimo vadovėlis dėstytojo knyga*. Kaunas: Technologija.

43. Martišauskienė E. (2009). *Pedagogų požiūris į mokytojo kompetencijų raišką. Paedagogica Vilnensia*. [Žiūrėta: 2013 – 06 – 25]. Prieiga per internetą: <http://www.leidykla.eu/fileadmin/Acta_Paedagogica_Vilnensia/22/88-101.pdf>

44. Martišauskienė E. (2008). *Ugdomojo mokymo retroperspektyva ir dabartis* (V. Rajeko „Ugdomojo mokymo“ ir konstruktyvizmo paralelės). *Pedagogika*, 89, p. 11 – 17. [Žiūrėta: 2013 – 01 – 21]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2008/89/mart11-17.pdf>>

45. Mazūraitė A. (2011). *Pedagogų vaidmenų kaitos ypatumai nuolatinio mokymo(si) kontekste*: magistro darbas. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 01]. Prieiga per internetą: <http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110804_083902-70862/DS.005.0.01.ETD>

46. Misiūnas M. (2008). *Kokybės vadybos sistemos modeliavimas neuniversitetinio aukštojo mokslo institucijoje*. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU.

47. *Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija*. (2008). Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 02]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=329216&p_query=&p_tr2=LITERA TŪRA>

48. *Mokytojo profesinės kompetencijos aprašas*. (2007). Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 06 – 28]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=291726&p_query=&p_tr2=>

49. *Mokytojo ir pagalbos mokiniui specialist (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatos*. (2008). Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 15]. Prieiga per internetą: <www.upc.smm.lt/.../atestacija/Mokytoju%20atestacijos%20nuostatai.doc>

50. Monkevičienė O., Schoroškienė V. (2007). *Pradinių klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimas*. Kaunas: Technologija.

51. Musneckienė E. (2007). *Vizualinės kultūros diskursas rengiant dailės pedagogus postmodernios edukacinės paradigmos kontekste*: daktaro disertacija. Šiauliai. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 08]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2007~D_20080925_100627-34181/DS.005.0.01.ETD>

52. Pečiulienė P., Bankauskaitė M. (2011). *Pedagginės praktikos mokykloje vadovas*. Vilnius: Edukologija.
53. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija*. (2012). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. gegužės 30.d. įsakymu Nr. V-899. [Žiūrėta: 2013 - 10 - 12]. Prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/naujienos/pkt/koncepcija.php>>
54. Petrikenė Z. S. (2007). Kompetencijų ugdymo šaltiniai. *Žvirblių takas*, (5), p. 8 - 10.
55. *Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos*. (2008). Vilnius. [Žiūrėta: 2013 - 10 - 02]. Prieiga per internetą: <http://portlas.emokykla.lt/bup/Puslapiiai/pradinio_ir_pagrindinio_ugdymo_bendrosios_programos_isakymas_2.aspx>
56. *Pradinio ugdymo mokytojo rengimo standartas*. (2008). Vilnius. [Žiūrėta 2013 - 01 - 11]. Prieiga per internetą: <<http://www.kpmc.lt/Skelbimai/31%20standartas/Pradinio%20ugdymo%20mokytojo.pdf>>
57. Prakapas R., Targamadžė V. (2008). Auditas mokykloje: tarp proceso ir strategijos. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 21. P. 89 - 100.
58. Prakapas R. (2010). Mokyklų savęs vertinimas: procesas ir duomenų panaudojimas. *Švietimo problemos analizė*, 8 (48). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. [Žiūrėta: 2013 - 10 - 15]. Prieiga per internetą: <http://new.smm.lt/uploads/documents/svietimo_problemos_analizes/Mokyklu_saves_vertinimas.pdf>
59. *Profesional Standarts for Teachers in Adult Education Self -Assessment*. (2008). Maryland. [Žiūrėta: 2013 - 10 - 15]. Prieiga per internetą: <<http://www.dllr.maryland.gov/gedmd/selfassessment.pdf>>
60. Pumputytė R. (2011). *Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų pedagogų kompetencijų ugdymas*: magistro baigiamasis darbas. Vilnius. [Žiūrėta: 2013 - 10 - 06]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2011~D_20110711_104730-36375/DS.005.0.01.ETD>
61. Pukelis K. (2011). *Kokybės užtikrinimo Lietuvos švietimo sistemoje atitiktis rekomendacijos 3 priede įvardintiems bendriesiems principams*: tyrimo ataskaita. [Žiūrėta: 2013 - 10 - 10]. Prieiga per internetą: <http://www.kpmc.lt/LTKS_EKS/KPU_tyrimas_LT.pdf>
62. Purvaneckienė G., Čiužaitė G. (2010). Švietimo reformos ir teisingumas. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 25. P. 85 - 99. [Žiūrėta: 2013 - 10 - 10]. Prieiga per internetą: <http://www.leidykla.eu/fileadmin/Acta_Paedagogica_Vilnensia/25/85-99.pdf>

63. Raišienė A. G. (2004). Studentų ir dėstytojų požiūrio į aukštųjų mokyklų dėstytojų edukacinę kompetenciją raiška. *Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: aktualijos ir perspektyvos*, p. 169 – 174. [Žiūrėta: 2013 – 09 – 02]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2004/70/raisiene.pdf>>
64. Rutkienė A., Zuzevičiūtė V. (2009). Mokytojo vaidmens kaita: bendruomenės įtraukimas siekiant mokymąsi daryti veiksmingesnį. *Pedagogika*, 95. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 01]. Prieiga per internetą: <<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2009/95/rutzuz53-57.pdf>>
65. Sajienė L., Targamadzė V., Savickienė I. ir kt. (2008). *Švietimo vadyba: mokomoji knyga studentui*. Kaunas: VDU.
66. Serafinas D. (2011). *Kokybės vadybos teorijos praktinis taikymas*: mokomoji knyga. Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 10]. Prieiga per internetą: <<http://www.kv.ef.vu.lt/wp-content/uploads/2010/10/MOKOMOJI-KNYGA-Kokybes-vadybos-teorijos-praktinis-taikymas.pdf>>
67. Simonaitienė B. (2007). *Mokyklos – besimokančios organizacijos vystymas*. Kaunas.
68. Smilgienė J. (2012). Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikis bei galimybės dalyvaujant profesinėje veikloje. *Mokytojų ugdymas*, 18(1), p. 12 – 29.
69. Stankevičienė K., Bielinienė I., Zimblienė B., ir kt. (2009). Ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesijos kompetencijos įsivertinimas. *Pedagogika*, 93, p. 62 – 69.
70. Sudžiuvienė R., Jakubauskienė V. (2012). *Studijų kokybės samprata: dėstytojų vaidmenų kaita vykstant ugdymo procesui*. P. 83 – 89. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 05]. Prieiga per internetą: <http://eif.viko.lt/uploads/file/eif_konf_2012/Sudziuviene_Jakubauskiene.pdf>
71. *Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai: Luveno – Budapešti/ vienos laikotarpis 2009 – 2010 m.* [Žiūrėta: 2013 – 10 – 12]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menui2/Bolonijos_procesas/Svarbiausi_Bolonijos_proceso_dokumentai.pdf>
72. Szucs E. U., (2009). *The role of teachers in the 21st century*. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 02]. Prieiga per internetą: <<http://www.sens-public.org/spip.php?article667>>
73. Šamatavienė L. (2009). *Ikimokyklinio ugdymo mokyklos grupės auklėtojo saviraiška ir ugdymo kokybė*: magistro darbas. Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 10 – 01]. Prieiga per internetą: <http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20090630_093935-62652/DS.005.0.02.ETD>
74. Šernas V. (2006). Komunikacinės kompetencijos, jų ugdymo (-si) kai kurios strateginės ir taktinės problemos. *Santalka. Filologija. Edukologija*, 14(4), p. 50 – 59. [Žiūrėta:

2013 – 08 – 05]. Prieiga per internetą:
<<http://www.ebiblioteka.lt/resursai/Mokslai/VGTU/Santalka/2006/4/9.pdf>>

75. *Švietimo gairės: Lietuvos Švietimo plėtotės strateginės nuostatos, 2003 – 2012: projektas.* [Žiūrėta: 2013 – 10 – 02]. Prieiga per internetą:
<http://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/2003_2012_metu_Valstybin_%20svietimo_strategija/svietimo.gaires.pdf>

76. Vaivadienė E. (2012). *Technologijos kompetencijų ugdymo pavyzdžiai.* [Žiūrėta: 2013 – 08 – 10]. Prieiga per internetą:
<www.upc.smm.lt/.../Socialines_kompetencijos_ugdymo_pavyzdžiai.doc>

77. Valiuškevičiūtė A., Mikutavičienė I. (2006). *Švietimo organizacijų kokybės vadyba.* Kaunas.

78. *Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 metų.* (2003). Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 01 – 25]. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=215471&p_query=&p_tr2=>

79. *Valstybinė švietimo 2013 – 2022 metų strategija.* (2012). Vilnius. [Žiūrėta: 2013 – 01 – 22]. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=438859>

80. Zaukienė A. (2005). Pradinių klasių mokytojo profesinės kompetencijos įsivertinimas. *Pedagogika*, 78, p. 97 – 103. [Žiūrėta: 2013 -10 – 15]. Prieiga per internetą:
<<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2005/78/zukiene.pdf>>

81. Židžiūnaitė V., Lepaitė D., Cibulskas G., ir kt. (2012). *Savaiminis mokymasis darbo aplinkoje: bendrosios kompetencijos vystymosi kontekstualumas.* Šiauliai.

PRIEDAI

Gerbiami mokytojai, dėkoju už dalyvavimą apklausoje.

Šiuolaikinėje visuomenėje, svarbus vaidmuo tenka pedagogui, kuriam yra keliami vis nauji švietimo reikalavimai. Siekiant nuolatinio tobulėjimo ir gerų rezultatų pedagoginėje veikloje, didelis dėmesys skiriamas pedagogo kompetencijoms. Tad mokytojui tampa svarbu ne tik būti vertinamam, bet ir gebėti įsivertinti savo kompetencijas. Tyrimo tikslas: ištirti pradinių klasių pedagogo kompetencijų kokybės įsivertinimą ir galimybes profesiniam tobulinimui/ si. Jūsų dalyvavimas labai svarbus.

Anketa sudaryta remiantis metodika: Monkevičienė O., Schoroškienės V. (2007). *Pradinių klasių mokytojo kompetencijų įsivertinimas: įsivertinimo metodų kompleksas pradedančiam dirbti mokytojui*. Kaunas.

Ši anketa anoniminė, Jūsų dalyvavimas labai svarbus. Tyrimo sėkmė priklauso nuo Jūsų geranoriškumo ir atsakymų išsamumo. Tyrime gauti rezultatai bus panaudoti Šiaulių universiteto Švietimo kokybės vadybos studijų programos studentės Tomos Mockuvienės magistro baigiamajame darbe.

Dėkoju už bendradarbiavimą.

Apveskite arba pažymėkite varnelę (V) tą atsakymo variantą, kuris atspindi Jūsų nuomonę.

INFORMACIJA APIE JUS:

1. Amžius:

- a) 20 – 30;
- b) 31 – 40;
- c) 41 ir daugiau.

2. Jūsų išsilavinimas:

- a) Aukštasis neuniversitetinis
- b) Aukštasis universitetinis
- c) Kita.....

3. Jūsų pedagoginis stažas:....., pradinio ugdymo srityje.....

4. Jūsų kvalifikacinė kategorija:

- a) Mokytojas;
- b) Vyresnysis mokytojas;
- c) Mokytojas metodininkas;
- d) Mokytojas ekspertas.

5. Mokyklos tipas, kurioje Jūs dirbate.....

JŪSŲ KOMPETENCIJŲ ĮVERTINIMAS

6. Įvertinkite gebėjimus esančius kiekvienoje eilutėje (pažymėkite (V)).

Pedagogo bendrakultūrinė kompetencija

GEBĖJIMAS	GEBĖJIMŲ LYGIS			
	Meistriškas (10 – 9)	Profesionalus (8 – 7)	Pakankamas (6)	Žemas (5 – 4)
Demokratijos ir humanizmo principams ir vertybėms atviros asmenybės puoselėjimas:				
<ul style="list-style-type: none"> Žinau esminiais demokratijos ir humanizmo principais grįžto ugdymo specifiką 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu kasdieniniame darbe bei gyvenime vadovautis demokratinės ir atviros pilietinės visuomenės principais 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu demokratinio ugdymo idėjas skleisti ugdymo institucijoje ir vietos bendruomenėje 				
Lietuvos, Europos, pasaulio švietimo ir kultūros kaitos suvokimas				
<ul style="list-style-type: none"> Suvokiu šiuolaikinės ugdymo filosofijos idėjas ir pagrindu modeliuoja ugdymą 				
<ul style="list-style-type: none"> Mokinių ugdymo procese vadovaujuosi Lietuvos, Europos ir pasaulio edukacinėmis idėjomis 				
<ul style="list-style-type: none"> Mokinių ugdymą grindžiu edukacinėmis naujovėmis, bendrakultūrinėmis vertybėmis, bei etniniu savitumu 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu bendrauti bent viena vakarų Europos kalba 				

Pedagogo socialinė kompetencija

GEBĖJIMAS	GEBĖJIMŲ LYGIS			
	Meistriškas (10 – 9)	Profesionalus (8 – 7)	Pakankamas (6)	Žemas (5 – 4)
Savo ir kitų poreikių bei vaidmenų identifikavimas, derinimas bei įgyvendinimas sąveikoje ugdytinis – ugdytojas – šeima – bendruomenė:				
<ul style="list-style-type: none"> Toleruoju kitokią nuomonę, nuomonių įvairovę 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu prisiimti ir atlikti ugdytojo tarpininko, pagalbininko vaidmenis 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu užmegzti ir plėtoti socialinius ryšius su ugdytiniais, jų tėvais, kolegomis, socialiniais partneriais, kurdamas palankų socialinį ugdymo kontekstą 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu plėtoti ugdytinių socialinę kompetenciją, šalinti ugdymosi bei elgesio problemų socialines priežastis 				
Integravimasis į profesinės veiklos bendruomenę:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu užmegzti ir palaikyti partneriškus ryšius su kolegomis 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu prisidėti prie vaikų, ugdymo įstaigos, šeimos kultūros plėtojimo 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu dirbti poroje, grupelėje, grupėje, komandoje 				

<ul style="list-style-type: none"> Gebu daryti poveikį, lyderiauti, kooperuotis, siekti kompromisų, tarpininkauti, kelti iššūkius 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu kurti teigiamą pedagogo ir ugdymo institucijos įvaizdį bendruomenėje 				
Švietėjiškų, prevencinių, socialinių programų ir projektų įgyvendinimas:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu teikti ne tik ugdymo, bet ir švietėjiškas, prevencines, socialines paslaugas 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu išvelgti švietėjiškų, prevencinių, socialinių paslaugų poreikį ir programų bei projektų įgyvendinimo galimybes 				

Pedagogo komunikacinė kompetencija

GEBĖJIMAS	GEBĖJIMŲ LYGIS			
	Meistriškas (10 – 9)	Profesionalus (8 – 7)	Pakankamas (6)	Žemas (5 – 4)
Mokinio komunikacinės kompetencijos plėtotė:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu sudaryti sąlygas plėtoti mokinių kalbinio bendravimo gebėjimus 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu įvairiais būdais skatinti mokinius bendrauti su bendraamžiais bei jo aplinkos žmonėmis sakytine bei rašytine kalba 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu ugdyti bei padėti mokiniui ugdytis komunikacijos žodžiu bei raštu gebėjimus 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu į formalią (institucinę) ir neformalią veiklą integruoti vaikų literatūros, tautosakos bei mokslo populiarinimo tekstus 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu toleruoti mokinių šeimoje vartojamą kalbą, nuosekliai skatinti taisyklingai vartoti bendrinę kalbą 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu (su)kurti aplinką, skatinančią mokinius kalbėti, klausytis, skaityti ir rašyti 				
Mokytojo komunikacinė kompetencija				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu bendrauti taisyklinga gimtąja buitine, profesine, bei moksline kalba, suprantamai tiksliai ir aiškiai reikšti mintis 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu pristatyti edukacines idėjas, dalyvauti diskusijose, siekti sutarimo 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu naudotis neverbalinės (gestų, mimikos, pantomimikos, simbolių ir kt.) kalbos galimybėmis 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu kalbėti emociškai, vaizdingai, įtaigiai, žodinga kalba 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu bendrauti užsienio sakytine bei rašytine kalba 				

Pedagogo informacijos valdymo kompetencija

GEBĖJIMAS	GEBĖJIMŲ LYGIS			
	Meistriškas (10 – 9)	Profesionalus (8 – 7)	Pakankamas (6)	Žemas (5 – 4)
Mokinio rengimas gyventi informacinėje visuomenėje:				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu skatinti mokinius domėtis įvairiais informacijos šaltiniais, ugdyti poreikį nuolat iš jų semtis žinių 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu ugdyti mokinių informacijos paieškos, sisteminimo ir valdymo gebėjimus 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu ugdyti informacinį – technologinį mokinio mąstymą 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu kurti informatyvią ugdymosi aplinką 				
Informacijos paieška ir valdymas:				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu veiksmingai naudoti informacijos paieškos įvairiuose šaltiniuose (ir internete) bei valdymo strategijas 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu interpretuoti ir prasmingai taikyti informaciją tobulindamas pradinį klasių mokinių ugdymą 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu kurti edukacinės informacijos ir duomenų bazes 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu edukacinį informacinį srautą panaudoti praktiniai ugdymo patirčiai apibendrinti 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu taikyti veiksmingus mokinių tėvų ir mokyklos bendruomenės informavimo būdus 				

Pedagogo veiksmingos veiklos kompetencija

GEBĖJIMAS	GEBĖJIMŲ LYGIS			
	Meistriškas (10 – 9)	Profesionalus (8 – 7)	Pakankamas (6)	Žemas (5 – 4)
Pradinių klasių mokinių ugdymo veiksmingumas:				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu pertvarkyti turimas žinias pagal konkrečią ugdymo filosofiją, tikslus, ugdymo programų reikalavimus 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu pasiekti aukštų ugdymo rezultatų optimaliais ištekliais 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu taikyti veiksmingas ugdymo idėjas bei priemones 				
Savo profesinės veiklos planavimas, organizavimas ir įvertinimas:				
<ul style="list-style-type: none"> • Suvokiu profesinės veiklos sritis, gebu planingai veikti 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu veiksmingai planuoti savo profesinę veiklą 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu savarankiškai, organizuotai, rezultatyviai veikti 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu įvertinti savo profesinės veiklos kokybę išvelgti laimėjimus ir problemas, veiksmingai šalinti kliūtis 				
Laiko vadyba ir išteklių planavimas:				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu profesinėje veikloje optimaliai naudoti laiko, intelektualius bei materialinius išteklius 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu proporcingai paskirstyti darbo krūvį visoms profesinės veiklos sritims (mokinių ugdymui, saviugdai ir refleksijai) 				

Kompetencija veikti prasmingai, tikslingai, veiksmingai, teisėtai, saugiai:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu užtikrinti saugų, sveiką, prasmingą, vaiko teisių nuostatomis grindžiamą ugdymą 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu sekti ir laikytis mokinių ugdymo ir saugos teisinių reikalavimų 				
<ul style="list-style-type: none"> Atsakingai ir pareiagingai įgyvendintu švietimo dokumentų nuostatas 				

Pedagogo pokyčių valdymo kompetencija

GEBĖJIMAS	GEBĖJIMŲ LYGIS			
	Meistriškas (10 – 9)	Profesionalus (8 – 7)	Pakankamas (6)	Žemas (5 – 4)
Atvirumas naujoms idėjoms bei pokyčiams, kritinis jų vertinimas:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu sekti ugdymo idėjų kaitą įsitraukti į nuolatinio atsinaujinimo procesą 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu siekti ugdymo kokybės nuolatinių permainų sąlygomis 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu būti ugdymo pokyčių iniciatoriumi, ekspertu ir tarpininku 				
Kompetencija imtis iniciatyvos, pasinaudoti galimybėmis, kūrybiškai įgyvendinti naujoves:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu numatyti perspektyvias ugdymo ir įstaigos kultūros kaitos kryptis bei siekti jas įgyvendinti 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu diegti naujoves, remdamasis ugdymo įstaigos vidiniais ir išoriniais ištekliais 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu būti konkurencingas savo profesinės veikos srityje 				
Dalijimasis sukaupta patirtimi:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu kurti bei veiksmingai taikyti savo pedagoginės kūrybos rezultatus 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu atpažinti, apibendrinti ir skleisti savo bei kitų laimėjimus 				
Kaitos skatinimo projektų rengimas ir įgyvendinimas:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu modeliuoti pokyčius, įsitraukti į projektus, juos rengti ir įgyvendinti 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu vertinti projektinės veiklos tikslingumą, veiksmingumą ir rezultatyvumą 				

Pedagogo analitinė – tiriamoji kompetencija

GEBĖJIMAS	GEBĖJIMŲ LYGIS			
	Meistriškas (10 – 9)	Profesionalus (8 – 7)	Pakankamas (6)	Žemas (5 – 4)
Kompetencija numatyti, atlikti ir apibendrinti ugdymo tyrimus:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu išvelgti aktualias tirtinas pedagogines problemas 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu taikyti įvairius tyrimo metodus, tirdamas mokinių ugdymo laimėjimus ir problemas 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu pasirinkti adekvačią tyrimo strategiją ir metodus 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu apibendrinti ir analizuoti ugdymo tyrimo medžiagą 				

<ul style="list-style-type: none"> Gebu parengti tyrimo ataskaitą ir diskutuoti apie tyrimo rezultatus 				
Kompetencija priimti ugdymo praktikos tyrimais grindžiamus sprendimus:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu remdamasis tyrimų rezultatų duomenimis parengti ugdymo praktikos tobulinimo strategiją 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu diskutuoti su kitais tyrėjais, atsižvelgti į jų nuomonę vertindamas savo darbą 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu tyrimo duomenis pristatyti įstaigos bendruomenei dalintis tiriamojo darbo patirtimi 				

Pedagogo saviugdų kompetencija

GEBĖJIMAS	GEBĖJIMŲ LYGIS			
	Meistriškas (10 – 9)	Profesionalus (8 – 7)	Pakankamas (6)	Žemas (5 – 4)
Savikultūra, mokymasis visą gyvenimą:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu patenkinti profesinės ir asmeninės kaitos poreikį įvairiais būdais siekdamas tobulėti 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu išvelgti perspektyvias saviugdų kryptis, keltis savikūros tikslus ir kryptingai jų siekti. 				
Mokymosi mokyti kompetencija:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu mokyti iš kitų ir savo patirties 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu atkurti, reflektuoti ir tobulinti savo profesinę veiklą 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu teoriškai pagrįsti savo praktinę veiklą 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu atpažinti savo mokymosi stilių 				
Profesinių kompetencijų ugdymasis ir aplanko rengimas:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu atpažinti ir vertinti savo profesines kompetencijas 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu įvairiais būdais tobulinti savo profesines kompetencijas 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu parengti kompetencijų aplanką nuolat jį kaupti 				
Karjeros planavimas:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu įvertinti savo karjeros perspektyvas, numatyti karjeros vystymo strategijas, laiku jas koreguoti 				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu planuoti savo karjerą objektyviai įvertindamas savo indėlį į ugdymo proceso, mokyklos tobulinimą 				

Pedagogo edukacinė kompetencija

GEBĖJIMAS	GEBĖJIMŲ LYGIS			
	Meistriškas (10 – 9)	Profesionalus (8 – 7)	Pakankamas (6)	Žemas (5 – 4)
Pradinio ugdymo turinio praktinio pritaikymo kompetencija:				
<ul style="list-style-type: none"> Gebu atrinkti pradinio ugdymo turinį pagal ugdymo tikslus, mokinių amžių, patirtį, aplinką. 				

<ul style="list-style-type: none"> • Gebu parengti ir įgyvendinti konkrečią ugdymo programą: derinti ugdymo turinį, metodus, priemones, kurti ugdančią aplinką 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu planuoti ir organizuoti mokinių veiklą remdamasis į vaiką orientuoto, integruoto ugdymo nuostatomis 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu kritiškai įvertinti ir atnaujinti ugdymo turinį 				
Veiksmingo pradinio ugdymo planavimo kompetencija:				
<ul style="list-style-type: none"> • Žinau įvairius mokinių ugdymo pradinėje mokykloje planavimo modelius, gebu pasirinkti arba susikurti tinkamiausią, tenkinantį konkrečių mokinių ugdymo poreikius 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu parengti pagrįstą (klasės mokinių mokinių poreikius tenkinantį), į mokiniams aktualią, patrauklią, aktyvią bei kūrybingą mokymosi veiklą orientuotą ugdymo planą 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu koreguoti ugdymo planus atsižvelgdamas į vertingus mokinių, tėvų, kolegų pasiūlymus 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu apmąstyti ir tobulinti parengtus ugdymo planus 				
Pradinio ugdymo proceso vadybos kompetencija:				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu kūrybiškai atsižvelgdamas į mokinių poreikius ir situaciją modeliuoti ugdymo procesą, puoselėti mokinių mokymosi kultūrą 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu išvelgti bei spręsti formalaus (institucinio) ir neformalaus ugdymo(si) proceso organizavimo problemas 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu individualiai taikyti įvairius mokinių elgesio valdymo būdus 				
<ul style="list-style-type: none"> • Suprantu mokinių mokymosi rezultatų vertinimo paskirtį, procedūras ir gebu juo grįsti pradinių klasių mokinių ugdymą(si) 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu mokiniams ir jų tėvams teikti objektyvią informaciją apie mokinių mokymosi rezultatus 				
Veiksmingų pradinio ugdymo technologijų taikymo kompetencija:				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu kūrybiškai taikyti veiksmingas šiuolaikines pradinių klasių mokinių skirtingų kompetencijų ugdymo technologijas 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu išvelgti skirtingų ugdymo technologijų taikymo sąlygas, privalumus ir problemas 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu analizuoti taikomų ugdymo technologijų priimtinumą mokiniams, remtis grįžtamojo ryšio informacija 				
Pradinio ugdymo aplinkos kūrimo kompetencija:				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu kurti ir nuolat atnaujinti ugdymo tikslus ir mokinio poreikius atliepiančią ugdymo aplinką 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu motyvuotai pasirinkti mokymo priemones iš egzistuojančių alternatyvų objektyviai įvertindamas jų privalumus bei ribotumus 				

<ul style="list-style-type: none"> • Gebu pasinaudoti įvairiomis aplinkos ir priemonių galimybėmis siekdamas tobulinti ugdymą 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu paruošti kasdieniniam įvairių mokinio kompetencijų ugdymui palankią aplinką, įtraukdamas moksleivius, tėvus, mokyklos bendruomenę 				
Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų ugdymo individualizavimo kompetencija:				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu atpažinti mokinio individualios raidos ypatumus, vertinti ugdymo(si) laimėjimus, numatyti pažangą 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu individualizuoti ugdymą pagal moksleivių poreikius, galimybes, laimėjimus bei socialinę, pažintinę patirtį 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu teikti paramą skirtingus ugdymosi poreikius turintiems mokiniams, naudoti ugdymosi problemų prevencijos priemones (pvz., rengti modifikuotas bei diferencijuotas ugdymo programas 				
<ul style="list-style-type: none"> • Gebu reflektuoti mokinio individualizuoto ugdymo patirtį bei jo pažangos kelią 				

JUMS JAU NE DAUG LIKO ☺

7. Ar Jūs įsivertinate savo kompetencijas?

- a) TAIP   b) NE

Jei atsakėte „NE“ – eikite prie 9 klausimo.

8. Kiek dažnai įsivertinate savo kompetencijas?

- a) Kartą per metus
b) Du kart per metus
c) Daugiau nei tris kartus per metus
d) Kita.....

9. Kaip manote, ar reikalingas pedagogų kompetencijų įsivertinimas?

- a) TAIP   b) NE

10. Kokias, Jūsų nuomone, profesinio tobulėjimo galimybes atveria pedagogo kompetencijų įsivertinimas?

.....
.....

11. Jūsų nuomone, ar pedagogų kompetencijų įsivertinimas, turėtų būt privalomas?

- a) TAIP   b) NE   c) NEŽINAU   d) KITA.....

DĖKOJU UŽ IŠSAMIOUS ATSAKYMUS !!!

Gerbiami tėveliai, dėkoju už dalyvavimą apklausoje.

Šiuolaikinėje visuomenėje, svarbus vaidmuo tenka pedagogui, kuriam yra keliami vis nauji švietimo reikalavimai. Siekiant nuolatinio tobulėjimo ir gerų rezultatų pedagoginėje veikloje, didelis dėmesys skiriamas pedagogo kompetencijoms. Leisdami vaikus į mokyklą tikėtės, kad jį mokys geriausias mokytojas. Tad kokiomis savybėmis, Jūsų nuomone, turėtų pasižymėti pradinių klasių mokytojas? Mokytojui tampa svarbu būti vertinamam, bei gebėti įsivertinti savo kompetencijas. Tyrimo tikslas: ištirti pradinių klasių pedagogo kompetencijų kokybės įsivertinimą ir galimybes profesiniam tobulinimui/ si. Jūsų dalyvavimas labai svarbus.

Ši anketa anoniminė, Jūsų dalyvavimas labai svarbus. Tyrimo sėkmė priklauso nuo Jūsų geranoriškumo ir atsakymų išsamumo. Tyrime gauti rezultatai bus panaudoti Šiaulių universiteto Švietimo kokybės vadybos studijų programos studentės Tomos Mockuvienės magistro baigiamajame darbe.

Dėkoju už bendradarbiavimą.

Apveskite, įrašykite arba pažymėkite varnele (V) tą atsakymo variantą, kuris atspindi Jūsų nuomonę.

INFORMACIJA APIE JUS

1. Lytis:

- a) Moteris   b) Vyras

2. Amžius:

- a) 25 - 35
b) 36 - 45
c) daugiau nei 45

3. Jūsų išsilavinimas:

- a) Aukštasis neuniversitetinis
b) Aukštasis universitetinis
c) Vidurinis
d) Pagrindinis
e) Kita.....

4. Jūsų šeimoje yra ..... vaikai. Iš jų ..... lanko pradinę mokyklą.

5. Kokio amžiaus Jūsų vaikas (ai)?.....

PEDAGOGO KOMPETENCIJŲ VERTINIMAS

(Pažymėkite varnelę (V) tą atsakymo variantą, kuris atspindi Jūsų nuomonę)

	6. Mano nuomone mokytoja turėtų būti:	Labai svarbu	Svarbu	Vidutiniškai svarbu	Nesvarbu	Nežinau
1.	Aktyvi, dalyvaujanti mokyklos gyvenime ir gebanti įtraukti mokinius, bei jų tėvus ar globėjus.					
2.	Kūrybiška ir taikanti šiuolaikines technologijas.					
3.	Nuolat sutiekianti informacijos apie vaikų auklėjimą, jų rezultatus, elgesį mokykloje.					
4.	Gebanti suburti tėvų bendruomenę, organizuoti išvykas.					
5.	Informuojanti tėvus apie vaiko pasiekimus ir teikti rekomendacijas, apie mokinių tobulintinas sritis.					
6.	Gerai pažįstanti savo auklėtinius ir skatinanti gerą jų elgesį, tinkamai juos auklėjanti.					
7.	Bendraujanti, išklausant mokinius.					
8.	Nediskriminuojanti mokinių (jokio abejingumo vaikui, nors jis ir mažiau gabus).					
9.	Gebanti išugdyti mokinio nuostatą nuolatiniam mokymuisi ir tobulinimuisi įvairiose srityse.					
10.	Reikli mokiniams.					
11.	Mokymas suprantamas ir įdomus mokiniams.					
12.	Vertinimas orientuotas į mokinių skatinimą tobulėti					
13.	Gebanti įtraukti mokinius į popamokinę veiklą.					
14.	Dalyvaujantis kvalifikacijos tobulinimosi kursuose					

7. Ko dar tikėtės iš pradinių klasių mokytojo, kuriam patikite savo vaiko ateitį?

.....
 .....

DĖKOJU UŽ IŠSAMIOUS ATSAKYMUS !!!